

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

นายรัฐพล ทองแดง

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

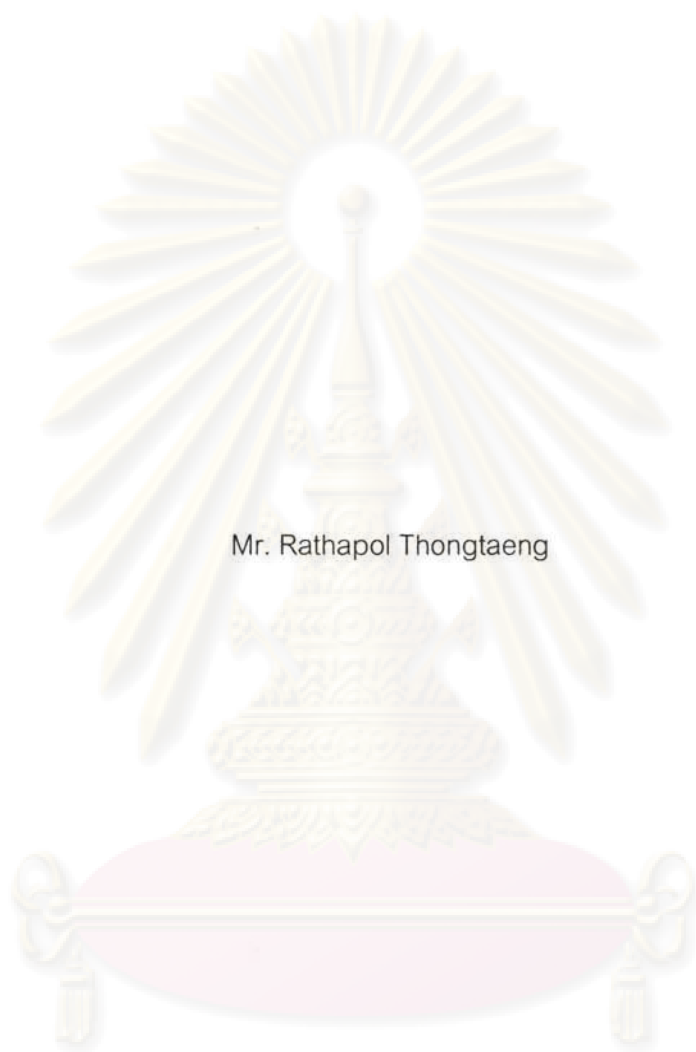
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PATIENT - SUBJECT CONSTRUCTIONS IN THAI

Mr. Rathapol Thongtaeng

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

520800

หัวข้อวิทยานิพนธ์

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

โดย

นายรัฐพล ทองแดง

สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

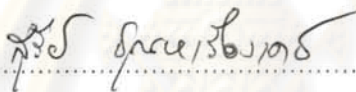
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

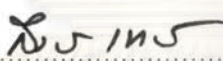
รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประพจน์ อัครวิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. สุรีย์ ชุณหเรืองเดช)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. นัทธชนัน เยาวพัฒน์)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รัฐพล ทองแดง: หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย. (PATIENT-SUBJECT CONSTRUCTIONS IN THAI) อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 99 หน้า.

ในอดีตหน่วยสร้างกรรมวากในภาษาไทยเป็นการศึกษาที่ได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์เป็นอย่างมาก งานวิจัยเหล่านี้มักศึกษาประโยคโครงสร้างจำพวกหนึ่งในฐานะของประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวากในภาษาไทย ประโยคประเภทนี้สามารถแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลีที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ คำกริยาหลัก และส่วนขยาย วิทยานิพนธ์นี้มุ่งได้แย้งให้เห็นว่าประโยคโครงสร้างดังกล่าวไม่ใช่ประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวาก แต่เป็นหน่วยสร้างชนิดหนึ่งที่เรียกว่า "หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย"

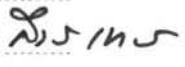
วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ และประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างชนิดนี้ โดยรวบรวมข้อมูลจากงานวิจัยในอดีต บทความ หนังสือประเภทต่างๆ รวมถึงจากบทสนทนาในชีวิตประจำวัน และรับสมมติฐานและแนวคิดเบื้องต้นของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar) ตามแนวคิดของ อะเซล โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) มาปรับใช้กับการวิจัย โดยที่แนวคิดนี้เชื่อว่าหน่วยสร้างนั้นต้องมีรูปโครงสร้างและความหมายประจำโครงสร้าง โดยรูปโครงสร้างของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยคือ นามวลีผู้รับการกระทำ สกรรมกริยา และส่วนขยาย ขณะที่ความหมายประจำหน่วยสร้างชนิดนี้คือ สภาพหรือคุณสมบัติของนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคที่ได้รับจากการกระทำที่แสดงโดยสกรรมกริยาโดยที่ผู้กระทำกริยานั้นไม่ปรากฏในประโยค

ผลการวิจัยพบว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประกอบด้วย นามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ สกรรมกริยา และส่วนขยายที่หลากหลาย ในภาคประธานของประโยค นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งนี้ต้องมีบทบาทเป็นผู้รับของการกระทำหรือได้รับผลกระทบโดยตรงที่แสดงโดยคำกริยาหลัก หรือมีบทบาทเป็นเป้าหมายของการกระทำ ในภาคแสดง คำกริยาหลักของประโยคเป็นสกรรมกริยาที่แสดงลักษณะการกระทำ 4 แบบ ได้แก่ สกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ สกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ สกรรมกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ และสกรรมกริยาที่แสดงการกระทำ ขณะที่ส่วนขยายของประโยคสามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยวิเศษณ์ บุพบทวลี หรือคำแสดงทัศนภาวะ

นอกจากนี้พบว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยแสดงประเภทเหตุการณ์ 4 ลักษณะ ได้แก่ การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงการประเมินค่าคุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำ และการแสดงคุณสมบัติทางศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา ภาษาศาสตร์
สาขาวิชา ภาษาศาสตร์
ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่อ อ. ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก

4980190622 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS : PATIENT-SUBJECT CONSTRUCTION / PASSIVE CONSTRUCTION/

RATHAPOL THONGTAENG: PATIENT – SUBJECT CONSTRUCTIONS IN THAI. THESIS ADVISOR: ASSOC.PROF. KINGKARN THEPKANJANA, Ph.D., 99 pp.

In the previous literatures, Passive Construction in Thai has received attention from many linguists. Those studies mostly considered a group of sentences, as instantiated as Patient noun phrase, main verb, and a modifier, to be a sub-type of Passives in Thai. This research argues that those sentences are not a sub-type of Passives in Thai, but a unique construction referred as Patient – Subject Constructions in Thai.

This research aims to investigate the syntactic and semantic properties, and the situation types that can be demonstrated by Patient – Subject Constructions in Thai. The data collection has been taken from the appendices of previous literatures, related articles, and conversation in daily life. The analysis has adopted the assumption of Construction Grammar by Adele Goldberg (1995). The theory is based on the assumption that a construction must have its own structure and constructional meaning. In this research, the constructional meaning is "a state or property of the Patient subject that is derived from an action, as described by the main verb, by an agent who does not occur in the sentence."

It is found that Patient – Subject Constructions in Thai can be demonstrated in a schematic structure as Patient noun phrase + a transitive verb + a complement. The Patient subject can be defined as a recipient of an action or a target of an action that is involved in an event. As for the predicate, the matrix verb must be a transitive, suggesting different 4 types of its manner. It can be verbs of change-of-state, verbs of creation, caused-motion verbs, or action verbs. Meanwhile, a complement can be a secondary verb, adverbs, prepositional phrase or a modality. Additionally, Patient-Subject Constructions in Thai demonstrate 4 different situation types. They are the new resulting state of the Patient subject, the property of the Patient subject, the assessment of the Patient subject's property, and the potential property of the Patient subject.

Department :Linguistics.....
Field of Study :Linguistics.....
Academic Year :2009.....

Student's Signature *Rathapol Thongtaeng*
Advisor's Signature *Kingkarn Thepkanjana*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้เกิดขึ้นจากความสนใจการศึกษาด้านภาษาศาสตร์ตั้งแต่เมื่อผู้วิจัยศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีที่ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ความประทับใจที่เกิดขึ้นจากอาจารย์ผู้สอนมีส่วนสำคัญยิ่งที่ทำให้เลือกทำวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านของภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ทุกท่านที่กรุณาประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้วิจัยและขอกราบขอบพระคุณเป็นพิเศษสำหรับ รองศาสตราจารย์ ดร. สรัญญา เศรษฐมาลย์ ที่เป็นแรงบันดาลใจให้กับผู้วิจัยในการศึกษาด้านวากยสัมพันธ์มาโดยตลอด

วิทยานิพนธ์นี้สามารถสำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจาก รองศาสตราจารย์ ดร. กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาที่กรุณาชี้แนะแนวทางในการวิจัย และให้การสนับสนุนการทำวิจัยมาโดยตลอด รวมไปถึงผลักดันให้ผู้วิจัยสามารถทำวิทยานิพนธ์นี้จนสำเร็จลงได้ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้รับความช่วยเหลือจาก ศาสตราจารย์ ดร. ชาโตชิ อุเอฮาระ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการวิเคราะห์ข้อมูล ความกรุณาของอาจารย์ทั้งสองท่านทำให้ผู้วิจัยรู้สึกขอบพระคุณและซาบซึ้งยิ่งนัก

ขอขอบคุณภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และศูนย์แห่งความเป็นเลิศทางวิชาการด้านภาษา ภาษาศาสตร์ และวรรณคดี ที่ให้ความอนุเคราะห์ และสนับสนุนการทำวิจัย รวมไปถึงการเดินทางไปนำเสนอผลงานวิจัยในโอกาสต่างๆ มาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัยอันประกอบด้วย คุณพ่อ คุณแม่ และพี่ชายของผู้วิจัยที่คอยให้กำลังใจ และให้การสนับสนุนในด้านต่างๆ มาโดยตลอด รวมไปถึงการเป็นผู้บอกภาษาให้กับผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลอีกด้วย

ขอขอบพระคุณคุณคเชนทร์ ตัญศิริ คุณชาฎิณี มณีนาวาชัย คุณโสรัจ เรื่องมณี คุณอมรชัย คหกิจโกศล คุณปริญญา วงษ์ตะวัน คุณณัฐชนัญ พุทธิปทีป คุณสุวดี นาสวัสดิ์ คุณศศิธร นวเลิศปรีชา และเพื่อนๆ ทุกคน สำหรับคำแนะนำในการทำงานวิจัย กำลังใจ และมิตรภาพที่มีให้เสมอมา ขอขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ คุณแทมมารีน ธนสุกาญจน์ สำหรับกำลังใจที่มีให้กันเสมอมา และสำหรับการเป็นตัวอย่างที่ดีที่ทำให้ผู้วิจัยมีแรงใจให้ผู้วิจัยเรียบเรียงวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้วิทยานิพนธ์นี้เป็นรูปเป็นร่างขึ้นมาได้

3.	คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ ในภาษาไทย.....	31
3.1	ข้อแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างประธานรับการกระทำและหน่วยสร้างกรรม วากยสัมพันธ์ในภาษาไทย.....	31
3.2	คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการ กระทำในภาษาไทย.....	34
3.3	ประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำใน ภาษาไทย.....	43
3.3.1	สภาพผลใหม่ของประธานนามวลีผู้รับการกระทำ.....	44
3.3.1.1	การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของประธานนามวลี ผู้รับการกระทำ.....	47
3.3.1.2	การกลายสภาพของประธานนามวลีผู้รับการ กระทำ.....	49
3.3.1.3	สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานนามวลีผู้รับ การกระทำ.....	53
3.3.1.4	สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจาก ความสามารถของผู้กระทำ.....	55
3.3.2	การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ.....	58
3.3.2.1	คุณสมบัติเฉพาะในแง่สถานที่.....	60
3.3.2.2	คุณสมบัติเฉพาะในแง่วัสดุ.....	62
3.3.2.3	คุณสมบัติเฉพาะในแง่เครื่องมือ.....	63
3.3.2.4	คุณสมบัติเฉพาะในแง่เวลา.....	65
3.3.2.5	คุณสมบัติเฉพาะในแง่วัตถุประสงค์.....	66
3.3.2.6	คุณสมบัติเฉพาะในแง่ผู้กระทำ.....	67
3.2.3	การประเมินค่าคุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำ.....	69
3.2.4	การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการ กระทำ.....	72
3.2.4.1	ศักยภาพปริมาณของประธานนามวลีผู้รับการกระทำ.....	75

3.4	สรุป.....	77
4	สรุปผลและข้อเสนอแนะ.....	81
4.1	สรุปผล.....	81
4.2	ข้อเสนอแนะ.....	85
	รายการอ้างอิง.....	86
	ภาคผนวก.....	89
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	99

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
3.1	ภาพแทนการแสดงความหมายของคำว่า <i>radius</i>	42
3.2	ภาพแทนแสดงเหตุการณ์ทรงสถาปนาของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำใน ภาษาไทย.....	43

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หน่วยสร้างกรรมวาจก (passive construction) เป็นหน่วยสร้างที่นักภาษาศาสตร์หลายคนได้ให้ความสนใจศึกษาในแวดวงภาษาศาสตร์ทั่วโลก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยจำนวนมาก เช่น งานวิจัยของแอนนา ซีเวียร์สกา (Anna Siewierska, 1984) มาซาโยชิ ชิบาตานิ (Masayoshi Shibatani, 1985) โพลสตอล (Paul M. Postal, 1986) งานวิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่มุ่งประเด็นการศึกษาภายใต้กรอบทฤษฎีต่างๆ กัน ในภาษาไทยมีงานวิจัยที่เกี่ยวกับหน่วยสร้างดังกล่าว จำนวนไม่น้อยเช่นกัน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Amara Prasithrathsint, 1985) (2549) กาญจนา สินธวานนท์ (Kanchana Sindhavananda, 1969) อย่างไรก็ตาม พบว่าในภาษาไทยมีประโยคบางประเภทที่มีลักษณะคล้ายกับหน่วยสร้างกรรมวาจก ซึ่งมีองค์ประกอบทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่โดดเด่น ต่างจากหน่วยสร้างกรรมวาจกทั่วไป ยกตัวอย่างเช่น

- (1) ผ้าห่มผืนนี้ซักระอาด
- (2) บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิก
- (3) ไมโลดีมอร่อย
- (4) หนังสือเล่มนี้ยืมได้หนึ่งสัปดาห์

ประโยคดังกล่าวมีลักษณะทางโครงสร้างร่วมกันคือมีประธานนามวลีที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ (patient) คำกริยาหลัก และส่วนขยาย ในอดีตมีงานวิจัยที่ศึกษาประโยคประเภทนี้ใน 2 แนว ได้แก่ งานวิจัยที่ศึกษาประโยคประเภทนี้ในฐานะประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย และงานวิจัยที่ศึกษาว่าประโยคประเภทนี้ไม่ใช่ประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย งานวิจัยแนวแรกได้แก่งานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Amara Prasithrathsint, 1985) และกาญจนา สินธวานนท์ (Kanchana Sindhavananda, 1969) ขณะที่งานวิจัยในแนวที่สองได้แก่งานวิจัยของ พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2524) และสรัญญา เศวตมาลย์ (Saranya Savetamalaya, 1995)

งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยอธิบายเกี่ยวกับประโยค โครงสร้างประธานรับการกระทำว่าเป็นประโยคที่ผ่านกระบวนการแปลง (derivation) มาจาก ประโยคกรรมวาจก และมีการละนามวลีผู้กระทำกริยาและตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) ยกตัวอย่างเช่น "ข้าวนี้กินอร่อย" แปลงมาจากประโยคที่มีโครงสร้างลึกว่า "เขากินข้าวนี้และเขากิน อร่อย" ประโยคนี้จะละส่วนที่ซ้ำกันแล้วจะคำว่า "และ" ออกไป ขณะที่ประโยค "หนังสือเล่มนี้เขียน โดยนาย ก." แปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึก "หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนโดยนาย ก." แล้วจะตัวบ่งชี้ "ถูก" ออกไป

อย่างไรก็ตาม ประโยคประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีข้อแตกต่างจากประโยคกรรม วาจกในภาษาไทย ประโยคประธานรับการกระทำในภาษาไทยแสดงลักษณะเหตุการณ์ที่แตกต่าง จากเหตุการณ์ของประโยคกรรมวาจก พิจารณาจากตัวอย่างประโยคกรรมวาจกต่อไปนี้

(5) ระเบิดถูกวางไว้หน้าศาลากลางจังหวัดโดยผู้ไม่หวังดี

(6) เกาะพีพีจะถูกทำลาย

จะเห็นได้ว่าประโยคกรรมวาจกทั้งสองประโยคนี้แสดงเหตุการณ์ในลักษณะทั่วไปว่า ประธานผู้รับการกระทำถูกกระทำจากผู้กระทำกริยาอย่างใดอย่างหนึ่ง ขณะที่ในประโยคประธาน รับการกระทำในภาษาไทยแสดงเหตุการณ์ในลักษณะทรงสภาพ (static situation) นั่นคือ ใน เหตุการณ์ลักษณะประโยคประธานรับการกระทำ เมื่อผู้รับการกระทำได้ผ่านการกระทำอย่างใด อย่างหนึ่งโดยผู้กระทำกริยาที่ไม่ปรากฏในประโยค แล้วจะเกิดผลกระทบหรือคุณสมบัติอย่างใด อย่างหนึ่งเกิดขึ้น โดยผลกระทบหรือคุณสมบัตินี้มีลักษณะคงที่ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งและมี ลักษณะไม่เป็นพลวัต (dynamic) สืบเนื่องจากประโยคที่ (1) ผ้าห่มผืนนี้ซักระอาด แสดงเหตุการณ์ ที่ผลกระทบหรือสภาพหลังจากที่ผู้รับการกระทำ "ผ้าห่มผืนนี้" ผ่านกริยาการ "ซัก" และเมื่อ หลังจากกริยานั้นแล้ว นามวลีผู้รับการกระทำมีสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปนั่นคือสภาพ 'สะอาด' เป็น ต้น

นอกจากนี้ ในภาษาไทยคุณสมบัติพื้นฐานของหน่วยสร้างกรรมวาจก (อมรา ประสิทธิ์รัฐ ลินทร์, 2549) ต้องแสดงโดยตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) 3 ตัว ได้แก่ "ถูก" "โดน" หรือ "ได้รับ" ตัวบ่งชี้กรรมวาจกเหล่านี้จะแสดงอยู่หน้าคำกริยาหลักเพื่อแสดงประโยคกรรมวาจกใน ภาษาไทย โดยที่คำว่า "ถูก" สามารถใช้กับคำกริยาที่มีความหมายทุกประเภทไม่ว่าจะดี ร้าย หรือ เป็นกลาง ส่วน "โดน" สามารถเกิดกับคำกริยาที่มีความหมายในทางร้ายเท่านั้น และในทางตรงกันข้าม "ได้รับ" สามารถเกิดขึ้นกับกริยาที่มีความหมายในแง่ดี หรือเหตุการณ์ที่ผู้พูดเห็นว่าดีเท่านั้น

แต่พบว่าประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยไม่สามารถแสดงรูปประโยคกรรมวากด้วยการเติมตัวบ่งชี้เหล่านี้ได้ในทุกประโยค พิจารณาจากการเติมตัวบ่งชี้กรรมวาก “ถูก” ลงไปในตัวอย่างที่ (1) (2) (3) และ (4) พบว่าประโยคมีลักษณะดังนี้ “?ผ้าห่มผืนนี้ถูกซักสะอาด” “?ไมโลถูกตีม่อร่อย” และ “?หนังสือเล่มนี้ถูกยืมได้หนึ่งสัปดาห์” ผิดไวยากรณ์หรือฟังดูผิดปกติโดยเจ้าของภาษา ขณะที่ประโยค “บ้านนี้ถูกสร้างโดยสถาปนิก” เป็นประโยคที่แสดงด้วยตัวบ่งชี้กรรมวากได้ ดังนั้นประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยจึงไม่ใช่ประโยคที่แสดงความหมายในลักษณะกรรมวากเท่านั้น

ขณะที่งานวิจัยที่ไม่ได้ศึกษาประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในฐานะหน่วยสร้างกรรมวากได้แก่ งานวิจัยเรื่อง “ประโยครับในภาษาไทย” (พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ , 2524) งานวิจัยชิ้นนี้มองว่าประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยไม่ใช่ประเภทหนึ่งของประโยคกรรมวาก เนื่องจากจากประโยคทั้งสองชนิดเป็นเพียงส่วนหนึ่งของประโยคในภาษาไทยที่มีประธานนามวลีมีบทบาททางความหมายไม่ใช่ผู้กระทำกริยา (non-agent) ประโยคชนิดนี้เรียกว่า “ประโยครับ” งานวิจัยชิ้นนี้พบว่าประโยคที่มีประธานไม่ใช่ผู้กระทำกริยานี้สามารถมีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ (patient) เป้าหมาย (goal) ผลประโยชน์ (beneficiary) เครื่องมือ (instrument) วัสดุ (material) สถานที่ (place) หรือขอบเขตของกระบวนการ (range) นอกจากนี้ งานวิจัยอีกชิ้นที่ไม่ได้ศึกษาประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในฐานะของประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาก คือ งานวิจัยเรื่อง “หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย” (Patient-Subject Constructions in Thai) (Savetamalaya, 1995) ที่อธิบายว่าประโยคที่มีประธานนามวลีเป็นผู้รับการกระทำเป็นผลมาจากกฎการแปลง (derivational rules) ซึ่งส่งผลต่อสภาพต้องการกรรม (transitivity) ของคำกริยาหลักในประโยค และทำให้จำนวนนามวลีในประโยคลดน้อยลงเหลือเพียงนามวลีผู้รับการกระทำ จึงทำให้นามวลีผู้รับการกระทำปรากฏและทำหน้าที่เป็นประธานของประโยค ยกตัวอย่างเช่น ประโยค “สถาปนิกสร้างบ้านหลังนี้” เมื่อประโยคนี้ผ่านการแปลง นามวลีผู้กระทำกริยา (agent) จะต้องถูกตีความใหม่ (reinterpretation) ไปปรากฏในฐานะการกวิธีการ (Means) ของประโยค “บ้านนี้สร้างโดยสถาปนิก”

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยเหล่านี้ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาคแสดงของประโยคประเภทนี้มากนัก เนื่องจากจากประโยคประเภทนี้มีความโดดเด่นอยู่ที่ภาคแสดง ซึ่งประกอบด้วยคำกริยาหลักและส่วนขยายที่เป็นส่วนเติมเต็ม (complement) หนึ่ง คำกริยาหลักของประโยคโครงสร้างชนิดนี้เป็นคำกริยาที่มีลักษณะพิเศษ สังเกตว่า คำกริยา “ซัก” “สร้าง” “ตี” และ “ยืม” ที่ปรากฏใน

ประโยคตัวอย่างข้างต้น แสดงลักษณะเหตุการณ์ที่แตกต่างจากหน่วยสร้างกรรมกริยา (transitive construction) พิจารณาหน่วยสร้างกรรมกริยาเปรียบเทียบกับหน่วยสร้างอกรรมกริยาต่อไปนี้

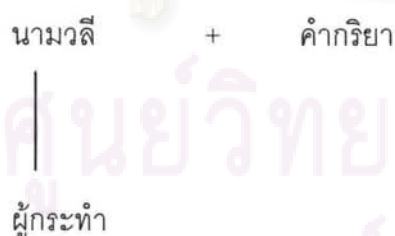
หน่วยสร้างกรรมกริยา (transitive construction) แสดงลักษณะเหตุการณ์เป็นผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

ตัวอย่าง

(7) แม่ซักผ้าห่มผืนนี้สะอาด

จากประโยคตัวอย่างที่ (7) นามวลี "แม่" ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค แสดงบทบาทเป็นผู้กระทำกริยา (agent) คือ "ผู้ซัก" ส่วนนามวลี "ผ้าห่มผืนนี้" ที่ปรากฏในตำแหน่งกรรม แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ของกริยาการ "ซัก" ประโยคตัวอย่างดังกล่าวแสดงลักษณะเหตุการณ์ของกรรมกริยา ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) 2 หน่วย ได้แก่ ผู้กระทำ (agent) และผู้รับการกระทำ (patient) อย่างไรก็ตาม แม้คำกริยา "ซัก" จะเป็นคำกรรมกริยาแต่รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา "ซัก" เมื่อปรากฏในประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย กลับแสดงลักษณะคล้ายกับหน่วยสร้างอกรรมกริยา (intransitive construction) ซึ่งสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

ตัวอย่าง

(8) แม่นั่งอยู่หน้าบ้าน

จากประโยคตัวอย่างข้างต้น นามวลี "แม่" ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานแสดงบทบาทผู้กระทำ (agent) ประโยคตัวอย่างที่ (8) แสดงลักษณะเหตุการณ์ต้นแบบของอกรรมกริยาที่

ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์เพียงเดียว คือ ผู้กระทำ เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากประโยคตัวอย่างที่ (1) *ผ้าห่มผืนนี้ซักระอาด* คำกริยา "ซักระ" ถึงแม้ว่าจะปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานแต่กลับไม่ปรากฏนามวลีใดๆ ในตำแหน่งกรรม เช่นเดียวกับสรรกรมกริยาทั่วไป แต่นามวลี "ผ้าห่มผืนนี้" ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานกลับแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่ได้รับผลกระทบจากการ "ซักระ" ไม่ใช่ผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม คำกริยา "ซักระ" ยังคงแสดงสภาพเหตุการณ์ของหน่วยสร้างสรรกรมกริยา ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย คือผู้กระทำ และผู้รับการกระทำ แม้ว่าหน่วยสร้างดังกล่าวจะไม่ปรากฏนามวลีที่แสดงบทบาทผู้กระทำกริยาก็ตาม แต่สามารถบ่งบอกได้จากภูมิหลังว่ามีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้กระทำกริยา

นอกจากนี้ ความน่าสนใจอีกประการของประโยคโครงสร้างประธานรับการกระทำอยู่ส่วนขยายในตำแหน่งท้ายคำกริยาหลักของประโยค ส่วนขยายในประโยคโครงสร้างประเภทนี้ถือเป็นเงื่อนไขสำคัญของประโยค เนื่องจากเป็นส่วนขยายชนิดเติมเต็ม (complement) ของประโยค ไม่สามารถละได้ เพราะจะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์และทำให้ใจความไม่สมบูรณ์ ส่วนขยายในประโยคโครงสร้างประเภทนี้สามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบทวลี ส่วนขยายเหล่านี้แสดงสภาพหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยค หลังจากที่นามวลีนั้นได้ผ่านการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก พิจารณาในตัวอย่างที่ (1) *ผ้าห่มผืนนี้ซักระอาด* ส่วนขยายที่เป็นคำกริยารอง "สะอาด" แสดงสภาพใหม่ที่เป็นผลจากการกระทำต่อประธานนามวลี "ผ้าห่มผืนนี้" ที่ผ่านกริยาการ "ซักระ" ส่วนในประโยคที่ (2) *บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิก* ส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลี "โดยสถาปนิก" แสดงคุณสมบัติของประธานนามวลีว่าได้ผ่านกริยาการ "สร้าง" มาโดยใคร ในประโยคที่ (3) *ไมโลดีมีอร้อย* ส่วนขยายที่เป็นคำกริยาวิเศษณ์ "อร้อย" แสดงคุณสมบัติของประธานนามวลี "ไมโล" หลังจากที่ได้ผ่านกริยาการ "ดีมี" และในประโยคที่ (4) *หนังสือเล่มนี้ยืมได้หนึ่งสัปดาห์* ส่วนขยาย "ได้หนึ่งสัปดาห์" แสดงศักยภาพในเชิงปริมาณของประธานนามวลี "หนังสือ" เมื่อได้ผ่านกริยาการ "ยืม"

จากคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ข้างต้น หน่วยสร้างนี้จึงเรียกว่า "หน่วยสร้างประธานรับการกระทำ (patient-subject construction)" งานวิจัยนี้สนใจศึกษาว่าประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถแสดงเหตุการณ์ลักษณะใดและองค์ประกอบของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์อย่างไร และสามารถจัดประเภทย่อยได้กี่ประเภท โดยผู้วิจัยยึดสมมติฐานเบื้องต้นภายใต้กรอบทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างและภาษาศาสตร์ปริชาน ที่เชื่อว่าหน่วยสร้างคือหน่วยทางภาษาในระดับประโยคที่รูปโครงสร้างและความหมายมีความสัมพันธ์กันโดยตรง นั่นคือโครงสร้างของประโยคจะสามารถเป็นหน่วยสร้างได้ก็ต่อเมื่อโครงสร้างนั้นมีความหมายอย่างใด

อย่างหนึ่ง ซึ่งเป็นอิสระจากความหมายของคำใดคำหนึ่งหรือเป็นการรวมความหมายของคำอื่นๆ ภายในประโยค (Construction Grammar; CG) โดยโกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) นอกจากนี้ โครงสร้างนั้นจะต้องแทนความหมายประจำโครงสร้างอย่างใดอย่างหนึ่ง (one construction, one meaning) เนื่องจากรูปและความหมายมีความสอดคล้องกันเป็นหน่วยพื้นฐานของภาษา ผู้ใช้ภาษาเลือกใช้หน่วยต่างๆ บนพื้นฐานความรู้ความสามารถทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ในการตีความสถานการณ์และถ่ายทอดเป็นหน่วยสร้างนั้นออกมา โดยไม่ได้ผ่านการแปรรูป (transformation) และไม่มีรูปทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่เป็นโครงสร้างเล็ก แต่เป็นโครงสร้างในระดับเดียวคือ โครงสร้างผิว (surface structure) เท่านั้น ความหมายชนิดนี้เรียกว่า "ความหมายประจำโครงสร้าง" (constructional meaning) ในงานวิจัยนี้ หน่วยสร้างประธานรับ การกระทำในภาษาไทยจึงมีความหมายประจำโครงสร้างคือ การแสดงสภาพหรือคุณสมบัติอย่างใดอย่างหนึ่งของประธานนามวลีผู้รับการกระทำ หลังจากที่รับหรือผ่านการกระทำบางอย่างที่แสดงโดยคำกริยาหลัก

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. วิเคราะห์และจำแนกประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย
2. วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

1. หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย สามารถจำแนกประเภทของเหตุการณ์ได้ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ การแสดงสภาพผลทางกายภาพของประธานนามวลี การแสดงคุณสมบัติเฉพาะตัวของประธานนามวลี การแสดงการประเมินค่าคุณสมบัติของประธานนามวลี และการแสดงคุณสมบัติทางศักยภาพของประธานนามวลี
2. หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังนี้

- 2.1 หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประกอบด้วยประธานนามวลี คำกริยาหลัก และส่วนขยาย
- 2.2 บทบาททางความหมายของประธานนามวลีในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยนี้สามารถเป็นผู้รับการกระทำ ผลที่เกิดจากการกระทำ สถานที่ และเครื่องมือ
- 2.3 คำกริยาหลักในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นสกรรมกริยาที่แสดงประเภทของเหตุการณ์ดังนี้ การกระทำ (activity) การณ์ก่อผล (accomplishment) และสัมฤทธิ์ผล (achievement)
- 2.4 ส่วนขยายในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยนั้นสามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบทวลี ซึ่งแสดงลักษณะทางความหมายที่เป็นอากัปกริยา ลักษณะทางกายภาพ ผลของเหตุการณ์ สถานที่ วัตถุประสงค์ เครื่องมือ เวลา วัตถุประสงค์ ผู้กระทำกริยา โอกาส การณ์ลักษณะไม่สมบูรณ์ และทัศนภาวะ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ในงานวิจัยชิ้นนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย โดยยึดตามรูปแบบของหน่วยสร้าง กล่าวคือ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยนามวลีในตำแหน่งประธานที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ คำสกรรมกริยา และส่วนขยายที่เป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบทวลี โดยศึกษาเฉพาะประโยคบอกเล่าเท่านั้น นอกจากนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเฉพาะภาษาไทยมาตรฐานกรุงเทพฯ สมัยปัจจุบัน ไม่รวมถึงภาษาถิ่นต่างๆ

1.5 วิธีดำเนินการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลภาษาสนทนาที่เกี่ยวข้องของผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย
2. เก็บและทำการคัดเลือกข้อมูลจากวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย และจากผู้ออกภาษาที่พูดภาษาไทยมาตรฐาน 2 คน

2.1 รวบรวมและคัดเลือกประโยคที่สอดคล้องกับค่านิยมตามโครงสร้างหน่วยสร้าง
 ประธานรับการกระทำจากภาคผนวกของวิทยานิพนธ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
 หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยทั้งหมด 7 ชิ้นดังนี้

- ก. วิทยานิพนธ์เรื่อง “ประโยครับในภาษาไทย” โดย พรพิลาส เรืองโชติวิทย์ (2524)
- ข. วิทยานิพนธ์เรื่อง “Change in The Passive Constructions in Written Thai During The Bangkok Period” โดย Amara Prasithrathsint (1985)
- ค. งานวิจัยเรื่อง “Patient-Subject Constructions in Thai” โดย Saranya Savetamalaya (1995)
- ง. วิทยานิพนธ์เรื่อง “ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณั้ลักษณะทางไวยากรณ์กับการณั้ลักษณะประจำคำ : กรณีศึกษาโครงสร้างอกรรมแบบสลั้บในภาษาไทย” โดย คเชนทร์ ตัญศิริ (2548)
- จ. งานวิจัยเรื่อง “Resultative Constructions with “Implied-result” and “Entailed-result” Verbs in Thai and English: A Contrastive Study” โดย Kingkarn Thepkanjana and Satoshi Uehara (2009)
- ฉ. วิทยานิพนธ์เรื่อง “Transitivity Systems in Thai” โดย Pranee Kullavanijaya (1974)
- ช. งานวิจัยเรื่อง “Does Thai Permit De-transitivity ?” โดย Anthony Diller (1997)

2.2 เก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบทสนทนาในชีวิตประจำวัน

3. วิเคราะห์และจำแนกประเภทของเหตุการณ์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย
4. วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของส่วนประกอบต่างๆของโครงสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย
5. สรุปผลการวิเคราะห์

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยจะให้ประโยชน์ดังนี้

1. สามารถแสดงโครงสร้างที่ชัดเจนของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย
2. เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำหรือหน่วยสร้างที่ใกล้เคียงทั้งในภาษาไทยและภาษาอื่นๆ
3. เพื่อเป็นพื้นฐานในการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำอย่างละเอียดและกว้างขวางต่อไป

1.7 สัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

+	ตามด้วย
ตัวเข้ม/เอน	รูปภาพเช่น คำ วลี หรือประโยคที่ปรากฏในส่วนเนื้อความ
*รูปภาพ	รูปภาพผิดไวยากรณ์ และ/หรือมีความหมายที่เป็นที่ไม่ยอมรับ
?ประโยคตัวอย่าง	ประโยคตัวอย่างนี้อาจเป็นประโยคที่ยอมรับในภาษาได้ในสถานการณ์หรือบริบทที่เหมาะสมและหมายถึงประโยคตัวอย่างที่ผู้พูดบางคนยอมรับ แต่ก็มีผู้พูดบางคนไม่ยอมรับ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงแนวคิดสำคัญของทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ เนื้อหาในส่วนนี้แบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ดังนี้ ตอนที่ 2.1 เป็นการนำเสนอสมมติฐานและแนวคิดเบื้องต้นของทฤษฎีและตัวอย่างของกรอบทฤษฎีที่ผู้วิจัยนำมาปรับใช้กับการศึกษาหน่วยสร้าง ประธานรับการกระทำในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์นี้ ตอนที่ 2.2 ว่าด้วยการศึกษางานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย และตอนที่ 2.3 ว่าด้วยการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาอื่นๆ

2.1 สมมติฐานเบื้องต้นและแนวคิดที่สำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ในการศึกษาวิเคราะห์หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยนำสมมติฐานเบื้องต้นและแนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีไวยากรณ์ปริชาน (Cognitive Grammar) และทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar) ของอะเดล โกลด์เบิร์ก (Adele Goldberg, 1995) เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ รวมถึงการจัดประเภทเหตุการณ์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

2.1.1 ภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics)

วิลเลียม ครอฟท์ และ อลัน ครูซ (William Croft and Alan D. Cruse, 2004: 1-3) กล่าวถึงทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานว่า หมายถึงทฤษฎีทางภาษาศาสตร์ที่ถือกำเนิดในช่วงปี ค.ศ. 1970 และเริ่มเกิดความตื่นตัวอย่างมากในช่วงปี ค.ศ. 1980 ในระยะแรกงานวิจัยของกลุ่มนักภาษาศาสตร์ปริชานมักจะสนใจศึกษาทางด้านอรรถศาสตร์ (semantics) เป็นหลัก ขณะที่นักภาษาศาสตร์ปริชานอีกส่วนหนึ่งที่ศึกษาด้านวากยสัมพันธ์ (syntax) และวิทยาหน่วยคำ (morphology) นอกจากนี้ยังมีการขยายการศึกษาไปสู่ภาษาศาสตร์สาขาอื่นๆ เช่น การรับรู้ภาษา (language acquisition) สัทวิทยา (phonology) และภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (historical linguistics) ภาษาศาสตร์ปริชานมีสมมติฐานเบื้องต้น 3 ประการ ประกอบด้วย

- (1) ภาษาไม่ใช่ระบบปริชานที่แยกออกมาอย่างเป็นอิสระ
- (2) ไวยากรณ์ภาษาคือการสร้างมโนทัศน์
- (3) ความรู้ทางภาษาเกิดมาจากการใช้ภาษา

สมมติฐานข้อแรกที่ว่า “ภาษาไม่ใช่ระบบปริชานที่แยกออกมาอย่างเป็นอิสระ” มาจากแนวคิดที่เชื่อว่าความรู้ทางภาษามีรูปแบบเดียวกับรูปแบบของโครงสร้างมโนทัศน์อื่นๆ ขณะที่กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความรู้ไม่ได้แตกต่างไปจากความสามารถทางปริชานอื่นๆ ของมนุษย์ นอกเหนือขอบเขตของการใช้ภาษา เหตุผลแรกที่สนับสนุนสมมติฐานข้อนี้คือแนวคิดที่ว่า ความรู้ทางภาษาหรือความรู้ที่เป็นรูปและความหมาย (knowledge of form and meaning) เป็นโครงสร้างมโนทัศน์พื้นฐาน ภาษาศาสตร์ปริชานอธิบายว่ารูปแบบทางวากยสัมพันธ์ วิทยาหน่วยคำ หรือสัทวิทยาล้วนเป็นมโนทัศน์พื้นฐาน เนื่องมาจากว่าตั้งแต่ในระดับเสียง ถ้อยคำ หรือโครงสร้างประโยค ล้วนเป็นข้อมูลและผลผลิตของกระบวนการทางปริชานซึ่งทำหน้าที่ควบคุมการพูดและการเข้าใจ นอกจากนี้กระบวนการทางปริชานที่ควบคุมการใช้ภาษานั้นไม่ได้แตกต่างจากการทำงานของกระบวนการทางปริชานในด้านอื่นๆ เลย ซึ่งถือเป็นการจัดเรียงและการเรียกใช้ความรู้ภายในสมอง กล่าวคือ การที่เราสามารถพูดและเข้าใจภาษานั้นเป็นการทำงานภายในระบบปริชานซึ่งไม่แตกต่างจากการทำงานของปริชานแบบอื่นๆ เช่น การรับรู้ทางสายตา (visual perception) การใช้เหตุผล (reasoning) และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวของร่างกาย (motor activity)

สมมติฐานข้อสองที่ว่า “ไวยากรณ์ภาษาคือการสร้างมโนทัศน์” แนวคิดนี้แสดงถึงแง่มุมหลักของการทำงานของระบบปริชานของมนุษย์ที่เป็นการสร้างมโนทัศน์จากประสบการณ์ในการสื่อสารและเป็นการสร้างมโนทัศน์ของความรู้ทางภาษาของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์เราสามารถเลือกตีความ (construe) ประสบการณ์ออกมาเป็นการสื่อสารในรูปแบบที่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อสามที่ว่า “ความรู้ทางภาษาเกิดมาจากการใช้ภาษา” แนวคิดนี้มองว่าการเลือกใช้ประเภทหรือโครงสร้างทางความหมาย ทางรูปแบบวากยสัมพันธ์ ทางวิทยาหน่วยคำ หรือทางสัทวิทยาถูกสร้างขึ้นมาจากระบบปริชานภายในที่เราเลือกใช้ถ้อยคำแตกต่างกันตามโอกาสของการใช้ภาษา เนื่องมาจากเราสามารถเลือกใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ที่เฉพาะเจาะจงต่อความหมายของคำต่างๆ ได้ผ่านทางกระบวนการในการทำความเข้าใจของความเป็นนามธรรมและการสร้างผังภูมิภายในระบบปริชาน

จากการทบทวนหลักสมมติฐานเบื้องต้นของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานพบว่าแนวการศึกษาลักษณะนี้เป็นการเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปโครงสร้างและมโนทัศน์หรือระบบปริชานของผู้พูดที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ สมมติฐานนี้นำไปสู่ทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างที่จะกล่าวถึงในรายละเอียดหัวข้อต่อไป

2.1.2 ทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar)

ผู้วิจัยได้ทบทวนทฤษฎีที่มีสมมติฐานและแนวคิดสำคัญที่น่าสนใจอีกหนึ่งทฤษฎี นั่นคือทฤษฎีที่เรียกว่า “ทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง” (Construction Grammar) ของอะเดล โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) ทฤษฎีนี้เป็นหนึ่งในกระบวนทัศน์ (paradigm) ของภาษาศาสตร์ปริชาน (Cognitive Linguistics) ที่มุ่งอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาตามความสัมพันธ์ระหว่างรูปและความหมาย (form and meaning) ในระดับต่างๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นต่างๆ ในทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้โดยสังเขป

2.1.2.1 คำนิยามของ “หน่วยสร้าง” (construction)

ตามแนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง คำว่า “หน่วยสร้าง” หมายถึง หน่วยภาษาในระดับประโยคที่มีโครงสร้างและความหมายที่สัมพันธ์กัน ซึ่งจะนับว่าเป็น “หน่วยสร้าง” ได้ก็ต่อเมื่อประโยคที่มีโครงสร้างนั้นแสดงความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งความหมายดังกล่าวมิใช่การได้มาจากความหมายของคำกริยา หรือจากการรวมความหมายของคำอื่นๆ ภายในประโยค หากแต่ว่าเป็นความหมายประจำโครงสร้างซึ่งเหมือนกับความหมายประจำรูปของคำศัพท์คำหนึ่ง

ตัวอย่างประโยคต่อไปนี้แสดงความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งโดยโครงสร้าง

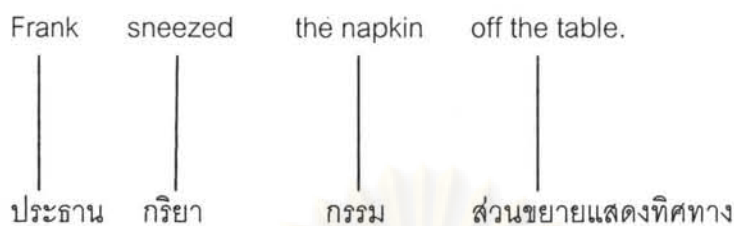
(1) Frank sneezed the napkin off the table.

‘แฟรงค์จามจนทำให้ผ้าเช็ดปากปลิวออกไปจากโต๊ะ’

(Goldberg, 1995: 152)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โครงสร้างของประโยค (1) คือ

ประโยคโครงสร้างข้างต้นประกอบด้วยนามวลี "Frank" ในตำแหน่งประธาน คำกริยาไม่แสดงสภาพ (non-stative verb) "sneezed" นามวลี "the napkin" ในตำแหน่งกรรม และส่วนขยายซึ่งเป็นบุพบทวลีบอกทิศทาง (directional prepositional phrase) โครงสร้างดังกล่าวแสดงความหมายของหน่วยสร้างว่า "ประธานทำให้กรรมเกิดการเคลื่อนที่ไปสู่ที่ใดที่หนึ่ง" ดังนั้นความหมายของประโยคนี้จึงหมายถึง "แฟรงค์ทำให้ผ้าเช็ดปากปลิวออกไปจากโต๊ะด้วยการจาม" ความหมายนี้ไม่ได้เกิดจากความหมายของคำกริยาหลักของประโยค "sneezed" ซึ่งสังเกตได้ว่าปกติแล้ว คำกริยาหลักของประโยค "sneezed" เป็นคำกริยาอาการที่ไม่ต้องการกรรมรองรับ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(2) Frank sneezed on his dog.

'แฟรงค์จามใส่สุนัขของเขา'

จากตัวอย่างข้างต้น คำว่า "sneezed" แสดงความหมาย "จาม" แต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น มิได้แสดงความหมาย "ทำให้เคลื่อนที่ไปสู่ที่ใดที่หนึ่ง" แต่อย่างใด แต่เมื่อคำว่า "sneezed" ปรากฏในโครงสร้างที่ประกอบด้วย ประธาน + คำกริยาไม่แสดงสภาพ + กรรม + ส่วนขยายแสดงทิศทาง จึงแสดงความหมายประจำโครงสร้าง นั่นคือ "การทำให้เกิดการเคลื่อนที่ไปที่ใดที่หนึ่ง" โดยตัวหน่วยสร้างเอง ดังนั้น แม้ว่าประโยคที่มีโครงสร้างดังกล่าวจะปรากฏคำที่ไม่ได้แสดงความหมาย "ทำให้เคลื่อนที่" ดังเช่นคำว่า "sneezed" ในประโยคก็ตาม แต่ด้วยตัวหน่วยสร้างเองก็ทำให้แสดงความหมายดังกล่าวได้ ประโยคโครงสร้างนี้ในภาษาอังกฤษเรียกว่า หน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion construction)

2.1.2.2 แนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง

แนวคิดที่สำคัญของทฤษฎีไวยากรณ์ของหน่วยสร้างคือ ความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งระหว่าง รูปโครงสร้าง (structural form) ของประโยคและ ความหมายของหน่วยสร้าง กล่าวคือ โครงสร้างหนึ่งรูปจะสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหนึ่งรูปหนึ่งความหมาย การสื่อ

ความหมายนี้ไม่ได้มาจากความหมายของคำใดคำหนึ่งหรือการรวมความหมายของคำที่เป็นส่วนประกอบในโครงสร้าง หากแต่เป็นความหมายประจำโครงสร้างที่เกิดจากการวางองค์ประกอบที่ยึดแน่นจนกลายเป็นรูปเฉพาะ (fixed components) นั่นเอง โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) กล่าวว่าแนวคิดนี้เกิดจากสมมติฐานที่ว่า รูปโครงสร้างต่างๆ ในภาษาเป็นผลมาจากกระบวนการรับรู้และการมองโลกของมนุษย์ กระบวนการนี้เรียกว่ากระบวนการประมวลผลปริชาน (cognitive processing) จากแนวคิดดังกล่าว เราสามารถสรุปได้ว่า รูปภาษาที่มีโครงสร้างต่างๆ ไม่ใช่สิ่งที่มนุษย์สมมติหรือกำหนดขึ้น หากแต่เป็นการสื่อความหมายในลักษณะภาพเหตุการณ์หรือประสบการณ์ของมนุษย์เอง

นอกจากแนวคิดที่เชื่อว่าการที่รูปโครงสร้างมักแสดงความหมายอย่างใดอย่างหนึ่งประจำโครงสร้างแล้ว ทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างยังพูดถึงข้อจำกัด (constraint) ของหน่วยสร้างซึ่งเป็นองค์ประกอบภายในหน่วยสร้างที่ช่วยอธิบายได้ว่า เหตุใดผู้พูดภาษาจึงเลือกใช้รูปภาษาที่มีโครงสร้างที่แตกต่างกันได้ เหตุใดการพูดบางประโยคจึงใช้ได้ หรือฟังดูแปลก หรือไม่เป็นที่ยอมรับในภาษา ตัวอย่างเช่นการแสดงความหมายหน่วยสร้างและข้อจำกัดขององค์ประกอบสามารถแสดงด้วยหน่วยสร้างทวิกรรม (ditransitive construction) และหน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion construction)¹

(3) Joe handed his mother a letter.

'ใจยื่นจดหมายให้กับแม่ของเขา'

(Goldberg, 1995: 12)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ หน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion construction) ในภาษาอังกฤษหมายถึง หน่วยสร้างที่แสดงเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นผู้ก่อเหตุ (causer) แสดงการกระทำโดยตรงที่เป็นเหตุให้ผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นผู้กระทบ (theme) เกิดการเคลื่อนที่ไปในวิถีที่แสดงโดยบุพบทวลีแสดงทิศทาง (directional prepositional phrase) (Goldberg, 1995:152)

(4) Joe handed a letter to his mother.

ประธาน กริยา กรรม บุพบทวลีแสดงทิศทาง

'ใจยื่นจดหมายไปที่แม่ของเขา'

(Goldberg, 1995: 12)

จากตัวอย่างประโยคข้างต้นเป็นประโยคที่ผู้พูดภาษาสามารถใช้สลับกันได้ แต่ความหมายของประโยคทั้งสองประโยคแตกต่างกันและเป็นหน่วยสร้างต่างชนิดกัน ประโยค (3) เป็นตัวอย่างของหน่วยสร้างทวิกรรม ขณะที่ประโยค (4) เป็นตัวอย่างของหน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ ความหมายของหน่วยสร้างประโยคทวิกรรมคือ "ประธานทำให้กรรมตรงได้รับกรรมรอง" ดังนั้นกรรมตรงของประโยคจึงต้องมีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ขณะที่หน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุซึ่งมีความหมายว่า "ประธานทำให้กรรมเกิดการเคลื่อนที่ไปสู่ที่ใดที่หนึ่ง" ดังนั้น ประโยค (3) และ (4) จึงต้องแสดงส่วนขยายที่เป็นบุพบทวลีแสดงทิศทางซึ่งมีบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมาย (goal)

นอกจากนี้ หน่วยสร้างทั้งสองยังมีข้อจำกัด (constraint) ที่แตกต่างกัน เนื่องจากหน่วยสร้างทวิกรรมต้องการกรรมตรงที่มีบทบาทเป็นผู้รับ ดังนั้น กรรมตรงของประโยคดังกล่าวจึงต้องเป็นสิ่งที่มีชีวิต ขณะที่หน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุต้องมีบุพบทวลีที่แสดงทิศทางการเคลื่อนที่ซึ่งมีบทบาทเป็นเป้าหมาย ดังนั้นจึงสามารถเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตหรือไม่ก็ได้ เช่น

(5) *Joe handed the door the letter.

*'ใจยื่นจดหมายให้กับประตู'

(6) Joe handed the letter to the door.

'ใจยื่นจดหมายไปที่ประตู'

ประโยคตัวอย่างที่ (5) เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์ เนื่องจากนามวลี "the door" หรือประตู เป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต จึงไม่สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ได้ ในทางตรงกันข้าม ในประโยคที่ (6) เป็นประโยคที่ไม่ผิดไวยากรณ์และยอมรับได้เพราะประตูสามารถแสดงบทบาทเป็นเป้าหมาย (goal) ได้ ดังนั้น จึงสามารถปรากฏในโครงสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุได้

จะเห็นได้ว่านอกจากความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายหน่วยสร้างและรูปโครงสร้างแล้ว ยังต้องอาศัยความสัมพันธ์ของข้อจำกัดที่เป็นองค์ประกอบภายในของหน่วยสร้างอีกด้วย จากประโยคหน่วยสร้างทวิกรรมและหน่วยสร้างแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อกำหนดข้างต้นจะเห็นได้ว่าข้อจำกัดขององค์ประกอบภายในคือนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมตรงของประโยคนั้นเอง

2.1.2.3 คุณสมบัติการมีความหมายหลายนัย (polysemy) ของหน่วยสร้าง

ตามแนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง หน่วยสร้างถือว่าเป็นหน่วยทางภาษา เช่นเดียวกับหน่วยคำ (morpheme) เพราะฉะนั้นคุณสมบัติทางความหมายประการหนึ่งของหน่วยสร้างคือการมีความหมายหลายนัย (polysemy) กล่าวคือ หน่วยสร้างหนึ่งๆ สามารถมีความหมายที่สัมพันธ์กันได้หลายความหมาย โดยความหมายหนึ่งเป็นความหมายพื้นฐาน (basic sense) ขณะที่ความหมายอื่นๆ เป็นความหมายที่ขยายออกมา² โกลด์เบิร์กได้อธิบายตัวอย่างการมีความหมายหลายนัยของโครงสร้างด้วยหน่วยสร้างทวิกรรมในภาษาอังกฤษ ดังต่อไปนี้

(6) She slid Susan the present.

'เธอ (ผู้หญิง) เลื่อนของขวัญให้กับซูซาน' (Levinson, 1985 อ้างถึงใน Goldberg, 1995: 12)

หน่วยสร้างทวิกรรม (ditransitive construction) ดังในประโยคตัวอย่างที่ (6) สามารถแสดงรูปโครงสร้างที่ประกอบด้วย ประธาน กริยา กรรมตรง และกรรมรอง ประโยคที่มีโครงสร้างนี้สามารถแสดงความหมายพื้นฐาน (basic sense) ของหน่วยสร้างทวิกรรมในภาษาอังกฤษที่หมายความว่า "ผู้กระทำ (agent) ก่อเหตุให้ผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ได้รับผู้รับการกระทำ (patient) อย่างประสบความสำเร็จ" เช่นเดียวกับในประโยคที่ (7)

(7) Chris faxed her the news.

'คริสส่งข่าวให้กับเธอ (ผู้หญิง) ทางโทรสาร' (Goldberg, 1995: 6)

² โกลด์เบิร์กไม่ได้นิยามคำว่า ความหมายพื้นฐาน ไว้ แต่สามารถสรุปได้ว่า ความหมายพื้นฐานของหน่วยสร้างหนึ่งๆ นั้น คือ ความหมายที่ผู้ใช้ภาษาจะนึกถึงเป็นความหมายแรก หรือความหมายที่มักจะถูกตีความได้มากกว่าความหมายอื่นๆ

ประโยคตัวอย่างที่ (7) แสดงความหมายพื้นฐาน (basic sense) ของหน่วยสร้างทวิกรรม ในภาษาอังกฤษ ซึ่งประโยคนี้มีความหมายโดยนัยว่าเธอ (ผู้หญิง) ได้รับข่าวอย่างแน่นอนแล้ว ขณะเดียวกันหน่วยสร้างทวิกรรมในภาษาอังกฤษยังแสดงความหมายอื่นๆ ที่เป็นขยายออกมาจากความหมายพื้นฐาน เช่น

(1) ความหมายหน่วยสร้างที่ว่า “ผู้กระทำ (agent) ก่อเหตุให้ผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ได้รับผู้รับการกระทำ (patient) ภายใต้เงื่อนไขของความพอใจ”

(8) Bill promised his son a car.

‘บิลสัญญาว่าจะให้รถกับลูกชาย’

(Goldberg, 1995: 32)

ในประโยคตัวอย่างที่ (8) บิลสัญญาว่าจะให้รถกับลูกชาย แต่ลูกชายอาจจะได้รับรถหรือไม่ก็ได้ซึ่งอยู่ภายใต้ความพึงพอใจของบิล คำกริยาที่มักเกิดในหน่วยสร้างทวิกรรมชนิดนี้เป็นคำกริยาที่แสดงการให้ที่เกี่ยวข้องกับเงื่อนไขของความพอใจ เช่น guarantee, promise, หรือ owe

(2) ความหมายของหน่วยสร้างที่ว่า “ผู้กระทำ (agent) ก่อเหตุให้ผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ไม่สามารถได้รับผู้รับการกระทำ (patient)”

(9) Joe refused Bob a raise in salary.

‘โจปฏิเสธที่จะขึ้นเงินเดือนให้บ๊อบ’

(Goldberg, 1995: 33)

ในประโยคที่ (9) ผู้กระทำปฏิเสธที่จะให้มีการให้เกิดขึ้น ถึงแม้ว่าการให้มีโอกาสที่จะเกิดขึ้น คำกริยาที่มักปรากฏในหน่วยสร้างทวิกรรมชนิดนี้เป็นคำกริยาแสดงการปฏิเสธ เช่น refuse หรือ deny เป็นต้น

(3) ความหมายของหน่วยสร้างที่ว่า “ผู้กระทำ (agent) อนุญาตให้ผู้รับของการหยิบยื่นให้ (recipient) ได้รับผู้รับการกระทำ (patient)”

(10) Joe allowed Billy a popsicle.

‘โจอนุญาตให้บ๊อบมีขนมป๊อปไซเคิลได้’

(Goldberg, 1995: 33)

ประโยคที่ (10) แสดงการทำให้การส่งผ่านเกิดขึ้นในแง่ที่ว่า ผู้กระทำไม่ได้ชัดเจน แต่ไม่ได้เป็นผู้ก่อเหตุการณ์แสดงการให้โดยตรง คำกริยาที่มักปรากฏในหน่วยสร้างทวิกรรมชนิดนี้ เช่น คำว่า permit หรือ allow เป็นต้น

ตัวอย่างทั้งหมดข้างต้นแสดงการมีความหมายนัย (polysemous meaning) อื่นๆ ที่ขยายออกมาจากความหมายพื้นฐานของหน่วยสร้างทวิกรรมในภาษาอังกฤษ โดยความหมายนัยที่ขยายออกมานี้มักมีการปรากฏของคำกริยาที่แตกต่างกัน และทำให้ความหมายเกิดการเบี่ยงเบนไปจากความหมายพื้นฐานของหน่วยสร้าง จึงกล่าวได้ว่าคำกริยาที่แตกต่างกันทำให้การตีความของหน่วยสร้างมีการขยายออกไปเป็นความหมายย่อยๆ แต่ยังคงลักษณะบางประการของความหมายพื้นฐานอยู่ อย่างไรก็ตามพบว่าประโยคทวิกรรมบางส่วนไม่สามารถจัดรวมกลุ่มกับความหมายใดความหมายหนึ่งได้ ประโยคเหล่านี้มีการใช้ที่จำกัด เช่น เป็นประโยคที่ในรูปของประโยคคำสั่ง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(11) Hit me a home run

(12) ? Alice hit me a home run.

(13) ? Hit Sally a home run. (Goldberg, 1995: 36)

จากตัวอย่างประโยคที่ (11) - (13) โกลด์เบิร์กมองว่า ประโยคเหล่านี้มีข้อจำกัดที่พิเศษเมื่อเปรียบเทียบกับความหมายอื่นๆ ที่แสดงโดยหน่วยสร้างทวิกรรม แต่ยังคงลักษณะทางรูปโครงสร้างและความหมายคล้ายกับประโยคทวิกรรมอื่นๆ ดังนั้น ประโยคประเภทนี้จึงถูกจัดอยู่กลุ่มความหมายชายขอบ (marginal status) ที่มีข้อจำกัดอันพิเศษ

จากการทบทวนทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างในประเด็นต่างๆ ได้แก่ คำนิยามของคำว่า "หน่วยสร้าง" แนวคิดของทฤษฎี และคุณสมบัติการมีหลายความหมายของหน่วยสร้าง โดยงานวิจัยชิ้นนี้รับเอาแนวคิดพื้นฐานดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นแนวทางในการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย เนื่องมาจากหน่วยสร้างประธานรับการกระทำมีลักษณะรูปแบบทางโครงสร้างที่ชัดเจนและมีความหมายประจำหน่วยสร้าง นอกจากนี้ยังสามารถแสดงประเภทเหตุการณ์ได้ประเภท ซึ่งผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ประเด็นดังกล่าวต่อไปในบทที่ 3

2.2 การศึกษาในอดีตที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

การศึกษาระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางจากนักภาษาศาสตร์หลายท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย โดยพบว่ามีการวิจัยหลายชิ้นได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในฐานะประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกด้วย อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีการวิจัยจำนวนหนึ่งที่ไม่ได้มองว่าประโยคหน่วยสร้างชนิดนี้เป็นประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจก ดังนั้น งานวิจัยที่จะกล่าวถึงในตอนนี้อาจแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มตามเนื้อหาที่กล่าวถึงประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย ได้แก่ งานวิจัยที่จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย และงานวิจัยที่ไม่ได้จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย

งานวิจัยในกลุ่มแรกที่จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยได้แก่ ตำราไวยากรณ์ภาษาไทยเรื่อง "หลักภาษาไทย (วากยสัมพันธ์)" ของ พระยาอุปกิตศิลปสาร (2514) วิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง "The Verbs in Modern Thai" โดย กัญญา สินธุวานนท์ (Sindhavananda, 1969) หนังสือเรื่อง "ภาษาศาสตร์ภาษาไทย" ของจินดา งามสุทธิ (2524) และวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตเรื่อง "Change in The Passive Constructions in Written Thai During The Bangkok Period" โดย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint, 1985)

งานชิ้นแรกที่พูดถึงประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยคือ ตำราไวยากรณ์ภาษาไทยเรื่อง "หลักภาษาไทย" (พระยาอุปกิตศิลปสาร, 2499) เป็นตำราไวยากรณ์ที่บรรยายระบบไวยากรณ์ของภาษาไทยในด้านต่างๆ ตามแนวความคิดไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar) ตำราไวยากรณ์เล่มนี้กล่าวถึงประโยคประเภทหนึ่งที่เอากกรรมกรหรือผู้ถูกกระทำเป็นประธานหรือพูดขึ้นต้นประโยคก่อน ประโยคประเภทนี้เรียกว่า "ประโยคกรรม" สามารถมีกริยาช่วย "ถูก" ปรากฏหน้าคำกริยา และสามารถละ "ถูก" ไว้ในฐานที่เข้าใจได้ ตัวอย่างของประโยคกรรมได้แก่ "ศิษย์ถูกเขียน" "ตามีเสื้อกินเสียแล้ว" "วัดนี้สร้างแต่ครั้งไหน" "ขนมนี้กินดี" เป็นต้น

งานวิจัยเรื่องที่ 2 คือวิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิตเรื่อง "The Verbs in Modern Thai" ทำโดย กัญญา สินธุวานนท์ (Sindhavananda, 1969) ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับคำกริยาในภาษาไทยปัจจุบันตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์กรก (Case Grammar) ซึ่งมุ่งวิเคราะห์ประโยคโดยเชื่อว่าประโยคในโครงสร้างผิว (surface structure) มีความเกี่ยวข้องกับโครงสร้างลึก (deep

structure) โดยขึ้นอยู่กับว่าคำกริยาในโครงสร้างผิวต้องปรากฏกับการก (case) ชนิดใด ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำกริยาของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ โดยจัดให้เป็นประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย ประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำที่ได้รับการศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้เรียกว่า “ประโยคกรรมวาจกแบบที่ปราศจากคำกริยากรรมวาจกที่ชัดเจนในโครงสร้างผิว” (Passivization without explicit passive verbs in the surface structure) และ “ประโยคกรรมวาจกแบบที่มีเครื่องหมายการกผู้กระทำ “โดย” ที่ปรากฏในโครงสร้างผิว” (Passivization with the retention of agentive /'dooy/' in the surface)

ประโยคกรรมวาจกแบบที่ปราศจากคำกริยากรรมวาจกที่ชัดเจนในโครงสร้างผิว (Passivization without explicit passive verbs in the surface structure) คือประโยคที่ประธานอยู่ในการกผู้ถูกกระทำ (objective)³ มีคำกริยาวิเศษณ์ ปรากฏหลังคำกริยาหลัก และไม่มีคำกริยากรรมวาจก “ถูก” ปรากฏหน้าคำกริยาหลัก เช่น “ข้าวกินอร่อย” เป็นประโยคที่ถูกแปลงมาจากประโยคที่มีโครงสร้างลึกสองประโยคซึ่งเชื่อมด้วยคำว่า “และ” นั่นคือประโยค “เขากินข้าวและเขากินอร่อย” ประโยคโครงสร้างลึกดังกล่าวจะถูกแปลงด้วยการลบนามวลีที่ซ้ำกันแล้วลบคำว่า “และ” ออกไป จึงได้ประโยค “ข้าวกินอร่อย” แล้วแปลงให้เป็นประโยคที่มีคำว่า “ถูก” คือ “ข้าวถูกเขากินอร่อย” แล้วลบหน่วยต่างๆ ออก เหลือเพียง “ข้าวกินอร่อย” ในโครงสร้างผิว งานวิจัยนี้ตั้งข้อสังเกตคำกริยาในประโยคโครงสร้างนี้ว่าต้องเป็นคำกริยากลุ่มเดียวกับคำว่า “กิน” “ดื่ม” “ซื้อ” “ขาย” “ใส่” “สร้าง” เป็นต้น คำกริยาเหล่านี้ต้องปรากฏตามกรอบการก +[_A(O)(I)(S)] นั่นคือ ต้องปรากฏกับการกผู้กระทำ (agentive) หรือ ผู้กระทำ (agentive) กับผู้ถูกกระทำ (objective) หรือ ผู้กระทำ (agentive) กับผู้ถูกกระทำ (objective) กับ เครื่องมือ (instrumental) หรือ ผู้ถูกกระทำ (objective) กับประโยค (s)

ประโยคกรรมวาจกแบบที่มีเครื่องหมายการกผู้กระทำ “โดย” ปรากฏในโครงสร้างผิว (Passivization with the retention of agentive /'dooy/' in the surface) คือประโยคที่มีประธานเป็นการกผู้ถูกกระทำ (objective) มีคำบุพบท “โดย” ปรากฏหน้านามวลีที่เป็นผู้กระทำ (agentive) เช่น “หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก.” เป็นประโยคที่ถูกแปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึกที่มีประโยคหนึ่งแทรกอยู่ในอีกประโยคหนึ่งนั่นคือ [หนังสือเล่มนี้ (O) ถูก s[เขียนหนังสือ (O) โดยนาย ก. (A)]] สัญลักษณ์ (O) และ (A) แสดงการกผู้ถูกกระทำ (objective) และผู้กระทำ (agentive)

³ ผู้ถูกกระทำ (objective) ตามทฤษฎีไวยากรณ์การก (Case Grammar) ได้แก่ความสัมพันธ์ระหว่างคำนามกับคำกริยา ในลักษณะผู้ทรงสภาพ หรือผู้รับสภาพ หรือได้รับความกระทบกระเทือนจากการกระทำที่แสดงโดยคำกริยา (อมรา และคณะ 2544) ซึ่งมีลักษณะตรงกับผู้รับการกระทำในงานวิจัยนี้ ดังจะอธิบายในบทต่อไป

ตามลำดับ ประโยคในโครงสร้างดังกล่าวจะถูกแปลงด้วยการลบนามวลี “หนังสือ” ในประโยคที่สองที่ซ้ำกัน เมื่อได้ “หนังสือเล่มนี้ถูกเขียนโดยนาย ก.” จะมีการลบคำกริยากรรมจาก “ถูก” และมีการแสดงเครื่องหมายการกระทำ (agentive) ด้วยคำบุพบท “โดย” ดังในประโยคโครงสร้างผิว “หนังสือเล่มนี้เขียนโดยนาย ก.” งานวิจัยนี้ตั้งข้อสังเกตว่าคำกริยาที่ปรากฏในประโยคโครงสร้างนี้ ต้องเป็นคำกริยากรุ่มเดียวกับคำว่า “เขียน(กลอน)” “เขียน(वाद)” “แต่ง” “ถ่าย(หนัง)” คำกริยาเหล่านี้ต้องปรากฏตามกรอบการ +[AO(S)] นั่นคือต้องปรากฏกับการกระทำ (agentive) และผู้ถูกกระทำ (objective) หรือผู้ถูกกระทำ (objective) กับประโยค (s)

งานวิจัยเรื่องที่ 3 คือหนังสือเรื่อง “ภาษาศาสตร์ภาษาไทย” โดยจินดา งามสุทธิ (2524) หนังสือเล่มนี้เขียนขึ้นตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต (Transformational Grammar) และเป็นการวิเคราะห์ที่เชื่อว่าประโยคโครงสร้างผิวเป็นผลมาจากการผ่านกฎปริวรรต (transformational rules) ของประโยคในโครงสร้างลึก ผู้เขียนนิยามประโยคที่เรียกว่า “ประโยคกรรม” ว่าเป็นประโยคที่ประธานเป็นผู้ถูกกระทำ สามารถแบ่งออกได้ 6 ชนิด ซึ่งพบว่าเกี่ยวข้องกับประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ 2 ชนิด คือ “ประโยคกรรมของคุณานุประโยค” และ “ประโยคกรรมที่มี คำว่า “โดย” + นามวลี” ประโยคกรรมของคุณานุประโยค หมายถึงประโยคที่ประธานเป็นผู้ถูกกระทำ และมีคำกริยาปรากฏสองคำ คำกริยาตัวแรกเป็นคำกริยาปรากฏในคุณานุประโยคขยายประธานนามวลีของประโยคโครงสร้างลึก ขณะที่อีกคำคือคำกริยาหลัก เช่น “หนังสือเล่มนี้เขียนสนุก” เป็นประโยคที่ผ่านกฎปริวรรตมาจากประโยคโครงสร้างลึกว่า “หนังสือที่เขียนโดยคนบางคนสนุก” ประโยคคุณานุประโยค “ที่เขียนโดยคนบางคน” จะผ่านการละคำต่างๆ จนเหลือเพียงคำว่า “เขียน” ในประโยคโครงสร้างผิวว่า “หนังสือเล่มนี้เขียนสนุก”

ขณะที่ประโยคกรรมที่มี “โดย” + นามวลี หมายถึงประโยคที่มีประธานเป็นผู้ถูกกระทำ คำกริยา และตามด้วยคำว่า “โดย” + นามวลี เช่น “หนังสือเล่มนี้เขียนโดยสันติ” ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าคำกริยาในประโยคชนิดนี้ต้องให้ความหมายเกี่ยวกับการสร้างหรือทำขึ้น และต้องมีคำขยายประธานเพื่อแสดงการชี้เฉพาะเจาะจง คำขยายนี้อาจเป็นคำวิเศษณ์ “นี้” “นั่น” “โน้น” หรืออาจเป็นคุณานุประโยค ดังเช่น คุณานุประโยค “ที่ผมชอบ” ในประโยค “รายการที่ผมชอบจัดโดยซินดัล” เป็นต้น

งานวิจัยเรื่องที่ 4 ในกลุ่มนี้คือวิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิตเรื่อง “Change in The Passive Constructions in Written Thai During The Bangkok Period” ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithratsint, 1985) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมจากและการเปลี่ยนแปลงของหน่วยสร้างดังกล่าวในยุครัตนโกสินทร์ โดยใช้กรอบทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก (Lexicase Grammar) เป็นกรอบทฤษฎีในการวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าภาษาไทยมีหน่วยสร้างกรรมจากหลายประเภท และประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยถูกจัดให้

ประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกซึ่งเรียกว่า "หน่วยสร้างกรรมวาจกชนิดคำกริยา" (verb-passive construction) หน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทนี้มีประธานของประโยคแสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) และมีคำกริยาหลักเป็นอกรรมกริยาที่ผ่านกฎแปลงคำ (lexical derivational rules) มาจากกริยากรรม โดยที่เมื่อผ่านกฎแปลงคำแล้วคำกริยานั้นมีลักษณะเหมือนกรรมกริยาแต่แสดงลักษณะทางวากยสัมพันธ์เหมือนกับอกรรมกริยาที่ไม่มีกรรมมารับ และมีประธานเป็นผู้รับการกระทำ (patient) หน่วยสร้างกรรมวาจกชนิดนี้สามารถเกิดกับคำที่แสดงการณัลักษณะเช่นคำว่า "แล้ว" หรือแสดงความสามารถ เช่น คำว่า "ได้" หรือเกิดกับคำกริยาช่วย เช่น คำว่า "ควร" "สามารถ" "ยอม" "น่า" "พึง" เป็นต้น ตัวอย่างประโยค ได้แก่ "อาหารแบบนี้ทำงานง่าย" "กำแพงตกแต่งด้วยดอกไม้" ยิ่งไปกว่านั้นหน่วยสร้างกรรมวาจกประเภทนี้สามารถแสดงนามวลีผู้แสดง (actor) ในบุพบทวลีที่กำกับด้วยคำว่า "โดย" เช่น "ภาพนี้วาดโดยศิลปินร่วมสมัย"

จากการทบทวนงานวิจัยทั้ง 4 ชิ้น เห็นได้ว่างานวิจัยในกลุ่มนี้เป็นการศึกษาที่เน้นการจัดประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจก โดยมีจุดยืนร่วมกันคือการมีประธานที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้ถูกกระทำหรือได้รับการกระทำ โดยมองว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย งานวิจัยส่วนใหญ่เน้นทำให้ความสำคัญทางด้านวากยสัมพันธ์มากกว่าด้านความหมาย โดยวิเคราะห์ว่าคำกริยาหลักของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นอกรรมกริยาที่ผ่านการ परिवรรต (transformation) หรือการแปลง (derivation) มาจากกรรมกริยาในโครงสร้างลักษณะกรตุจก ซึ่งการศึกษาเหล่านี้ยังไม่ครอบคลุมทางด้านความหมาย โดยมีงานวิจัยชิ้นที่สามเพียงชิ้นเดียวที่พูดถึงองค์ประกอบภายในภาคประธานของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำนั้นคือนามวลีในภาคประธานการใช้คำชี้เฉพาะ

ขณะที่งานวิจัยในกลุ่มที่สองได้แก่ วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง "Transitivity Systems in Thai" โดยปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya, 1974) วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง "ประโยครับในภาษาไทย" (Receptive Clause in Thai) โดยพรพิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2524) และบทความเรื่อง "Patient Subject Constructions in Thai" ของสร้อยญา เศวตมาลย์ (Savetamalaya, 1992) ไม่ได้จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย

งานวิจัยชิ้นแรกในกลุ่มที่สองได้แก่งานวิจัยระดับดุชฎีบัณฑิตเรื่อง "Transitivity Systems in Thai" โดยปราณี กุลละวณิชย์ (Kullayavanijaya, 1974) งานวิจัยเรื่องนี้ศึกษาภายใต้ทฤษฎีไวยากรณ์ศัพท์การก (Lexicase Grammar) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาลักษณะการเกิดและพฤติกรรมของกรรมกริยาในภาษาไทย สาเหตุที่งานวิจัยชิ้นนี้จัดอยู่ในแนวการศึกษาประเภทที่สองเนื่องมาจากว่า งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้รวมประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

เป็นประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกแต่มุ่งอธิบายเกี่ยวกับลักษณะของคำกริยาในโครงสร้างต่างๆ ของภาษาไทย งานวิจัยเรื่องนี้พบว่าสกรรมกริยาแต่ละคำมีความแตกต่างกันตามคุณสมบัติเกี่ยวกับการแปลง (derivational properties) และกระบวนการแปลง (derivational process) งานวิจัยเรื่องนี้พูดถึงประโยคสองประเภทที่มีความน่าสนใจและเกี่ยวข้องกันกับประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย นั่นคือ ประโยคที่มีอกรรมกริยาแสดงความหมายเชิงศักยภาพ (potential intransitive verb) และ ประโยคกรรมวาจกที่แสดงด้วยคำว่า “โดย” ประโยคทั้งสองชนิดนี้มีคำกริยาที่มีความสัมพันธ์กับคำสกรรมกริยา เนื่องจากเป็นคำที่ผ่านกระบวนการแปลงที่เรียกว่าการทำให้เป็นคำอกรรมกริยา (Intransitivization)

ประโยคที่มีอกรรมกริยาแสดงความหมายเชิงศักยภาพ (potential intransitive verb) หมายถึงประโยคที่มีคำกริยาหลักที่ผ่านกระบวนการแปลงสกรรมกริยาให้เป็นอกรรมกริยา (process of intransitivization) โดยประโยคเหล่านี้มักแสดงความหมายในเชิงศักยภาพ (potential meaning) ตัวอย่างของประโยคชนิดนี้เช่น “ผ้านี้ซักง่าย” เป็นการแปลงมาจากประโยคสกรรมกริยา “แดงซักผ้าเมื่อเช้า” เป็นต้น ประโยคอกรรมกริยาแสดงความหมายเชิงศักยภาพนี้สามารถเรียกอีกชื่อว่า ประโยคที่มีคำกริยาแบบกลาง (middle verb) คำกริยาแบบกลางนี้เป็นคำกริยาประเภทอกรรมกริยาที่มีลักษณะแตกต่างจากอกรรมกริยาอื่นๆ ตรงที่คำกริยาประเภทนี้มีความสัมพันธ์กับคำสกรรมกริยาเนื่องจากสามารถสันนิษฐานได้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับผู้กระทำกริยาแม้ว่านามวลีที่แสดงผู้กระทำกริยาจะไม่แสดงในประโยคและต้องเกิดร่วมกับคำกริยาวิเศษณ์แสดงอากัปกริยา (adverb of manner) เช่น “ง่าย” หรือ “ยาก” เป็นต้น ซึ่งทำหน้าที่แสดงความหมายในเชิงศักยภาพว่าประธานนามวลีได้ผ่านการกระทำที่แสดงโดยคำกริยามาอย่างไร

ประโยคอีกประเภทที่เกี่ยวข้องกับประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย ในงานวิจัยนี้คือ ประโยคกรรมวาจกที่แสดงด้วยคำว่า “โดย” ตัวอย่างประโยคชนิดนี้ได้แก่ “เรื่องนั้นเขียนโดยนักเขียนมีชื่อ” เป็นต้น ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่าประโยคประเภทนี้มาจากการแปลประโยคกรรมวาจกในภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยพบว่าคำกริยาที่สามารถเกิดขึ้นกับประโยคกรรมวาจกที่แสดงด้วยคำว่า “โดย” นั้นต้องเป็นคำกริยาประเภทการสร้างสรรค์ (factive verb) ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อสถานะ (condition) ของผู้รับการกระทำในขณะนั้น ตัวอย่างคำกริยาดังกล่าวได้แก่ “วาด” “ตัด” “เย็บ” “สร้าง” เป็นต้น คำกริยาเหล่านี้เมื่อปรากฏในโครงสร้างสกรรมกริยาจะแสดงผลของการกระทำที่ตัวกรรมของคำกริยา ยกตัวอย่างประโยคเช่น “แดงวาดรูปต้นไม้รูปนั้น” จะแสดงผลของการกระทำด้วยนามวลี “รูปต้นไม้รูปนั้น” แต่เมื่อปรากฏในโครงสร้างกรรมวาจก คำสกรรมกริยาเหล่านี้สามารถแปลงเป็นอกรรมกริยาโดยไม่ต้องเปลี่ยนรูปเมื่อผ่านกฎการแปลง และแสดงนามวลีผู้กระทำกริยาในบุพบทวลีที่แสดงด้วยคำว่า “โดย”

งานวิจัยชิ้นที่สองได้แก่ วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตของพรพิลาส เรื่องไชติวิทย์ (2524) เรื่อง "ประโยครับในภาษาไทย" (Receptive Clause in Thai) งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการวิเคราะห์ประโยคที่เรียกว่า "ประโยครับ" (Receptive Clause) ตามแนวคิดของไมเคิล เอ เค ฮัลลiday (Michael A.K. Halliday) ซึ่งหมายถึงประโยคที่มีประธานแสดงบทบาทไม่ใช่ผู้กระทำกริยา (non-agent) หรือผู้ก่อให้เกิดการกระทำ (non-causer) และมีคำกริยาประเภทชนิดแสดง⁴ เท่านั้น เช่น "กิน" "รัก" "นอน" มิใช่คำกริยาแสดงสภาพ เช่น "สวย" "ใหม่" "ยาว" วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้มีจุดประสงค์ที่จะจำแนกประโยครับในภาษาไทยตามบทบาททางความหมายของประธานที่สัมพันธ์กับคำกริยาในประโยคและตามการปรากฏของตัวการ (agent) ในประโยค ผลการศึกษาพบว่าประโยครับในภาษาไทยสามารถจำแนกตามประเภทของบทบาททางความหมายของประธานได้ทั้งหมด 7 แบบ ได้แก่ บทบาทเป้าหมาย เช่น "โจรก็กินนี้ปราบยาก" บทบาทผู้รับการกระทำและผู้แสดง เช่น "บ้านนี้ถูกพัง" บทบาทผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ เช่น "นายทุนคนนี้กู้เงินยาก" บทบาทสถานที่ เช่น "เตียงนั้นนอนสบาย" บทบาทเครื่องมือ เช่น "ปากกานี้เขียนดี" บทบาทวัตถุประสงค์ เช่น "แบ่งนี้ทำขนมไม่ได้" และบทบาทขอบเขตของกระบวนการ เช่น "เพลงนี้ร้องง่าย" นอกจากนี้ประโยครับในภาษาไทยยังสามารถจำแนกตามการปรากฏของตัวการ (agent) ได้อีก 2 แบบ ได้แก่ ประโยครับที่มีตัวการปรากฏ เช่น "โจรก็กินนี้ถูกตำรวจปราบเรียบ" และประโยครับที่ไม่มีตัวการปรากฏ เช่น "โจรก็กินนี้ถูกปราบเรียบ" จากการศึกษาี้โดยรวมสรุปว่าประโยครับในภาษาไทยสามารถแบ่งออกได้เป็นถึง 12 แบบ โดยพิจารณาจากบทบาททางความหมายของประธานและการปรากฏของตัวการ

งานวิจัยชิ้นสุดท้ายในกลุ่มที่สองนี้เป็นบทความของสรัญญา เศรษฐมาลัย (Savetamalaya, 1992) ในชื่อเรื่อง "Patient Subject Constructions in Thai" บทความนี้วิเคราะห์ตามแนวคิดของไวยากรณ์ศัพท์การก (Lexicase Grammar) งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์ที่จะศึกษาว่าเหตุใดในภาษาไทยจึงมีประโยคที่อนุญาตให้นามวลีที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ (patient)⁵ ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค โดยบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) ในงานวิจัยนี้ยึดตามแนวคิดของสมมติฐานเรื่อง "Patient Centrality Hypothesis" โดยสแตนลีย์ สตารอสต้า (Starosta, 1988) แนวคิดของสมมติฐานนี้เชื่อว่าคำกริยาทุกคำมีการกผู้รับการกระทำ

⁴ พรพิลาส เรื่องไชติวิทย์ (2524) ไม่ได้นิยาม "คำกริยาชนิดแสดง" ไว้ แต่อาจสรุปได้ว่าหมายถึงคำกริยาที่แสดงการกระทำโดยทั่วไป ซึ่งไม่ใช่คำกริยาชนิดแสดงสภาพ

⁵ งานวิจัยในอดีตมักจะเรียก patient ว่า ผู้รับ แต่ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยจะเรียก patient ว่า ผู้รับการกระทำ

(patient) และผู้แสดง (actor) อยู่ในกรอบการก ในภาษากรรมการก (accusative language) ประธานของประโยคมักจะเป็นผู้แสดง (actor) เสมอ ขณะที่ผู้รับการกระทำ (patient) มักจะเป็นประธานของประโยคกรรมกริยาหรือกรรมของสกรรมกริยา ดังนั้น ถ้าประโยคมีคำกริยาเป็นสกรรมกริยา ประธานจะเป็นผู้กระทำ (agent) แต่ถ้าประโยคมีคำกริยาเป็นอกรรมกริยา ประธานจะเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ในกรณีนี้คำกริยากรรมและกรรมต้องมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งความสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่ได้มาจากกฎแปลงคำ (Lexical Derivational Rules) ผลการศึกษาพบว่าสิ่งที่ทำให้นามวลีผู้รับการกระทำปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคในภาษาไทยคือ กฎแปลงคำ (Lexical Derivational Rules) กฎนี้ประกอบด้วยกฎการแปลงที่ตัวนามวลีผู้กระทำ (Derivations Focused on an Agent) และกฎการแปลงที่ตัวนามวลีผู้รับการกระทำ (Derivational Focused on a Patient)

กฎการแปลงที่ตัวนามวลีผู้กระทำ (Derivations Focused on an Agent) สามารถแบ่งได้เป็น กฎการลดความสำคัญของนามวลีผู้กระทำ (Agent Demotion) และกฎการลบนามวลีผู้กระทำ (Agent Subtraction) กฎการลดความสำคัญของนามวลีผู้กระทำ (Agent Demotion) เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการตีความใหม่ (reinterpretation) ต่อนามวลีผู้กระทำซึ่งจะถูกลดความสำคัญลงให้เป็นการกวิธีการ (Means) ซึ่งเกิดตามหลังบุพบทวลี "โดย" หรือ "ด้วย" ขณะที่คำกริยาจะถูกแปลงให้อยู่ในรูปอกรรมกริยา นอกจากนี้คำกริยาที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการดังกล่าวต้องเป็นคำกริยาการสร้างสรรค์ (factitive verbs) ตัวอย่างประโยคเช่น "วิศวกรสร้างบ้านนี้" และ "แม่ครัวทำอาหารจานนี้" จะผ่านกระบวนการลดความสำคัญที่ทำให้นามวลีผู้กระทำ "วิศวกร" และ "แม่ครัว" ในประโยคดังกล่าวเกิดการตีความใหม่ให้เป็นการกวิธีการ (Means) ที่กำกับโดยคำบุพบท "โดย" เช่นในประโยค "บ้านนี้สร้างโดยวิศวกร" และ "อาหารจานนี้ทำโดยแม่ครัว" ตามลำดับ กฎที่สองที่เกี่ยวข้องกับนามวลีผู้กระทำคือ กฎการลบนามวลีผู้กระทำ (Agent Subtraction) กฎชนิดนี้เกี่ยวข้องกับการลดจำนวนของนามวลีในประโยคโดยไม่อาศัยการตีความใหม่ ในกระบวนการแปลงของศัพท์ชนิดนี้นามวลีผู้กระทำจะถูกลบออกไป ทำให้นามวลีผู้รับการกระทำกลายเป็นประธานของประโยคกรรมกริยาใหม่แทน นอกจากนี้เมื่อผ่านกระบวนการแปลงแล้วประโยคจะแสดงความหมายในเชิงศักยภาพ (potential meaning) หรือแสดงความหมายในเชิงสภาพผล (resultative meaning) เพิ่มเติมขึ้นมาอย่างใดอย่างหนึ่ง ตัวอย่างประโยคเช่น "เขาตีไม้โล" จะผ่านกระบวนการแปลงของศัพท์ที่จะลบนามวลีผู้กระทำและทำให้นามวลีผู้รับการกระทำปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคแทน เช่นในประโยค "ไม้โลตีม่อร้อย" หรือ "ไม้โลตีมาแล้ว" ประโยคดังกล่าวแสดงความหมายเชิงศักยภาพด้วยคำว่า "อร้อย" และแสดงความหมายเชิงสภาพผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำด้วยคำว่า "แล้ว" ตามลำดับ

กฎการแปลงของศัพท์ชนิดที่ 2 คือกฎการแปลงที่ตัวนามวลีผู้รับการกระทำ (Derivations Focused on a Patient) ประกอบด้วย กฎการเพิ่มนามวลีผู้รับการกระทำ (Patient Addition) และ กฎการลบนามวลีผู้รับการกระทำ (Patient Subtraction) กฎการแปลงทั้งสองชนิดนี้เป็นกระบวนการที่ส่งผลกระทบต่อคุณสมบัติของคำกริยาในประโยค หากคำกริยาก่อนผ่านกระบวนการแปลงเป็นอกรรมกริยา กฎที่เกี่ยวข้องคือกฎการเพิ่มนามวลีผู้รับการกระทำ (Patient Addition) กฎนี้จะส่งผลให้เกิดรูปโครงสร้างกรรมกริยาที่คู่กัน แต่ถ้าคำกริยาก่อนผ่านกระบวนการแปลงเป็นสกรรมกริยา กฎที่เกี่ยวข้องคือ (Patient Subtraction) กฎการเพิ่มนามวลีผู้รับการกระทำ (Patient Addition) เป็นกฎที่เพิ่มนามวลีผู้รับการกระทำ (patient) ให้กับคำอกรรมกริยาแสดงอารมณ์เช่น “รัก” หรือ “โกรธ” คำกริยาเหล่านี้มักไม่อาศัยการระบุว่าเป็นใครหรืออะไรเป็นต้นเหตุของคำแสดงอารมณ์ดังกล่าว ตัวอย่างเช่น คำกริยา “โกรธ” มักไม่ต้องอาศัยการระบุว่าเป็นต้นเหตุของการโกรธคืออะไร ดังนั้น คำกริยาเหล่านี้จึงต้องมีการเพิ่มนามวลีผู้รับการกระทำ เช่น “พ่อโกรธได้ง่าย” ประธาน “พ่อ” ในประโยคดังกล่าวเป็นผู้รับการกระทำเนื่องจากหมายถึงสิ่งที่ถูกทำให้โกรธ ประโยคดังกล่าวสามารถผ่านกระบวนการแปลงให้เป็นโครงสร้างกรรมกริยาที่คู่กันได้ เช่น “พ่อโกรธลูก” ประธาน “พ่อ” ในประโยคดังกล่าวแสดงบทบาทผู้กระทำเนื่องจากเป็นผู้แสดงอารมณ์ “โกรธ” เป็นต้น กฎอีกชนิดหนึ่งเป็นการแปลงต่อตัวนามวลีผู้รับการกระทำคือ กฎการลบนามวลีผู้รับการกระทำ (Patient Subtraction) กฎชนิดนี้เป็นกระบวนการแปลงที่ลบตัวนามวลีผู้รับการกระทำ (patient) ที่เป็นกรรมของประโยคกรรมกริยาออกไปจากกรอบการกร (case frame) และตีความผู้กระทำ (agent) ใหม่ให้เป็นผู้รับการกระทำ (patient) ในตำแหน่งประธานของประโยค ตัวอย่างประโยคเช่น “คนงานสร้างบ้านนี้” นามวลีผู้รับการกระทำ “บ้าน” ซึ่งเป็นกรรมของคำกริยาเดิมจะถูกลบออกไป ขณะที่ นามวลี “คนงาน” ผู้กระทำกริยา “สร้าง” จะถูกตีความใหม่ให้เป็นผู้รับการกระทำในประโยคหลังการแปลงคำกริยาหลักให้เป็นอกรรมกริยาในประโยค “คนงานสร้างได้เร็วดี”

จากการทบทวนงานวิจัยทั้ง 3 เรื่อง เห็นได้ว่างานวิจัยในกลุ่มนี้ไม่ได้เน้นการวิเคราะห์ในแง่ของการจำแนกประเภทของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย งานวิจัยชิ้นแรกมองว่าคำกริยาที่เกิดขึ้นในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นคำกริยาชนิดอกรรมที่ผ่านกระบวนการแปลง (derivational process) จากสกรรมกริยา ทำให้อกรรมกริยาในหน่วยสร้างชนิดนี้มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากอกรรมกริยาทั่วไป เพราะเป็นอกรรมกริยาที่ต้องเกิดร่วมกับส่วนขยาย งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยแรกที่กล่าวถึงความสำคัญของส่วนขยายในประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย งานวิจัยชิ้นที่สองมุ่งวิเคราะห์ประโยคที่เรียกว่า “ประโยครับ” ตามบทบาททางความหมายของประธาน ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างกว่าหน่วยสร้างกรรมวาจก งานวิจัยชิ้นนี้ไม่ได้อธิบายเกี่ยวกับภาคแสดงของประโยคชนิดนี้อย่างละเอียด ขณะที่งานวิจัยชิ้นที่สามมุ่ง

วิเคราะห์หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยโดยแบ่งตามประเภทของกฎการแปลง (derivational rules) ซึ่งไม่ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบภายในโครงสร้างประโยคประธานรับการกระทำอย่างละเอียดนัก

อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยพบว่ายังขาดการอธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ชัดเจนภายในโครงสร้างของประโยคงานวิจัยส่วนใหญ่มองจากคุณสมบัติของประธานของประโยคที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำจึงจัดให้เป็นประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย งานวิจัยเหล่านี้มองว่าคำกริยาในภาคแสดงเป็นอกรรมกริยา แต่มีงานวิจัยเพียงชิ้นเดียวที่กล่าวถึงการมีส่วนขยายของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย ผู้วิจัยคิดว่าภายในภาคแสดงของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีคำกริยาหลักและส่วนขยายหลายประเภท และมีบทบาทสำคัญในการแสดงความหมายประจำหน่วยสร้าง นอกจากนี้ยังไม่มียงานวิจัยชิ้นใดที่พูดถึงประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างชนิดนี้

2.3 การศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาอื่น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาอื่น ๆ พบว่ามีงานวิจัยเพียงชิ้นเดียวที่ทำการศึกษเกี่ยวกับหน่วยสร้างชนิดนี้ นั่นคืองานวิจัยในภาษาจีน งานวิจัยชิ้นนี้เป็นวิทยานิพนธ์ระดับดุษฎีบัณฑิตของ เหอ เสี่ยวหลิง (He Xiuling, 2005) ที่ชื่อว่า "On Patient Subject Constructions in Chinese" งานวิจัยชิ้นนี้ศึกษาประโยคหน่วยสร้างในภาษาจีนกลางที่มีประธานมีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำและไม่แสดงตัวบ่งชี้กรรมวาจก "BEI" ในประโยค ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar) โดยมีจุดประสงค์ที่จะโต้แย้งว่าหน่วยสร้างชนิดนี้ไม่ได้เป็นหน่วยสร้างกรรมวาจกที่ละตัวบ่งชี้ หรือที่เรียกว่า "notional passive" ตามการศึกษาเกี่ยวกับหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาจีนในอดีต นอกจากนี้ยังมียงานวิจัยชิ้นนี้ยังมุ่งศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างชนิดนี้ โดยทำการศึกษข้อมูลจากคลังข้อมูล (corpus) จำนวนมากกว่า 2000 ตัวอย่าง

ในงานวิจัยนี้เหอได้ให้คำนิยามของสิ่งที่เรียกว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาจีนว่าเป็นประโยคโครงสร้างที่ประกอบด้วยประธานและภาคแสดงและไม่แสดงการปรากฏตัวบ่งชี้กรรมวาจก "BEI" ในตำแหน่งใดๆ ของประโยค งานวิจัยนี้นิยามบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) ไว้ 2 แบบนั่นคือ ผู้รับการกระทำในความหมายแบบแคบ และความหมายแบบกว้าง ผู้รับการกระทำทั้งสองความหมายนั้นต้องตรงข้ามกับบทบาทผู้กระทำ (agent) คำนิยามของผู้รับการกระทำในความหมายแบบแคบคือ ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นผู้รับของการกระทำหนึ่งๆ (recipient

of an action) หรือสิ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำหลักในเหตุการณ์ (event) ขณะที่ผู้รับการกระทำในความหมายกว้างหมายถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่สามารถเป็นผู้รับของการกระทำ (recipient of an action) เป้าหมายของการกระทำ (target of an action) ผู้ร่วมกระทำ (accompaniment of an action) ผู้ได้รับเหตุของการกระทำ (causee of an action) ผลหรือผลผลิตจากการกระทำ (result or product of an action) รวมถึงสถานที่ (place) และ เครื่องมือ (instrument) ในงานวิจัยนี้เหอทำการวิจัยโดยยึดตามคำนิยามของผู้รับการกระทำแบบกว้าง

นอกจากนี้ เหอได้พูดถึงหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาจีนว่าเป็นโครงสร้างหนึ่งที่มีความเก่าแก่และมีลักษณะพื้นฐานมากที่สุดในภาษาจีน โดยอ้างจากการค้นพบการใช้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำที่พบในคำจารึกบนกระดูกในสมัยราชวงศ์ "Shang" (Shang Bone Inscription) ว่ามีสัดส่วนการใช้โครงสร้างนี้ถึง 6.2% นอกจากนี้ยังอ้างการค้นพบในหนังสือประวัติศาสตร์ของราชวงศ์ฮั่น (Han Dynasty) ว่ามีการใช้โครงสร้างประธานรับการกระทำเป็นโครงสร้างที่คู่กับโครงสร้างกรรมวาจกของภาษาจีนถึง 40.2%

ในการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาจีนกลางของเหอ เขาได้ทำการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างชนิดนี้โดยการแบ่งประเภทหน่วยสร้างนี้ออกเป็น 5 ประเภทตามลักษณะรูปแบบทางวากยสัมพันธ์ และอธิบายประเภทเหล่านี้ตามคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่องค์ประกอบของรูปแบบทางวากยสัมพันธ์เหล่านั้นแสดงในงานวิจัยนี้พบว่าหน่วยสร้างชนิดนี้ประกอบด้วยภาคประธานและภาคแสดง ประธานนามวลีของประโยคโครงสร้างนี้มักจะเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต (non-animate) มากกว่าสิ่งที่มีชีวิต (animate) ขณะที่ภายในภาคแสดงประกอบด้วยคำกริยาหลักและส่วนขยายที่มีความหลากหลายทางรูปแบบวากยสัมพันธ์ ตัวอย่างที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการทำวิจัยมีดังนี้

โครงสร้าง นามวลี + กริยา + ส่วนเติมเต็มแสดงสภาพผล

(14) diaoxiang su de jingzhi xini

Statue carved PAR delicate fine.

'The statue is delicately carved.'

จากประโยค (14) จะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงคุณสมบัติของนามวลี "diaoxiang" (รูปปั้น) ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากการปั้น

โครงสร้าง นามวลี + กริยา + ส่วนเติมเต็มแสดงสถานที่

(15) ji ge xiaoyuer xiu zai xiafang

a few CL small.fish embroider at lower.part

'A few small fish are embroidered in the lower part (of the picture).'

จากประโยคที่ (15) สังเกตได้ว่าเป็นการแสดงตำแหน่งของนามวลี "ji ge xiaoyuer " (ปลาสองสามตัว)

โครงสร้าง นามวลี+ กริยา + ส่วนเติมเต็มแสดงเวลา

(16) zhe ge wenti zhenglunle hao ji ci

This CL problem argue-TEG good few times

'This problem has been debated several times.'

จากประโยคที่ (16) เป็นการเน้นจำนวนครั้งที่การกระทำภายในเหตุการณ์เกิดขึ้น

ในด้านความหมาย เหนอได้แบ่งประเภทของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาจีน ออกเป็น 2 ประเภทตามลักษณะโครงสร้างเหตุการณ์ (event structure) ประกอบด้วยเหตุการณ์เชิงบรรยาย (descriptive event) และเหตุการณ์เชิงประเมิน (evaluative event) เหตุการณ์เชิงบรรยาย (descriptive event) หมายถึงเหตุการณ์ที่แสดงมุมมองต่างๆ ของสิ่งแวดล้อมภายในเหตุการณ์ ซึ่งมักจะเป็นการแสดงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ ส่วนเหตุการณ์เชิงประเมินค่า (evaluative event) หมายถึงเหตุการณ์ที่แสดงการประเมินค่าของผู้พูดเกี่ยวกับความเป็นไปได้ หรือความจำเป็นของเหตุการณ์ หรือคุณสมบัติของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มักจะเกิดกับกริยาช่วย (modal verb) คำกริยาร่วม (co-verb) หรือส่วนขยายวิเศษณ์ (adverbials)

จากการศึกษาวิจัยของเหนอ ทำให้เห็นว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำเป็นหน่วยสร้างที่ปรากฏในภาษาอื่นเช่นกัน การศึกษานี้ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้าง ในด้านวากยสัมพันธ์เหนอ ได้ทำการแบ่งประเภทของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำออกตามองค์ประกอบของภาคแสดง โดยที่ภาคแสดงของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำต้องแสดงการปรากฏร่วมของคำกริยาหลักและส่วนขยายที่มีความหลากหลาย ขณะที่ในด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เขาได้แบ่งประเภทเหตุการณ์ของหน่วยสร้างตามหน้าที่ที่แสดงโดยหน่วยสร้างซึ่งประกอบด้วยเหตุการณ์ในเชิงบรรยายและเชิงประเมินค่า

ผู้วิจัยมีความเห็นว่างานวิจัยชิ้นนี้เป็นตัวอย่างที่ดีสำหรับการทำวิจัยเรื่องหน่วยสร้างประธานรับ การกระทำในภาษาไทยเนื่องมาจากให้ความสำคัญการศึกษาที่รอบด้าน

2.4 สรุป

ในบทที่ 2 นี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มต้นด้วยการสรุปแนวคิด พื้นฐานของกระบวนทัศน์ทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชาน รวมไปถึงทบทวนสมมติฐานเบื้องต้นและ แนวคิดสำคัญที่จะนำมาใช้วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ นั่นคือ ทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง ต่อจากนั้น จึงได้ศึกษางานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยและภาษา อื่นๆ จากการศึกษาพบว่างานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย สามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็น ส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจก และกลุ่มที่ไม่ได้จัดให้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำใน ภาษาไทยเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจก อย่างไรก็ตาม งานวิจัยทั้งสองกลุ่มนี้เป็น งานวิจัยเน้นการให้ความสำคัญกับภาคประธานของประโยค ขณะที่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับภาค แสดงของประโยคเท่าที่ควร โดยมองเพียงว่าคำกริยาหลักของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ เป็นคำที่ผ่านกระบวนการแปลงมาจากประโยคโครงสร้างลึก ขณะที่ผู้วิจัยพบว่าม้งงานวิจัยเกี่ยวกับ หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาอื่นเพียงงานเดียวคือ งานวิจัยในภาษาจีนกลาง ซึ่ง งานวิจัยนี้ใช้ให้เห็นว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำเป็นหน่วยสร้างพื้นฐานหน่วยสร้างหนึ่ง ซึ่ง ไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจก เนื่องมาจากว่าหน่วยสร้างนี้เป็นหน่วยสร้างที่มี ความหมายประจำโครงสร้างและมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เฉพาะตัว ผู้วิจัย เห็นว่างานวิจัยนี้อาจเป็นแนวทางที่ดีในการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย นอกจากนี้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาภาคแสดงของหน่วยสร้างชนิดนี้ เนื่องมาจากงานวิจัยใน ภาษาไทยส่วนใหญ่มักจะมองข้ามความโดดเด่นของภาคแสดงของหน่วยสร้างชนิดนี้ซึ่งจะทำให้ งานวิจัยมีลักษณะเชิงลึกและแตกต่างจากงานในอดีตที่ผ่านมา

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะได้นำเสนอข้อแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างประธานรับการกระทำและ หน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ขององค์ประกอบภายในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยที่ประกอบด้วยภาค ประธานและภาคแสดงที่ประกอบด้วยคำกริยาหลักและส่วนขยาย รวมไปถึงการวิเคราะห์ประเภท ของเหตุการณ์ที่แสดงด้วยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

บทที่ 3

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ ในภาษาไทย และประเภทเหตุการณ์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

เนื้อหาในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย และลักษณะประเภทเหตุการณ์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย เนื้อหาในบทนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ 3.1 ข้อแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยและหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย 3.2 การวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย และ 3.3 ลักษณะประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงด้วยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

3.1 ข้อแตกต่างระหว่างหน่วยสร้างประธานรับการกระทำและหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย

ถึงแม้ว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในการศึกษาที่ผ่านมาส่วนหนึ่งจะถูกจัดให้เป็นประเภทหนึ่งของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทย แต่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดให้หน่วยสร้างดังกล่าวเป็นหน่วยสร้างอิสระที่ไม่ใช่ประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวาจกด้วยข้อพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังต่อไปนี้

ข้อพิสูจน์ทางวากยสัมพันธ์ หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีรูปแสดงทางวากยสัมพันธ์ที่แตกต่างจากหน่วยสร้างกรรมวาจก สังเกตตัวอย่างต่อไปนี้

- (1) *ผ้าห่มผืนนี้ถูกซักสะอาด
- (2) ผ้าห่มผืนนี้ซักสะอาด
- (3) *ไมโลถูกตีม่อร้อย
- (4) ไมโลตีม่อร้อย
- (5) ?*หนังสือเล่มนี้ถูกยืมได้หนึ่งสัปดาห์
- (6) หนังสือเล่มนี้ยืมได้หนึ่งสัปดาห์

(7) บ้านนี้ถูกสร้างโดยสถาปนิก

(8) บ้านนี้สร้างโดยสถาปนิก

จากตัวอย่างจะเห็นว่าประโยคที่ (1) (3) (5) และ (7) เป็นประโยคที่มีแสดงตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) “ถูก” ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่เป็นกลางที่สุด สามารถเติมได้กับคำกริยาที่มีความหมายในทางดี ร้าย หรือเป็นกลาง (อมรา 2549: 257) ขณะที่ในประโยคที่ (2) (4) (6) และ (8) เป็นประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยที่ไม่ปรากฏตัวบ่งชี้กรรมวาจกสังเกตได้ว่าแม้ว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยบางประโยคจะสามารถปรากฏตัวบ่งชี้กรรมวาจก (passive marker) “ถูก” ได้ แต่ส่วนใหญ่เมื่อใส่ตัวบ่งชี้กรรมวาจกลงไปมักจะทำให้ประโยคฟังดูแปลกซึ่งแสดงโดยเครื่องหมายคำถามหน้าประโยค (?) หรือผิดไวยากรณ์ได้ซึ่งแสดงโดยเครื่องหมายดอกจัน (*)

ข้อพิสูจน์ทางอรรถศาสตร์ ลักษณะของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยส่วนใหญ่จะเป็นนามวลีประเภทสิ่งไม่มีชีวิต (inanimate) มากกว่าประเภทสิ่งมีชีวิต (animate) ในขณะที่นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเป็นสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้

(9)	คำปรึกษา ^{นี้} ถูกไข	(อมรา 2549: 294)
(10)	พี่สาว ^{ฉัน} ก็ถูกฆ่าตาย	(อมรา 2549: 295)
(11)	ธรรมชาติ ^{นี้} ถูกทำลาย	(อมรา 2549: 299)
(12)	หญิงสาว ^{ถูก} ฆ่าโหด	(อมรา 2549: 304)
(13)	เกาะพีพี ^{จะ} ถูกทำลาย	(อมรา 2549: 304)

จากประโยคตัวอย่างที่ (9) - (13) จะเห็นได้ว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคกรรมวาจกสามารถเป็นสิ่งมีชีวิต เช่น “พี่สาว” ในตัวอย่างที่ (10) และ “หญิงสาว” ในตัวอย่างที่ (12) และไม่มีชีวิต เช่น “คำปรึกษา” ในตัวอย่างที่ (9), “ธรรมชาติ” ในตัวอย่างที่ (11), และ “เกาะพีพี” ในตัวอย่างที่ (13) ในขณะที่ผู้วิจัยพบว่าจากข้อมูลส่วนใหญ่ นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมักจะเป็นสิ่งไม่มีชีวิตมากกว่าสิ่งมีชีวิต ดังในประโยคตัวอย่างต่อไปนี้

- (14) กระเป๋าใบนี้เย็บสวย
- (15) จดหมายนี้พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ
- (16) วิชาดนตรีเรียนสนุก
- (17) กระเช้าดอกไม้ตกแต่งได้น่ารัก
- (18) เพลงนี้แต่งโดยนิตินพงษ์ ห่อนาค
- (19) เด็กพวกนี้อบรมยาก

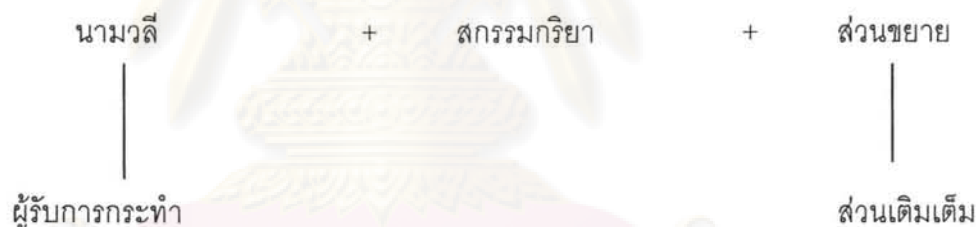
จากประโยคตัวอย่างที่ (14) - (19) จะเห็นได้ว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมักจะเป็นสิ่งไม่มีชีวิต เช่น “กระเป๋าใบนี้” ในตัวอย่างที่ (14), “จดหมายนี้” ในตัวอย่างที่ (15), “วิชาดนตรี” ในตัวอย่างที่ (16), “กระเช้าดอกไม้” ในตัวอย่างที่ (17) และ “เพลงนี้” ในตัวอย่างที่ (18) มากกว่าสิ่งมีชีวิต เช่น “เด็กพวกนี้” ในตัวอย่างที่ (19) โดยเมื่อพิจารณาลักษณะของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างกรรมวาจกและหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย พบว่าหน่วยสร้างทั้งสองประเภทแสดงลักษณะเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ลักษณะเหตุการณ์ของหน่วยสร้างกรรมวาจกดังที่แสดงในประโยคตัวอย่างที่ (9) - (13) จะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงเหตุการณ์ (event) ที่นามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคถูกกระทำจากผู้กระทำคนใดคนหนึ่ง ดังนั้นการแสดงลักษณะเหตุการณ์ของหน่วยสร้างกรรมวาจกจึงเอื้อให้การปรากฏของนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคสามารถเป็นสิ่งที่มีความมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ ในขณะที่ลักษณะเหตุการณ์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยดังที่แสดงโดยประโยคที่ (14) - (19) เป็นการแสดงสภาพหรือคุณสมบัติของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค หลังจากที่นามวลีนั้นได้รับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก ดังนั้นสภาพหรือคุณสมบัติที่เกิดขึ้นนั้นจึงมีแนวโน้มที่จะเป็นสภาพหรือคุณสมบัติของสิ่งที่ไม่มีความมีชีวิตมากกว่าสิ่งมีชีวิต การปรากฏของนามวลีในตำแหน่งประธานของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำจึงเป็นสิ่งไม่มีชีวิตมากกว่าสิ่งมีชีวิต

จากการทบทวนทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar) โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995) ไม่กล่าวถึงหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาอังกฤษ แต่ผู้วิจัยพบว่า โกลด์เบิร์กได้พูดถึงหน่วยสร้างประเภทหนึ่งที่มีความใกล้เคียงกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ นั่นคือ หน่วยสร้างวาจกกลาง (Middle Construction) ในภาษาอังกฤษ โดยผู้วิจัยรับสมมติฐานเบื้องต้นของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างมาเป็นจุดเริ่มต้นของการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย สมมติฐานดังกล่าวมีแนวคิดว่ารูปทางโครงสร้าง (structural form) ของประโยคหนึ่งรูปย่อมีความหมายอย่างไรอย่างหนึ่งโดยที่ส่วนประกอบในโครงสร้างนั้นเป็น

องค์ประกอบที่ยึดแน่นเป็นรูปเฉพาะ (fixed components) เนื่องจากว่ารูปโครงสร้างต่างๆ ในภาษาเป็นผลมาจากกระบวนการรับรู้และการมองโลกของมนุษย์ เมื่อมนุษย์มีการมองภาพเหตุการณ์ที่แตกต่างกัน ย่อมหมายความว่ามนุษย์เลือกใช้รูปโครงสร้างในภาษาที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นจากสมมติฐานเบื้องต้นนี้หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยจึงไม่จัดว่าเป็นประเภทย่อยของหน่วยสร้างกรรมวาจกในภาษาไทยในงานวิจัยนี้ เนื่องจากหน่วยสร้างทั้งสองชนิดมีรูปโครงสร้างที่แตกต่างกันและแสดงลักษณะเหตุการณ์ที่ไม่เหมือนกันตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น

3.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นประโยคที่มีโครงสร้างประกอบด้วยประธานนามวลีที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) และภาคแสดงที่ประกอบด้วยกรรมกริยาและส่วนขยายชนิดส่วนเติมเต็ม (complement) ซึ่งสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

ในภาคประธานของประโยค ผู้วิจัยพบว่านามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งนี้เป็นนามวลีที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ (patient) เฮอร์ (He, 2005) กล่าวว่านามวลีผู้รับการกระทำสามารถแบ่งออกเป็น 2 แบบคือ ความหมายในแบบแคบและความหมายในแบบกว้าง ผู้รับการกระทำทั้งสองความหมายต้องแสดงบทบาทที่ตรงข้ามกับบทบาทผู้กระทำ (agent) ผู้รับการกระทำในความหมายแคบหมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นผู้รับของการกระทำหนึ่งๆ (recipient of an action) หรือสิ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการกระทำหลักในเหตุการณ์ (event) เท่านั้น เช่น

(20) qie luobo

cut radish

'To cut the radish'

(ผู้รับการกระทำ)

(He, 2005:2)

จากประโยคตัวอย่าง คำว่า “luobo” ซึ่งหมายถึง “หัวไซเท้า” ซึ่งแสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำหรือได้รับผลกระทบโดยตรงจากคำกริยาหลัก “qie” ซึ่งหมายถึงกริยาการ “ตัด” การแสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำลักษณะนี้ถือเป็นการแสดงความหมายในความหมายแคบ ขณะที่ผู้รับการกระทำในความหมายกว้างหมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ใดๆ ที่สามารถเป็นผู้รับของการกระทำ (recipient of an action) เป้าหมายของการกระทำ (target of an action) ผู้ร่วมกระทำ (accompaniment) ผู้ได้รับเหตุของการกระทำ (cause of an action) ผลหรือผลผลิตจากการกระทำ (result or product of an action) รวมถึง สถานที่ (place) หรือ เครื่องมือ (instrument) ของการกระทำหลักในเหตุการณ์ ประโยคตัวอย่างต่อไปนี้จะแสดงนามวลีผู้รับการกระทำในแบบกว้างที่ผู้รับการกระทำสามารถเป็น ผู้ร่วมเหตุการณ์ที่สถานที่ (place) หรือเครื่องมือ (instrument) ซึ่งเป็นผู้รับการกระทำในความหมายกว้าง

(21) loushang yijing shoucha guo le	(สถานที่)
upstairs already search ASP TES	
'The upstairs has been searched.'	(He, 2005: 2)
(22) daozi kan dun le	(เครื่องมือ)
knife cut blunt ASP	
'The knife has been cut blunt.'	(He, 2005: 2)

จากประโยคที่ (21) คำนาม “loushang” ที่หมายถึง “ชั้นบน” คำนามนี้แสดงบทบาททางความหมายเป็นสถานที่เป้าหมายของการกระทำ ไม่ใช่ผู้รับการกระทำโดยตรงจากกริยา “shoucha” ที่หมายถึง “หา” และ และ (22) “daozi” ที่หมายถึง “มีด” คำนามนี้แสดงบทบาททางความหมายเป็นเครื่องมือเป้าหมายของการกระทำ ไม่ใช่ผู้รับการกระทำโดยตรงจากกริยา “kan” ที่หมายถึง “ตัด” ตามลำดับ คำนามทั้งสองนี้แสดงบทบาททางความหมายผู้รับการกระทำในแบบกว้าง เนื่องจากมองบทบาทของผู้รับการกระทำนอกเหนือจากการเป็นผู้รับการกระทำโดยตรงจากการกระทำหลักที่แสดงโดยคำกริยา จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยของ พรทิลาส เรื่องโชติวิทย์ (2524) ศึกษาประโยคที่ปรากฏในโครงสร้างดังกล่าวเช่นกัน โดยนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานเป็นนามวลีในความหมายกว้างตามคำนิยามของ เหว่ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

- (23) โจรก็กนี้ปราบยาก นามวลี "โจรก็กนี้" แสดงบทบาทจุดมุ่งหมาย (goal)
- (24) นายทุนคนนี้กู้เงินยาก นามวลี "นายทุนคนนี้" แสดงบทบาทผู้เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ (beneficiary)
- (25) เตียงนี้นอนสบาย นามวลี "เตียงนี้" แสดงบทบาทสถานที่ (place)
- (26) ปากกานี้เขียนดี นามวลี "ปากกานี้" แสดงบทบาทเครื่องมือ (instrument)
- (27) แป้งนี้ทำขนมไม่ได้ นามวลี "แป้งนี้" แสดงบทบาททบทบาทวัสดุ (material)
- (28) เพลงนี้ร้องง่าย นามวลี "เพลงนี้" แสดงบทบาทขอบเขตของกระบวนการ (range)

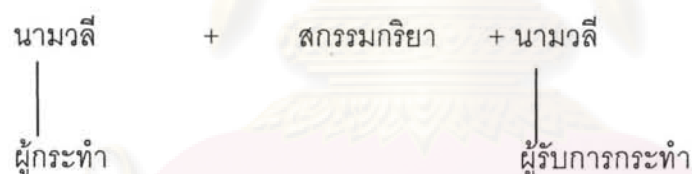
จากประโยคตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาททางความหมายในลักษณะผู้รับการกระทำที่เป็นได้ทั้งจุดมุ่งหมาย ผู้รับผลประโยชน์ สถานที่ เครื่องมือ วัสดุ และขอบเขตกระบวนการ นามวลีที่มีบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำในความหมายกว้างดังเช่นในตัวอย่างที่ (23) - (28) กล่าวได้ว่ามีบทบาททางความหมายที่สัมพันธ์กับการกระทำหลักของเหตุการณ์กล่าวคือเป้าหมายของการกระทำ (target of an action) เนื่องจากมองว่านามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคนอกเหนือจากการเป็นผู้รับการกระทำโดยตรงและมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำหลักในเหตุการณ์ในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งไม่ใช่เป็นผู้กระทำกริยา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่านามวลีที่แสดงบทบาทผู้รับการกระทำในงานวิจัยนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ นั่นคือ ผู้รับการกระทำที่เป็นผู้รับโดยตรงของการกระทำหลักในเหตุการณ์ หรือผู้รับการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการกระทำหลักในฐานะของเป้าหมายของการกระทำในลักษณะใดลักษณะหนึ่งซึ่งไม่ใช่ผู้กระทำกริยา อนึ่ง ผู้วิจัยจะใช้คำว่า "ประธานผู้รับการกระทำ" ในบทวิเคราะห์นี้เพื่ออ้างถึงนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำทั้งสองลักษณะนี้

นามวลีในตำแหน่งประธานที่ปรากฏอยู่ต้นประโยคนี้ต้องเป็นคำนามที่แสดงความชี้เฉพาะ (definiteness)⁶ ซึ่งอาจเป็นคำนามเฉพาะ (proper noun) เช่น วัดใหญ่ชัยมงคล อนุสาวรีย์

⁶ ทาล์มมี กิวอน (Givon, 1978 อ้างถึงใน Hakima Guella et al., 2008: 57-69) แยกความชี้เฉพาะ (definiteness) และ ความเฉพาะเจาะจง (specificity) ออกจากกัน โดยความชี้เฉพาะหมายถึงการใช้นามวลีเพื่ออ้างถึงสิ่งใด ๆ ที่ผู้พูดระบุและผู้ฟังสามารถรู้ว่าสิ่งและผู้พูดอ้างถึงคือสิ่งใด ขณะที่ความเฉพาะเจาะจงคือการใช้นามวลีเพื่อระบุเฉพาะถึงตัวตนของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่รู้แต่เฉพาะผู้พูด เช่น George : "I met a certain student of his." ประโยคดังกล่าว นามวลีที่ผู้พูดอ้างถึง "a certain student of his" เป็นสิ่งที่รับรู้เฉพาะผู้พูดเท่านั้น

ประชาธิปไตย หรือคำนามทั่วไป (common noun) ที่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายคำนามชนิดต่างๆ เพื่อให้คำนามทั่วไปนั้นเป็นคำนามที่มีความชี้เฉพาะ ส่วนขยายคำนามเหล่านี้สามารถเป็นคำบอกจำนวน คำลักษณะนาม (classifier) ตัวบ่งชี้ความเฉพาะ (determiner) เช่น แก้วนี้ กระจกใบนั้น เป็นต้น นอกจากนี้ คำนามที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคยังสามารถปรากฏร่วมกับคุณาบุประโยค เช่น โรงพยาบาลที่เราขับรถผ่านเมื่อวาน เป็นต้น อย่างไรก็ตาม แม้คำนามที่ปรากฏในตำแหน่งประธานไม่ปรากฏร่วมกับส่วนขยายคำนามดังที่กล่าวมาแล้ว แต่นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคสามารถแสดงความชี้เฉพาะได้จากการตีความโดยบริบทว่าผู้พูดอ้างถึงสิ่งใดในเหตุการณ์ เช่น “ขนมเค้กกินอร่อย” คำนาม “ขนมเค้ก” ในประโยคดังกล่าวย่อมชี้เฉพาะว่าผู้พูดอ้างถึงขนมเค้กที่อยู่ในเหตุการณ์ มิใช่ขนมเค้กทั่วไปหรือขนมเค้กอื่นๆ

คำกริยาหลักของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยา (transitive verb) ที่แสดงการกระทำอันก่อให้เกิดผลกระทบต่อตัวผู้รับการกระทำ (patient) โดยผู้กระทำ (agent) เหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกรรมกริยาแสดงเหตุการณ์ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) จำนวน 2 หน่วย ประกอบด้วย ผู้กระทำกริยา (agent) และผู้รับการกระทำ (patient) หน่วยสร้างกรรมกริยา (transitive construction) สามารถแสดงลักษณะเหตุการณ์เป็นผังภูมิโครงสร้างได้ดังนี้

ตัวอย่าง

(29) แม่ซักรั้วหม่ผืนนี้

จากประโยคตัวอย่างข้างต้น นามวลี “แม่” ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานแสดงบทบาทผู้กระทำ (agent) คือ “ผู้ซักรั้ว” ส่วนนามวลี “รั้วหม่มผืนนี้” ที่ปรากฏในตำแหน่งกรรมแสดงบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) จากการ “ซักรั้ว” ประโยคดังกล่าวแสดงลักษณะเหตุการณ์ของกรรมกริยาที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย ได้แก่ ผู้กระทำกริยา (agent) และผู้รับการกระทำ (patient) ถึงแม้ว่าคำกริยา “ซักรั้ว” จะแสดงเหตุการณ์ลักษณะของกรรมกริยา แต่คำกริยาคำว่า “ซักรั้ว” เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย กลับแสดงนามวลีผู้รับการ

กระทำ (patient) ในตำแหน่งประธานของประโยค มิใช่ผู้กระทำกริยา (agent) พิจารณาจากประโยคตัวอย่างต่อไปนี้

(30) ผ้าห่มผืนนี้ซักสะอาด

จากประโยคที่ (30) คำกริยา “ซัก” นามวลีในตำแหน่งประธาน “ผ้าห่มผืนนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ ไม่ใช่ผู้ที่ทำให้เกิดการกระทำ ถึงแม้ว่าจะแสดงลักษณะของคำสรรพนามกริยาแต่รูปแบบทางวากยสัมพันธ์ของคำกริยา “ซัก” ในประโยคกลับแสดงลักษณะคล้ายกับหน่วยสร้างอกรรมกริยา (intransitive construction) ซึ่งแสดงเป็นผังภูมิโครงสร้างได้ดังนี้

ตัวอย่าง

(31) แม่นั่งอยู่หน้าบ้าน

จากประโยคตัวอย่างที่ (31) ที่มีนามวลี “แม่” ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค แสดงบทบาทผู้กระทำ (agent) แสดงลักษณะเหตุการณ์ต้นแบบของอกรรมกริยาที่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์หน่วยเดียวคือ ผู้กระทำ (agent) เท่านั้น เมื่อพิจารณาจากประโยคตัวอย่างที่ (30) คำกริยา “ซัก” แม้จะปรากฏนามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคและไม่ปรากฏนามวลีใดๆ ในตำแหน่งกรรม เหมือนกับสกรรมกริยาทั่วไปก็ตาม แต่นามวลี “ผ้าห่มผืนนี้” ที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคกลับแสดงบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) ที่ได้รับผลกระทบจากการ “ซัก” ไม่ใช่ผู้กระทำ นอกจากนี้สกรรมกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยยังต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นเป้าหมายของการกระทำ โยคตัวอย่างต่อไปนี้

(32) สีนี้อ่านได้

(33) นาแปลงนี้ไถลำบาก

(34) มิดนี้หั่นลำบาก

(35) ยางลบก้อนนี้ลบสะอาด

ประโยคตัวอย่างข้างต้นแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์เพียงหน่วยเดียว นั่นคือ เป้าหมายของการกระทำ (target of an action) จะเห็นได้ว่า นามวลี “สีนี้” ในประโยคที่ (32) “มีดิน” ในประโยคที่ (34) และ “ยางลบก้อนนี้” ในประโยค (35) แสดงบทบาทเป็นเครื่องมือเป้าหมายของการกระทำ ขณะที่นามวลี “นาแปลงนี้” ในประโยคที่ (33) แสดงบทบาทเป็นสถานที่เป้าหมายของการกระทำ นามวลี แสดงบทบาทเป็นเครื่องมือเป้าหมายของการกระทำ อย่างไรก็ตาม สกรรมกริยาในรูปประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยยังคงแสดงเหตุการณ์ของหน่วยสร้าง สกรรมกริยาที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วยคือ ผู้กระทำ (agent) และผู้รับการกระทำ (patient) แม้ว่าจะไม่ปรากฏนามวลีที่แสดงบทบาทผู้กระทำ (agent) แต่สามารถบอกได้จากภูมิหลังว่ามีคนใดคนหนึ่งเป็นผู้กระทำกริยา

คำสกรรมกริยาที่สามารถปรากฏในฐานะของคำกริยาหลักของประโยคหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถแบ่งได้ 4 ชนิด ได้แก่ คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) คำกริยาแสดงการสร้างสรรค (verbs of creation) คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) และคำกริยาแสดงการกระทำ (action verbs)

คำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) หมายถึง คำกริยาที่แสดงการกระทำที่ส่งผลต่อสภาพหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของผู้ร่วมเหตุการณ์ เช่น “กวาด” “ล้าง” “ซัก” “ขัด” “ย้อม” “ต้ม” “หุง” “รีด” เป็นต้น

คำกริยาแสดงการสร้างสรรค (verbs of creation) ตามเกณฑ์ของพินอน (Christopher Pinon, 2007) หมายถึง การกระทำที่แสดงการสร้างสรรคในลักษณะต่อไปนี้ (1) การสร้างสรรควัตถุทางกายภาพ (creation of physical entity) เช่น “สร้าง(บ้าน)” “วาด(รูป)” “เขียน(รายงาน)” “ระบาย(สี)” เป็นต้น (2) การสร้างสรรคของการแสดง (creation of performances) เช่น “สวด(มนต์)” “ร้อง(เพลง)” “ท่อง(กลอน)” เป็นต้น (3) การสร้างสรรคของสิ่งของที่เป็นนามธรรม (abstract entity) การสร้างสรรคลักษณะนี้จะนำไปสู่ผลของการสร้างสรรคในอนาคต เช่น “ออกแบบ(บ้าน)” “แต่ง(เพลง)” “ประดิษฐ์” เป็นต้น

คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) หมายถึง คำสกรรมกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ของผู้รับการกระทำไปสู่ตำแหน่งทางกายภาพตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ซึ่งการเคลื่อนที่นี้ไม่เกิดขึ้นด้วยตัวของผู้รับการกระทำเอง แต่เป็นการเคลื่อนที่ที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำกริยา เช่น “จอด” “กอง” “แขวน” “คล้อง” “ห้อย” “ติด” เป็นต้น

คำกริยาแสดงการกระทำ (action verbs) คือคำกริยาที่แสดงการกระทำที่ผู้ร่วมเหตุการณ์ เช่น “นั่ง” “ส่ง” “ใส่” “ซั้” “ยืม” “เลี้ยง” “ใส่” “ทาน” “กิน” “ต้ม” เป็นต้น

สังเกตว่าคำกริยาบางคำสามารถสามารถเป็นได้ทั้งกรรมกริยาและกรรมกริยา ยกตัวอย่างเช่น

กริยา “ปิด”

(36) แอนปิดประตู

(37) ประตูกำลังปิด

กริยา “งอ”

(38) นักกีฬาโยมมาสติงงอเข่าเพื่อนั่งลงกับพื้น

(39) เข่าของนักกีฬาโยมมาสติงงอลงกับพื้น

จากประโยคตัวอย่างที่ (36) – (39) สามารถเป็นได้ทั้งกรรมกริยาและกรรมกริยา ในประโยค (36) และ (38) คำกริยา “ปิด” และ “งอ” เป็นกรรมกริยาที่แสดงผู้ร่วมเหตุการณ์เป็นผู้กระทำ นั่นคือ “แอน” และ “นักกีฬาโยมมาสติง” ตามลำดับ และมีผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นผู้รับการกระทำปรากฏตามหลัง นั่นคือ “ประตู” และ “เข่า” ตามลำดับ ขณะที่ในประโยค (37) และ (39) คำกริยาดังกล่าว เป็นกรรมกริยาที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์เพียงหน่วยเดียวคือ “ประตู” และ “เข่าของนักกีฬาโยมมาสติง” คำกริยาที่ปรากฏในโครงสร้างแบบนี้เรียกว่าโครงสร้างกรรมแบบสลับ (alternating transitive construction) ตามการจัดประเภทของ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (Thepkanjana, 2000) เนื่องจากว่าคำกริยาเหล่านี้แสดงความไม่ชัดเจนทางความหมายของโครงสร้างที่สามารถแสดงเป็นโครงสร้างกรรมกริยาหรือกรรมกริยาก็ได้ ดังนั้นคำกริยาประเภทนี้จึงไม่อยู่ในขอบเขตของการวิจัย

ส่วนขยายในตำแหน่งหลังคำกริยาหลักที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนขยายชนิดส่วนเติมเต็ม (complement) ที่แสดงคุณสมบัติหรือสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งของนามวลีผู้รับการกระทำในตำแหน่งประธานของประโยคที่เกิดจากการกระทำในเหตุการณ์ คุณสมบัติหรือสภาพที่กล่าวถึงนี้ประกอบด้วย สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ คุณสมบัติจากการประเมินค่าอากัปกริยา และคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ

(40) *ผ้าห่มผืนนี้ซั๊ก

(41) ผ้าเช็ดตัวผืนนี้ซั๊กสะอาด

(42) ผ้าเช็ดตัวผืนนี้ซั๊กง่าย

(43) ผ้าเช็ดตัวผืนนี้ซั๊กด้วยมือ

ประโยคตัวอย่างที่ (40) เป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์และแสดงใจความที่ไม่สมบูรณ์ เนื่องจากส่วนเติมเต็มที่ปรากฏในตำแหน่งหลังคำกริยาจะแสดงความสัมพันธ์กับคำกริยาเป็นสภาพผลหรือลักษณะที่เกิดจากการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งที่แสดงโดยคำสรรพนามกริยา ดังนั้นจึงไม่สามารถละออกได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับประโยคที่ (41) ที่มีการใช้ส่วนขยายตามหลังคำกริยาหลักของประโยค ผู้วิจัยพบว่าส่วนขยายที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย นอกจากจะสามารถเป็นคำกริยารองดังที่แสดงในตัวอย่างที่ (41) แล้วยังสามารถเป็นคำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบทวลี เช่นในประโยคตัวอย่างที่ (42) - (43) ในตัวอย่างประโยคที่ (42) มีส่วนขยายเป็นคำกริยาวิเศษณ์ “ง่าย” ในตัวอย่างประโยคที่ (43) มีส่วนขยายเป็นบุพบทวลี “ด้วยมือ” สังเกตว่าส่วนขยายที่ปรากฏในตำแหน่งหลังคำสรรพนามกริยานี้ไม่สามารถละได้ ส่วนขยายที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีเงื่อนไขข้อจำกัด (constraint) เฉพาะตัวในการเกิดซึ่งถือเป็นลักษณะพิเศษของหน่วยสร้างชนิดนี้ กล่าวคือ ส่วนขยายเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาหลัก ซึ่งจะอภิปรายถึงการมีปฏิสัมพันธ์ขององค์ประกอบภายในหน่วยสร้างในส่วนต่อไป

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยแสดงเหตุการณ์ลักษณะทรงสภาพ (static situation)⁷ ที่ไม่แสดงการเปลี่ยนแปลงภายในใดๆ ของผู้ร่วมเหตุการณ์ เป็นเหตุการณ์ที่กินเวลา (durative) และแสดงสภาพนิ่งของสภาพหรือคุณสมบัติของผู้รับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีผู้กระทำแสดงการกระทำโดยตรงต่อตัวผู้รับการกระทำ โดยเหตุการณ์ที่มีผู้กระทำแสดงการกระทำต่อตัวนามวลีผู้รับการกระทำเป็นสาระภูมิหลัง (background information) ของสภาพหรือคุณสมบัติของผู้รับการกระทำที่เกิดขึ้น เหตุการณ์ที่แสดงการกระทำดังกล่าวเป็นความหมาย

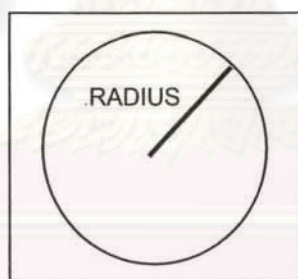
⁷ ลักษณะเหตุการณ์ทรงสภาพของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยตรงกับลักษณะเหตุการณ์ที่เรียกว่า “โครงสร้างอกรรมแบบสลับแสดงสภาพการณ์ชั่วคราว/ถาวร” ของคเชนทร์ ตัญศิริ (2548)

“โครงสร้างอกรรมแบบสลับแสดงสภาพการณ์ชั่วคราว” เช่น พวงมาลัยคล้องอยู่นำรด แสดงสภาพนิ่งของพวงมาลัยที่มีตำแหน่งอยู่นำรด ซึ่งสามารถเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพของตำแหน่งในอนาคตได้ เช่น มีการย้ายพวงมาลัยดังกล่าวไปสู่ตำแหน่งอื่น เป็นต้น

“โครงสร้างอกรรมแบบสลับแสดงสภาพการณ์ถาวร” เช่น เพลงนี้แต่งโดยนิติพงษ์ ห่อนาค แสดงคุณสมบัติของประโยคที่ได้จากการแต่งโดยผู้ใดผู้หนึ่ง คุณสมบัตินี้เป็นคุณสมบัติประจำตัวและมีลักษณะทรงสภาพไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ในอนาคตจึงจัดว่าเป็นสภาพการณ์ถาวร

ประจำคำของคำสรรพนามกริยา ดังนั้นจึงไม่มีการแสดงผู้กระทำกริยาในหน่วยสร้างเนื่องมาจากเป็นองค์ประกอบหนึ่งของสภาวะภูมิหลัง

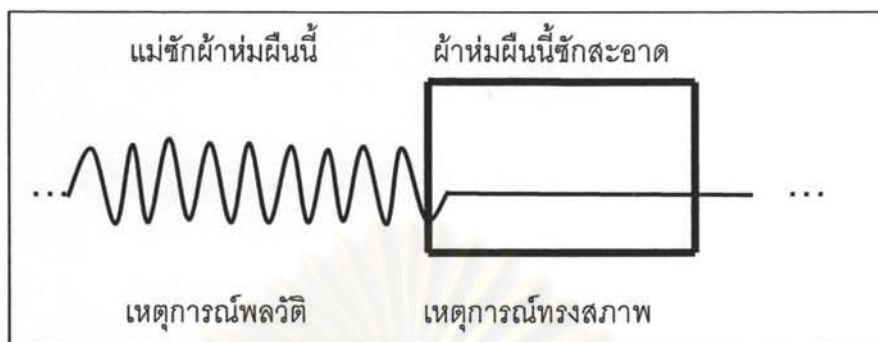
ตามแนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์ปริชาณ (Cognitive Grammar) โดย โรนัลด์ แลงแอกเคอร์ (Ronald Langacker, 1987 อ้างถึงใน Croft and Cruse, 2004:14-15) การแสดงความหมายของคำเป็นผลมาจากการเลือกเน้น (profile) องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งภายในโครงสร้างมโนทัศน์ (conceptual structure) ของมนุษย์ องค์ประกอบที่ถูกเน้นเพื่อแสดงความหมายหนึ่งในโครงสร้างมโนทัศน์เรียกว่า จุดเน้น (profile) ซึ่งหมายถึงมโนทัศน์ (concept) ที่แสดงโดยความหมายของคำศัพท์ ขณะที่องค์ประกอบอื่นภายในโครงสร้างมโนทัศน์ที่ทำให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำศัพท์นั้นเรียกว่า ฐาน (base) ยกตัวอย่างเช่น เราไม่สามารถเข้าใจความหมายของคำว่า *radius* ถ้าเราไม่มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างวงกลม เพราะคำว่า *radius* หมายถึง ส่วนของเส้นตรงที่เชื่อมจุดกึ่งกลางของวงกลมไปสู่จุดใดๆ บนเส้นรอบวง ดังนั้น กล่าวได้ว่ามโนทัศน์เกี่ยวกับวงกลมไม่ได้แสดงด้วยคำว่า *radius* แต่มโนทัศน์เกี่ยวกับวงกลมทำให้เราเข้าใจความหมายของคำว่า *radius* การแสดงจุดเน้น (profile) ที่องค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในฐานเพื่อแสดงความหมายของคำว่า *radius* สามารถแสดงด้วยภาพแทนดังนี้

รูปภาพที่ 3.1 ภาพแทนการแสดงความหมายของคำว่า *radius* (Langacker, 1987 อ้างถึงใน Croft and D. Alan Cruse, 2004:14-15)

เมื่อนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์ทรงสภาพที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยพบว่าสามารถแสดงเป็นภาพแทนได้ดังในภาพแทนที่ 3.1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปภาพที่ 3.2 ภาพแทนแสดงเหตุการณทรงสภาพของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

ภาพแทนที่ 3.2 ข้างต้น แสดงเหตุการณแสดงการกระทำซึ่งแสดงด้วยตัวอย่างประโยค “แม่ซึกผ้าห่มผืนนี้” และเหตุการณทรงสภาพซึ่งแสดงด้วยตัวอย่างประโยค “ผ้าห่มผืนนี้ซึกสะอาด” ภาพแทนดังกล่าวแสดงเหตุการณแสดงการกระทำที่แสดงด้วยความหมายประจำคำกริยาที่มีลักษณะเป็นพลวัติ (dynamic) ซึ่งขาดความนิ่งและแสดงด้วยเส้นซึกแซก ขณะที่เหตุการณทรงสภาพที่แสดงสภาพหรือคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้กระทำต่อผู้รับการกระทำ แสดงด้วยเส้นตรง อนึ่ง กรอบสีดำที่ภายในรูปดังกล่าวแสดงจุดเน้นของเหตุการณทรงสภาพที่เป็นสภาพหรือคุณสมบัติอันเกิดขึ้นจากการกระทำโดยผู้กระทำต่อผู้รับการกระทำ ขณะที่เหตุการณแสดงการกระทำภายนอกกรอบสีดำที่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณที่เป็นสาระภูมิหลัง ในส่วนต่อไปนีผู้วิจัยจะวิเคราะห์ประเภทของเหตุการณที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยซึ่งถือเป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ด้านหนึ่งของหน่วยสร้างชนิดนี้

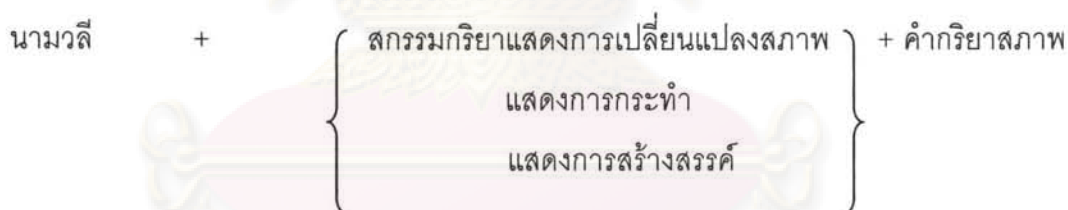
3.3 ประเภทของเหตุการณที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถแสดงประเภทเหตุการณได้ 4 ประเภท โดยพิจารณาจากคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ขององค์ประกอบภายในหน่วยสร้าง ผู้วิจัยพบว่าความหลากหลายของลักษณะรูปแบบทางวากยสัมพันธ์และความหมายของคำกริยาหลักและส่วนขยายทำให้ประเภทของเหตุการณที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีความแตกต่างกัน ประเภทของเหตุการณที่แสดงหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประกอบด้วย 3.3.1 การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา คำกริยาแสดงสภาพ ประเภทเหตุการณนี้สามารถ

แบ่งเป็นประเภทย่อยจำนวน 4 ประเภท ได้แก่ 3.3.1.1 การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้วซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา คำกริยาแสดงสภาพ “แล้ว” 3.3.1.2 การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา “เป็น” นามวลี 3.3.1.3 สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา “อยู่” บุพบทวลี 3.3.1.4 สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ 3.3.2 การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา บุพบทวลี 3.3.3 การประเมินค่าอากัปกริยาซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา คำกริยาวิเศษณ์ 3.3.4 การแสดงคุณสมบัติเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา “ได้” ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 1 ประเภท ได้แก่ 3.3.4.1 ศักยภาพปริมาณของประธานผู้รับการกระทำซึ่งแสดงด้วยโครงสร้าง นามวลี สกรรมกริยา “ได้” นามวลี

3.3.1 สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยที่แสดงเหตุการณ์สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

ตัวอย่างประโยค

(44) ผ้าห่มผืนนี้ซักระอาด

(45) รองเท้าคู่นี้ขัดมัน

(46) ปลานี้ปั้นละเอียด

(47) กองหนังสือนั้นมัดเรียบร้อย

(48) คำนี้สะกดถูก

(49) ห้องนี้กวาดสะอาด

(50) จานใบนี้ล้างสะอาด

(51) เพลงนี้แต่งเพราะ

(52) เฌอนนี้มัดแน่น

(53) ภาพบานนี้แขวนเอียง

(54) เสื้อตัวนี้รีดเรียบ

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “ผ้าห่มผืนนี้” ในตัวอย่างที่ (44) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “ซัก” นามวลี “รองเท้าคู่นี้” ในตัวอย่างที่ (45) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “ขัด” นามวลี “ปลานี้” ในตัวอย่างที่ (46) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “ป่น” นามวลี “กองหนังสือนั้น” ในตัวอย่างที่ (47) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “มัด” นามวลี “คำนี้” ในตัวอย่างที่ (48) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “สะกด” นามวลี “ห้องนี้” ในตัวอย่างที่ (49) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “กวาด” นามวลี “จานใบนี้” ในตัวอย่างที่ (50) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “ล้าง” นามวลี “เพลงนี้” ในตัวอย่างที่ (51) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “แต่ง” นามวลี “เฌอนนี้” ในตัวอย่างที่ (52) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “มัด” นามวลี “ภาพบานนี้” ในตัวอย่างที่ (53) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “แขวน” นามวลี “เสื้อตัวนี้” ในตัวอย่างที่ (54) เป็นสิ่งที่ได้รับกริยาการ “รีด”

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) เช่น กริยา “ซัก” ในตัวอย่างที่ (44) กริยา “ขัด” ในตัวอย่างที่ (45) กริยา “ป่น” ในตัวอย่างที่ (46) กริยา “กวาด” ในตัวอย่างที่ (49) กริยา “ล้าง” ในตัวอย่าง (50) กริยา “รีด” ในตัวอย่างที่ (54) เป็นต้น หรือกรรมกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs) เช่น กริยา “มัด” ในตัวอย่างที่ (47) และ (52) กริยา “สะกด” ในตัวอย่างที่ (48) กริยา “แขวน” ในตัวอย่างที่ (53) เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (51)

ส่วนขยายของประโยคเป็นคำกริยารองที่แสดงสภาพของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค ตัวอย่างคำกริยาแสดงสภาพ (state verbs) เช่น “สะอาด” ในตัวอย่างที่ (44) (49) และ (50) “มัน” ในตัวอย่างที่ (45) “ละเอียด” ในตัวอย่างที่ (46) “เรียบร้อย” ในตัวอย่างที่ (47) “ถูก” ในตัวอย่างที่ (48) “เพราะ” ในตัวอย่างที่ (51) “แน่น” ในตัวอย่างที่ (52) “เอียง” ในตัวอย่างที่ (53) “เรียบ” ในตัวอย่างที่ (54)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ การแสดงสภาพผลใหม่ (new resulting state) ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพซึ่งแสดงโดยคำ

กริยาหลัก โดยไม่ปรากฏผู้กระทำกริยาในประโยค สภาพผลใหม่ในที่นี้เป็นสภาพทางกายภาพที่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาหรือจับต้องได้ว่ามีสภาพการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างไร เช่น การ “ชัก” การ “ล้าง” การ “กวาด” เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวสภาพของนามวลี ผู้รับการกระทำ การแสดงสภาพผลใหม่ดังกล่าวนั้นมีความเป็นไปได้ (possibility) ที่หลากหลาย และมีลักษณะที่ไม่ตายตัวว่าสภาพผลใหม่ที่เกิดขึ้นหลังจากที่ประธานผู้รับการกระทำได้ผ่านการเปลี่ยนแปลงจะมีลักษณะเป็นอย่างไร โดยสภาพดังกล่าวเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ ยกตัวอย่างเช่น

(55) ผ้าห่มผืนนี้ชักสะอาด/ไม่สะอาด/ (ยัง) ไม่สะอาด/ สกปรก

(56) ปลานี้ป็นละเอียด/ไม่ละเอียด/ (ยัง) ไม่ละเอียด/ หยาบ

(57) เสื้อตัวนี้รีดเรียบ/ไม่เรียบ/ (ยัง) ไม่เรียบ/ ยับ

สภาพผลที่เป็นไปได้ของประธานผู้รับการกระทำตรงกับสิ่งที่เรียกว่า สภาพการณ์ก่อผล โดยนัย (implied result) ของ กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนาและซาโตชิ อุเอฮาระ (Kingkarn Thepkanjana and Satoshi Uehara, 2009) ซึ่งมองว่าสภาพการณ์ก่อผลโดยนัยมีความหลากหลายของสภาพผลที่เป็นไปได้โดยขึ้นอยู่กับบริบทหรือสถานการณ์ที่เอื้อหรือเหมาะสม (appropriate) ต่อการแสดงการกระทำของผู้กระทำ (agent's performance) ซึ่งประกอบด้วย ทักษะของผู้กระทำ การใช้เครื่องมือ หรือวัตถุดิบที่ดี สิ่งเหล่านี้เป็นความต้องการที่มุ่งให้เกิดผลของการกระทำ ขณะเดียวกันหากการกระทำนั้นเกิดขึ้นโดยขาดทักษะของผู้กระทำหรือการใช้เครื่องมือที่ดี สภาพผลที่เกิดขึ้นอาจสภาพที่ไม่น่าพอใจ (unfavorable) เช่น สภาพไม่สะอาด สภาพยังไม่สะอาด หรือสภาพสกปรก จากกริยาการ “ชัก” สภาพไม่ละเอียด สภาพยังไม่ละเอียด หรือสภาพป็น จากกริยาการ “ป็น” สภาพไม่เรียบ สภาพยังไม่เรียบ สภาพยับ จากกริยาการ “รีด” ดังนั้น คำกริยาแสดงสภาพในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทนี้ต้องสัมพันธ์กับ คำกริยาหลัก กล่าวคือ สภาพผลดังกล่าวต้องเป็นสภาพผลความหมายโดยนัย (implication) สอดคล้องกับการกระทำที่แสดงด้วยคำกริยาหลัก ยกตัวอย่างเช่น

(58) ผ้าห่มนี้ชักสะอาด/ สกปรก

(59) ***ผ้าห่มนี้ชักนิ่ม/เรียบ/นุ่ม

จากตัวอย่างประโยค คำกริยาแสดงสภาพ “สะอาด” และ “สกปรก” เป็นคำกริยาที่แสดงสภาพผลโดยนัยที่ได้มาจากการกระทำกริยาหลัก “ชัก” ดังนั้นข้อจำกัดของประโยคในโครงสร้าง

ประเภทนี้คือคำกริยาแสดงสภาพที่ต้องเป็นสภาพผลโดยนัยในแวดวงนั้นๆ ที่จำกัดของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก ซึ่งทำให้คำกริยาสภาพ เช่น “นึ้ม” “เรียบ” หรือ “นุ่ม” ในตัวอย่างข้างต้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้กับประโยคในโครงสร้างที่มีคำกริยาหลัก “ซัก” ดังกล่าว เพราะว่าคำกริยาสภาพ “เรียบ” เช่นเดียวกับคำกริยาแสดงสภาพ “นึ้ม” ไม่สอดคล้องกับสภาพผลโดยนัยที่ได้มาจากการกระทำกริยา “ซัก” อย่างไรก็ตาม คำกริยาสภาพเช่น “เรียบ” จึงจำเป็นต้องเกิดกับประโยคในโครงสร้างที่มีคำกริยาหลักที่สอดคล้องกับสภาพผลของการกระทำ นั่นคือคำว่า “รีด” จึงกล่าวได้ว่าคำกริยาหลักของประโยคในโครงสร้างนี้เป็นตัวกำหนดว่าส่วนขยายชนิดส่วนเติมเต็มที่จะปรากฏในตำแหน่งต่อมาจะเป็นคำกริยาแสดงสภาพในลักษณะที่สอดคล้องกัน

นอกจากนี้ยังพบว่า มีประโยคในโครงสร้างนี้มีโครงสร้างย่อยอีก 3 ประเภท ได้แก่ (1) โครงสร้างประเภทนี้ที่มีตัวบ่งชี้การณลักษณะ (aspect marker) “แล้ว” ในตำแหน่งท้ายของประโยค (2) โครงสร้างประเภทนี้ที่มีคำว่า “เป็น” ปรากฏร่วมกับนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค และ (3) โครงสร้างประเภทนี้ที่มีคำว่า “อยู่” นำหน้าบุพบทวลีหรือนามวลีแสดงสถานที่ในตำแหน่งท้ายของประโยค (4) โครงสร้างประเภทนี้ที่มีคำว่า “ได้” นำหน้าคำกริยาแสดงสภาพ หนึ่ง ประโยคในโครงสร้างย่อยทั้งสี่ประเภทนี้แสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่ต่างกันอันประกอบด้วย (1) การแสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่ความสมบูรณ์ (perfect) ของเหตุการณ์ (2) การแสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่ผลจากกระบวนการเปลี่ยนแปลง และ (3) การแสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่เป็นสภาพนิ่ง ณ สภาพสุดท้าย (final state) ของเหตุการณ์ ซึ่งจะกล่าวต่อไปนี้ (4) การแสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่สภาพผลจากความสามารถของผู้กระทำ

3.3.1.1 การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้ว

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้วสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{l} \text{สกรรมกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ} \\ \text{แสดงการกระทำ} \end{array} \right\} + \text{คำกริยาแสดงสภาพ} + \text{แล้ว}$$

ตัวอย่างประโยค

(60) ไข่ต้มสุกแล้ว

- (61) ห้องนี้กวาดสะอาดแล้ว
- (62) ข้าวหุงสุกแล้ว
- (63) มีดนี้ลับคมแล้ว
- (64) รองเท้าของพ่อขัดมันแล้ว
- (65) จานกongนี้ล้างสะอาดแล้ว
- (66) ปลานี้ปิ้งละเอียดแล้ว
- (67) กองหนังสือมัดเรียบร้อยแล้ว
- (68) เชือกผูกรองเท้ามัดแน่นหนาแล้ว

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น คำนาม “ใช่” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ต้ม” ในตัวอย่างที่ (60) นามวลี “ห้องนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “กวาด” ในตัวอย่างที่ (61) คำนาม “ข้าว” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “หุง” ในตัวอย่างที่ (62) นามวลี “มีดนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ลับ” ในตัวอย่างที่ (63) นามวลี “รองเท้าของพ่อ” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ขัด” ในตัวอย่างที่ (64) นามวลี “จานกongนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ล้าง” ในตัวอย่างที่ (65) นามวลี “ปลานี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ปิ้ง” ในตัวอย่างที่ (66) นามวลี “กองหนังสือ” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “มัด” ในตัวอย่างที่ (67) นามวลี “เชือกผูกรองเท้า” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “มัด” ในตัวอย่างที่ (68)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดสกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) เช่น กริยา “ต้ม” ในตัวอย่างที่ (60) กริยา “กวาด” ในตัวอย่างที่ (61) กริยา “หุง” ในตัวอย่างที่ (62) กริยา “ลับ” ในตัวอย่างที่ (63) กริยา “ขัด” ในตัวอย่างที่ (64) กริยา “ล้าง” ในตัวอย่างที่ (65) กริยา “ปิ้ง” ในตัวอย่างที่ (66) หรือสกรรมกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs) เช่น กริยา “มัด” ในตัวอย่างที่ (67) และ (68)

ส่วนขยายของประโยคประกอบด้วยคำกริยารองที่แสดงสภาพของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธาน ตัวอย่างคำกริยาแสดงสภาพ (state verbs) เช่น “สุก” ในตัวอย่างที่ (60) “สะอาด” ในตัวอย่างที่ (61) และ (65) “สุก” ในตัวอย่างที่ (62) “คม” ในตัวอย่างที่ (63) “มัน” ในตัวอย่างที่ (64) “ละเอียด” ในตัวอย่างที่ (66) “เรียบร้อย” ในตัวอย่างที่ (67) “แน่นหนา” ในตัวอย่างที่ (68) และตามมาด้วยตัวบ่งชี้การณลักษณะแบบสมบุรณ์ (perfective aspect marker) “แล้ว” เพื่อแสดงการเสร็จสิ้นสมบุรณ์ของเหตุการณ์ (perfection of an action)

ความหมายของโครงสร้างประเภทนี้คือ การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่ของประธาน ผู้รับการกระทำอย่างสมบูรณ์หลังจากที่ประธานผู้รับการกระทำได้รับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก การกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลักนี้เป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อตัวประธานผู้รับการกระทำจนทำให้ประธานผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่อย่างเสร็จสิ้นสมบูรณ์ โดยคำว่า “แล้ว” แสดงความสมบูรณ์ (perfection of an action) ของการเปลี่ยนแปลงสภาพของประธานผู้รับการกระทำ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างคำว่า “แล้ว” กับประโยคโครงสร้างนี้ตรงกับคำอธิบายเกี่ยวกับตัวบ่งชี้การลักษณะทางไวยากรณ์แบบสมบูรณ์ (perfective aspect marker) “แล้ว” ของ คเชนทร์ ตัญศิริ (2548) ที่ว่า คำว่า “แล้ว” เป็นตัวบ่งชี้การณลักษณะที่มักปรากฏกับเหตุการณ์แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (change-of-state) ที่แสดงความหมายความสมบูรณ์ของเหตุการณ์ ซึ่งคำว่า “แล้ว” เป็นตัวบ่งชี้ที่สามารถเลือกเน้นขอบเขตของเหตุการณ์ซึ่งอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ก็ได้

พิจารณาจากประโยค (60) - (68) ที่แสดงด้วยคำกริยาการ “ต้ม” “กวาด” “หุง” “ลับ” “ขัด” “ล้าง” “ป็น” และการ “มัด” ตามลำดับ การกระทำเหล่านี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ จนทำให้ประธานผู้รับการกระทำเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่นั้นคือสภาพ “สุก” “สะอาด” “คม” “มัน” “เรียบร้อย” และ “แน่นหนา” ผู้วิจัยพบว่าการมีปฏิสัมพันธ์ของคำว่า “แล้ว” ในประโยคโครงสร้างนี้ทำหน้าที่ขยายภาคแสดงทั้งหมดที่ประกอบด้วยคำกริยาหลักและส่วนขยายเท่ากับหนึ่งหน่วย (one unit) โดยเน้นความเสร็จสิ้นสมบูรณ์ของเหตุการณ์ที่มีการกระทำต่อตัวผู้รับการกระทำจนทำให้ผู้รับการกระทำนั้นเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพขึ้นมา ดูได้จากบริบทในการพูดประโยคโครงสร้างนี้มีแนวโน้มที่จะพูดไม่ห่างจากจุดเวลาใดเวลาหนึ่งที่สภาพผลใหม่ของนามวลีผู้รับการกระทำเกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กริยาการ “หุง(ข้าว)” เราสามารถพูดประโยค “ข้าวหุงสุกแล้ว” ได้ก็ต่อเมื่อสภาพผลของกริยาการ “หุง” นั้นคือสภาพ “สุก” เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์ ในช่วงเวลาที่ไม่ห่างจากการกล่าวถ้อย (uttering) มากนัก

อนึ่ง บริบทของการพูดประโยคในโครงสร้างนี้แตกต่างจากประโยคในโครงสร้าง 3.2.1 ที่ประโยค “ข้าวนี้หุงสุก” แสดงสภาพผลที่เปลี่ยนแปลงไปของประธานผู้รับการกระทำ “ข้าวนี้” ไปสู่สภาพ “สุก” หลังจากที่ได้รับกริยาการ “หุง” ที่สามารถเกิดขึ้นได้ ณ เมื่อไรก็ได้ที่ประธานผู้รับการกระทำ “ข้าวนี้” ยังคงมีสภาพ “สุก” คงอยู่

3.3.1.2 การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงการกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{c} \text{กิจกรรมการแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ} \\ \text{แสดงการสร้างสรรค์} \end{array} \right\} + \text{"เป็น"} + \text{นามวลี}$$

ตัวอย่างประโยค

- (69) ผมของเธอย่อมนั้นเป็นสีแดง
- (70) มะเขือเทศนั้นเป็นชิ้นเล็กๆ
- (71) ยานี้เป็นของ
- (72) จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ
- (73) หนังสือในตู้จัดเป็นระเบียบ
- (74) ดึกหลังนี้ทาเป็นสีขาว
- (75) ห้องนี้แบ่งเป็นสองส่วน
- (76) ภาพยนตร์เกาหลีเรื่องนั้นฉายเป็นตอนๆ
- (77) ต้นไม้ในสวนปลูกเป็นแถวๆ
- (78) หนังสือเรื่องนี้แปลเป็นภาษาไทย
- (79) หนังสือ Harry Potter ถ่ายทำเป็นภาคๆ
- (80) กลัวยเครื่องบินแบ่งเป็นหัวๆ

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “ผมของเธอ” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ย่อมนั้น” ในตัวอย่างที่ (69) คำนาม “มะเขือเทศ” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “นั้น” ในตัวอย่างที่ (70) นามวลี “ยานี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “เป็น” ในตัวอย่างที่ (71) นามวลี “จดหมายนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “เขียน” ในตัวอย่างที่ (72) นามวลี “หนังสือในตู้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “จัด” ในตัวอย่างที่ (73) นามวลี “ดึกหลังนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทา” ในตัวอย่างที่ (74) นามวลี “ห้องนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “แบ่ง” ในตัวอย่างที่ (75) นามวลี “ภาพยนตร์เกาหลีเรื่องนั้น” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ฉาย” ในตัวอย่างที่ (76) นามวลี “ต้นไม้ในสวน” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ปลูก” ในตัวอย่างที่ (77) นามวลี “หนังสือเรื่องนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “แปล”

ในตัวอย่างที่ (78) นามวลี “หนังเรื่อง Harry Potter” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “ถ่ายทำ” ในตัวอย่างที่ (79) นามวลี “กล้วยเครือนี้” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “แบ่ง” ในตัวอย่างที่ (80)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดสกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) เช่น กริยา “ย้อม” ในตัวอย่างที่ (69) กริยา “หั่น” ในตัวอย่างที่ (70) กริยา “ป็น” ในตัวอย่างที่ (71) กริยา “จัด” ในตัวอย่างที่ (73) กริยา “ทา” ในตัวอย่างที่ (74) กริยา “แบ่ง” ในตัวอย่างที่ (75) และ (80) หรือสกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค (verbs of creation) เช่น กริยา “เขียน” ในตัวอย่างที่ (72) กริยา “ฉาย” ในตัวอย่างที่ (76) กริยา “ปลูก” ในตัวอย่างที่ (77) กริยา “แปล” ในตัวอย่างที่ (78) กริยา “ถ่ายทำ” ในตัวอย่างที่ (79)

ขณะที่ส่วนขยายที่ประกอบคำว่า “เป็น” และนามวลี แสดงสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่การกระทำดังกล่าวเสร็จสิ้น

ความหมายของโครงสร้างนี้คือ การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำไปสู่ลักษณะทางกายภาพรูปแบบต่างๆ ซึ่งเกิดจากการผ่านการกระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพที่แสดงโดยคำกริยาหลัก คำว่า “เป็น” ทำหน้าที่บ่งชี้จุดเปลี่ยนแปลงของสภาพที่เป็นผลจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่แสดงโดยคำกริยาหลัก หนึ่งสภาพผลจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวแสดงด้วยนามวลีท้ายประโยค พิจารณาจากตัวอย่างประโยค

(81) ผมของเธอย้อมเป็นสีแดง

(82) มะเขือเทศหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ

(83) ยานี้ป็นเป็นผง

จากประโยคข้างต้น คำกริยา “ย้อม” “หั่น” และ “ป็น” แสดงลักษณะเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เป็นพลวัต (dynamic) ของประธานผู้รับการกระทำ “ผมของเธอ” ในตัวอย่างที่ (81) “มะเขือเทศ” ในตัวอย่างที่ (82) และ “ยานี้” ในตัวอย่างที่ (83) ตามลำดับ ลักษณะเหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาเหล่านี้แสดงการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่สภาพใหม่ของประธานผู้รับการกระทำโดยลักษณะหรือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่นี้แสดงด้วยนามวลีที่ปรากฏตามหลังคำว่า “เป็น” เช่น สภาพผม “สีแดง” เป็นสภาพผลที่เกิดจากการ “ย้อม” สภาพลักษณะ “ชิ้นๆ” เป็นสภาพผลที่เกิดจากการ “หั่น” หรือ สภาพ “ผง” เป็นสภาพผลที่เกิดจากการ “ป็น” สภาพผลจากกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่แสดงโดยนามวลีในตำแหน่งหลังคำว่า “เป็น” นี้มีลักษณะเป็นสภาพนิ่ง ที่ไม่ได้เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงด้วยตัวเอง สังเกตว่าประโยคโครงสร้างนี้ไม่สามารถละคำว่า “เป็น” ได้ เนื่องจากคำว่า “เป็น” บ่งชี้จุดเปลี่ยนของลักษณะสภาพผลที่เกิดจากการเปลี่ยนที่ไม่ได้เกิดขึ้นด้วยตัวเองโดยคำกริยาหลัก ยกตัวอย่างเช่น

- (84) *จดหมายนี้เขียนภาษาอังกฤษ
- (85) *หนังสือในตู้จัดระเบียบ
- (86) *ภาพยนตร์เกาหลีเรื่องนั้นฉายตอนๆ
- (87) *หนังสือเรื่องนี้แปลภาษาไทย
- (88) *หนังสือเรื่อง Harry Potter ถ่ายทำภาคๆ
- (89) *รถจอดแถวๆ
- (90) *กล้วยเครื่องบินแบ่งหวีๆ

ประโยคตัวอย่างที่ (84) – (90) แสดงให้เห็นว่าเป็นประโยคที่ผิดไวยากรณ์และไม่สมบูรณ์ เนื่องจากนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคนี้แสดงลักษณะสภาพผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองโดยคำกริยาหลักทั้งสิ้น ดังนั้นการละคำว่า “เป็น” ในประโยคโครงสร้างนี้จึงไม่สามารถกระทำได้ อย่างไรก็ตาม พบว่ามีบางประโยคในโครงสร้างที่ปรากฏนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยคที่แสดงสภาพหนึ่งด้วยตัวเอง ดังนั้นจึงสามารถปรากฏได้โดยไม่ต้องแสดงคำว่า “เป็น” ได้เช่น

- (91) ก. ผมของเธอย้อมเป็นสีแดง
ข. ผมของเธอย้อมสีแดง
- (92) ก. บ้านหลังนี้ทาเป็นสีขาว
ข. บ้านหลังนี้ทาสีขาว

จากตัวอย่างข้างต้น ทั้งประโยค ก. และ ข. ในทั้งสองตัวอย่างเป็นประโยคที่ไม่ผิดไวยากรณ์และมีใจความสมบูรณ์ และยังสามารถแสดงเหตุการณ์การกลายสภาพของการเปลี่ยนแปลงของประธานนามวลีผู้รับการกระทำ ในประโยคที่ (91) และ (92) แสดงเหตุการณ์ที่นามวลีผู้รับการกระทำ “ผมของเธอ” และ “บ้านหลังนี้” ได้รับความกริยาการ “ย้อม” และ “ทา” ตามลำดับ การกระทำดังกล่าวทำให้นามวลีผู้รับการกระทำเกิดการเปลี่ยนแปลง นั่นคือการทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีสภาพใหม่คือ สภาพสีแดง และสภาพสีขาว ตามลำดับ ยิ่งไปกว่านั้น ทั้งสองประโยคยังคงแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพของประธานผู้รับการกระทำให้มีลักษณะที่เป็นสภาพหนึ่งเหมือนกับประโยคตัวอย่างที่ (81) – (83) อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของประโยค ก. และ ข. คือในประโยค ก. จะแสดงจุดเปลี่ยนโดยคำว่า “เป็น” ที่ทำให้ประธานผู้รับการกระทำเกิด

การเปลี่ยนแปลงจากสภาพเดิมไปสู่สภาพผลใหม่ ขณะที่ประโยค ข. แสดงสภาพผลใหม่ที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก

นอกจากนี้ ประโยคโครงสร้างนี้สามารถตีความได้ 2 ลักษณะ แบบแรกคือสามารถพูดได้ ขณะที่การกระทำในเหตุการณ์ยังไม่เกิดขึ้นโดยใช้ในรูปแบบของประโยคคำสั่ง การพูดลักษณะนี้เพื่อแสดงจุดประสงค์ของการกระทำที่มุ่งหมายให้เกิดการกลายสภาพของนามวลีผู้รับการกระทำไปในลักษณะใด พิจารณาจากประโยค (72) *จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ* (74) *ตึกหลังนี้ทาเป็นสีขาว* (80) *กล้วยเครือนี้แบ่งเป็นหวีๆ* จะเห็นได้ว่าประโยคเหล่านี้สามารถพูดได้ขณะที่เหตุการณ์ยังไม่เกิด เพื่อแสดงจุดประสงค์ว่าผู้พูดต้องการให้นามวลีผู้รับการกระทำ "จดหมายนี้" "ตึกหลังนี้" "กล้วยเครือนี้" เกิดการกลายสภาพไปเป็นสภาพใหม่ นั่นคือ สภาพเป็นภาษาอังกฤษ สภาพเป็นสีขาว และสภาพลักษณะเป็นหวี จากกริยาการ "เขียน" "ทา" และ "แบ่ง" ตามลำดับ

การตีความลักษณะที่สองคือการพูดเมื่อการกระทำในเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วซึ่งเป็นการพูดในลักษณะบรรยายว่าการกลายสภาพของนามวลีผู้รับการกระทำมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น ประโยค (72) *จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ* (74) *ตึกหลังนี้ทาเป็นสีขาว* (80) *กล้วยเครือนี้แบ่งเป็นหวีๆ* แสดงการบรรยายการกลายสภาพของนามวลีผู้รับการกระทำ "จดหมายนี้" "ตึกหลังนี้" "กล้วยเครือนี้" ที่ได้กริยาการ "เขียน" "ทา" และ "แบ่ง" แล้ว นามวลีผู้รับการกระทำดังกล่าวมีสภาพผลที่เปลี่ยนไป นั่นคือ สภาพเป็นภาษาอังกฤษ สภาพเป็นสีขาว และสภาพลักษณะเป็นหวี จาก ตามลำดับ

3.3.1.3 สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงสภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \text{กรรมกริยาแสดงการกระทำที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนที่} + \text{"อยู่"} + \left. \begin{array}{l} \text{นามวลี} \\ \text{บุพบทวลี} \end{array} \right\}$$

ตัวอย่างประโยค

- (81) ภาพนั้นแขวนอยู่ที่ผนัง
- (82) หนังสือพิมพ์เล่มนั้นพับอยู่บนโต๊ะ
- (83) ป้ายติดอยู่หน้าร้าน

- (84) พวงมาลัยคล้องอยู่หน้ารถ
 (85) รถของเขาจอดอยู่ที่โน่น
 (86) หนังสือกองอยู่ที่นี้เอง
 (87) เงินซ่อนอยู่ใต้หมอนนี่เอง
 (88) จุดหมายสอดอยู่ในหนังสือนี้เอง
 (89) กระจ่างใบนั่นแขวนอยู่ใต้ต้นไม้
 (90) ปากกาเหน็บอยู่ที่กระเป๋าเสื้อเขาดังนานแล้ว
 (91) กระจ่างต้นไม้ห้อยอยู่หลังบ้าน

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “ภาพนั้น” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “แขวน” ในตัวอย่างที่ (81) นามวลี “หนังสือพิมพ์เล่มนั้น” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “พับ” ในตัวอย่างที่ (82) คำนาม “ป้าย” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ติด” ในตัวอย่างที่ (83) คำนาม “พวงมาลัย” แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำของกริยาการ “คล้อง” ในตัวอย่างที่ (84) นามวลี “รถของเขา” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “จอด” ในตัวอย่างที่ (85) คำนาม “หนังสือ” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “กอง” ในตัวอย่างที่ (86) คำนาม “เงิน” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ซ่อน” ในตัวอย่างที่ (87) คำนาม “จุดหมาย” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สอด” ในตัวอย่างที่ (88) นามวลี “กระจ่างใบนั่น” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แขวน” ในตัวอย่างที่ (89) คำนาม “ปากกา” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “เหน็บ” ในตัวอย่างที่ (90) คำนาม “กระจ่างต้นไม้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ห้อย” ในตัวอย่างที่ (91)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) ซึ่งเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสิ่งใดสิ่งหนึ่งแล้วทำให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้นไปหยุดนิ่งอยู่ที่ปลายทาง โดยที่การกระทำดังกล่าวต้องอาศัยการสัมผัสโดยตรง (direct contact) ระหว่างผู้กระทำและสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ถูกเคลื่อนย้าย เช่น กริยา “แขวน” ในตัวอย่างที่ (81) กริยา “พับ” ในตัวอย่างที่ (82) กริยา “ติด” ในตัวอย่างที่ (83) กริยา “คล้อง” ในตัวอย่างที่ (84) กริยา “จอด” ในตัวอย่างที่ (85) กริยา “กอง” ในตัวอย่างที่ (86) กริยา “ซ่อน” ในตัวอย่างที่ (87) กริยา “สอด” ในตัวอย่างที่ (88) กริยา “แขวน” ในตัวอย่างที่ (89) กริยา “เหน็บ” ในตัวอย่างที่ (90) และกริยา “ห้อย” ในตัวอย่างที่ (91)

ส่วนขยายที่ประกอบด้วยคำว่า “อยู่” และนามวลีบอกสถานที่หรือบุพบทวลีบ่งบอกสถานที่ ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหรือสภาพทางกายภาพว่าประธานผู้รับการกระทำได้รับการเคลื่อนย้ายจนไปหยุดอยู่หนึ่งที่ตำแหน่งใดตำแหน่งหนึ่ง ตัวอย่างนามวลีบอกสถานที่ เช่น “ที่โน่น” ในตัวอย่างที่ (85) และ “ที่นี่” ในตัวอย่างที่ (86) ตัวอย่างบุพบทวลีบอกสถานที่เช่น “ที่ผ้าง” ในตัวอย่างที่ (81) “บนโต๊ะ” ในตัวอย่างที่ (82) “หน้ารถ” ในตัวอย่างที่ (83) และ (84) “ใต้หมอน” ในตัวอย่างที่ (87) “ในหนังสือ” ในตัวอย่างที่ (88) “ใต้ต้นไม้” ในตัวอย่างที่ (89) “ที่กระเป๋าเสื้อของเขา” ในตัวอย่างที่ (90) และ “หลังบ้าน” ในตัวอย่างที่ (91)

ความหมายของโครงสร้างประเภทนี้คือ การเคลื่อนย้ายประธานผู้รับการกระทำไปสู่ตำแหน่งทางกายภาพใหม่ โดยเมื่อการกระทำดังกล่าวสิ้นสุดลง ประธานผู้รับการกระทำจะมีสภาพอยู่ ณ ตำแหน่งทางกายภาพที่ใดที่หนึ่ง สภาพหนึ่งของตำแหน่งทางกายภาพบ่งชี้โดยคำว่า “อยู่”

พิจารณายกตัวอย่างประโยค เช่น ประโยคที่ (81) ภาพนั้นแขวนอยู่ที่ผ้าง (82) หนังสือพิมพ์พับอยู่บนโต๊ะ (83) ป้ายติดอยู่หน้าร้าน (85) รถของเขาจอดอยู่ที่โน่น พบว่าประโยคเหล่านี้แสดงเหตุการณ์ที่เป็นสภาพหนึ่งของประธานผู้รับการกระทำหลังจากที่ได้รับการกระทำ การเคลื่อนย้ายโดยผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยค จนเมื่อการกระทำดังกล่าวสิ้นสุดลง ประธานผู้รับการกระทำจึงมีสภาพที่หยุดนิ่งอยู่ ณ ตำแหน่งทางกายภาพที่ใดที่หนึ่ง เช่น สภาพแขวนอยู่ที่ผ้างของภาพ สภาพพับอยู่บนโต๊ะของหนังสือพิมพ์ สภาพติดอยู่หน้าร้านของป้าย สภาพจอดนิ่งของรถ เป็นต้น

3.3.1.4 สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{l} \text{สรรณกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ} \\ \text{แสดงการสร้างสรรค์} \\ \text{แสดงการกระทำ} \end{array} \right\} + \text{“ได้”} + \text{คำกริยาแสดงสภาพ}$$

ตัวอย่างประโยค

- (92) ผ้าในตู้แขวนได้เป็นระเบียบ
- (93) ห้องนี้กวาดได้สะอาด
- (94) ห้องประชุมตกแต่งได้สวยงาม
- (95) คำถามนี้ตอบได้ง่าย
- (96) เพลงนี้แต่งได้ไพเราะ
- (97) ข้าวหม้อนี้หุงได้แฉะ
- (98) รูปนี้วาดได้เหมือนจริง
- (99) แกงจืดต้มได้อร่อย
- (100) รองเท้าคู่นี้ขัดได้เงางาม
- (101) กระจังตัวนี้ตัดได้เข้ารูป
- (102) ผมทรงแนี้ตัดได้สวย
- (103) บ้านหลังนี้ทาสีได้สดใสมาก

นามวลีในตำแหน่งประธานของประโยคเป็นนามวลีที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลัก เช่น นามวลี “ผ้าในตู้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แขวน” ในตัวอย่างที่ (92) นามวลี “ห้องนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “กวาด” ในตัวอย่างที่ (93) นามวลี “ห้องประชุมนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ตกแต่ง” ในตัวอย่างที่ (94) นามวลี “คำถามนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ตอบ” ในตัวอย่างที่ (95) นามวลี “เพลงนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (96) นามวลี “ข้าวหม้อนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “หุง” ในตัวอย่างที่ (97) นามวลี “รูปนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “วาด” ในตัวอย่างที่ (98) นามวลี “แกงจืด” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ต้ม” ในตัวอย่างที่ (99) นามวลี “รองเท้าคู่นี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ขัด” ในตัวอย่างที่ (100) นามวลี “กระจังตัวนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ตัด” ในตัวอย่างที่ (101) นามวลี “ผมทรงแนี้” แสดง

บทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ตัด” ในตัวอย่างที่ (102) นามวลี “บ้านหลังนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทา” ในตัวอย่างที่ (103)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-state) เช่น กริยา “กวาด” ในตัวอย่างที่ (93) กริยา “หุง” ในตัวอย่างที่ (97) กริยา “ต้ม” ในตัวอย่างที่ (99) กริยา “ขัด” ในตัวอย่างที่ (100) หรือกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค (verbs of creation) เช่น กริยา “ตกแต่ง” ในตัวอย่างที่ (94) กริยา “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (96) กริยา “วาด” ในตัวอย่างที่ (98) กริยา “ตัด” ในตัวอย่างที่ (101) กริยา “ตัด” ในตัวอย่างที่ (102) กริยา “ทา” ในตัวอย่างที่ (103) หรือกรรมกริยาแสดงการกระทำ (action verbs) เช่น กริยา “แขวน” ในตัวอย่างที่ (92) กริยา “ตอบ” ในตัวอย่างที่ (95)

ส่วนขยายของประโยคคือคำแสดงทัศนภาวะ (modality) “ได้” และตามด้วยคำกริยาแสดงสภาพ (state verbs) เสมอ เช่น “ได้เป็นระเบียบ” ในตัวอย่างที่ (92) “ได้สะอาด” ในตัวอย่างที่ (93) “ได้สวยงาม” ในตัวอย่างที่ (94) “ได้ง่าย” ในตัวอย่างที่ (95) “ได้เพราะ” ในตัวอย่างที่ (96) “ได้แฉะ” ในตัวอย่างที่ (97) “ได้เหมือนจริง” ในตัวอย่างที่ (98) “ได้ร่อย” ในตัวอย่างที่ (99) “ได้เงางาม” ในตัวอย่างที่ (100) “ได้เข้ารูป” ในตัวอย่างที่ (101) “ได้สวย” ในตัวอย่างที่ (102) “ได้สดใสมาก” ในตัวอย่างที่ (103)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ สภาพผลใหม่ (new resulting state) ของประธานผู้รับการกระทำที่ได้รับจากการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลักโดยที่การกระทำดังกล่าวต้องเกิดจากความสามารถของผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยค อันเป็นผลให้ประธานผู้รับการกระทำเกิดสภาพผลใหม่ในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง

ประโยคโครงสร้างนี้สามารถแสดงความหมายตามบริบทได้ 2 ลักษณะ แบบแรกคือ สภาพผลที่ได้มาจากความสามารถของผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยค และแบบที่สองคือการตีความเป็นคุณสมบัติในของตัวประธานผู้รับการกระทำที่เชื้อให้ผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคสามารถแสดงการกระทำต่อผู้รับการกระทำ และนำไปสู่สภาพอย่างใดอย่างหนึ่งเมื่อการกระทำจบสิ้น ยกตัวอย่างเช่น (92) คำถามนี้ตอบได้ง่าย สามารถแสดงบริบทของการพูดได้ 2 ลักษณะ แบบแรกหมายถึงคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการกระทำกริยาของผู้แสดงการ “ตอบคำถาม” ที่ไม่ปรากฏในประโยค หรือแบบที่สองหมายถึงคุณสมบัติประจำตัวของประธานผู้รับการกระทำ “คำถาม” นั่นคือ “ความง่าย” ที่เชื้อให้กระทำ “การตอบ” โดยผู้กระทำ อย่างไรก็ตาม

แนวโน้มของการพูดประโยคทั้งสองลักษณะนั้นมีความแตกต่างกัน นั่นคือ ถ้าเป็นการพูดในบริบทแบบแรกผู้พูดประโยคโครงสร้างนี้มีแนวโน้มว่าจะไม่ใช่ผู้กระทำกริยา ขณะที่การพูดในบริบทแบบที่สองจะมีแนวโน้มว่าผู้พูดประโยคโครงสร้างนี้จะเป็นผู้กระทำกริยาพิจารณาจากประโยค (102) *ผมทรงนี้ดีสวย* สังเกตว่าถ้าหากผู้พูดประโยคนี้ไม่ใช่ผู้กระทำกริยา "ตัด" คุณสมบัติที่แสดงในประโยคนี้คือคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากความสามารถในการกระทำกริยาการ "ตัด" โดยผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคที่ทำให้นามวลีผู้รับการกระทำ "ผมทรงนี้" มีสภาพ "สวย" หลังจากที่การกระทำจบสิ้นลง ขณะที่ผู้พูดประโยคนี้เป็นผู้กระทำกริยาการ "ตัด" คุณสมบัติที่แสดงโดยประโยคนี้คือคุณสมบัติประจำตัวของนามวลีผู้รับการกระทำ "ผมทรงนี้" ที่เอื้อให้ผู้กระทำกริยาการ "ตัด" ที่ไม่ปรากฏในประโยคสามารถกระทำกริยาการ "ตัด" จนทำให้นามวลีผู้รับการกระทำ "ผมทรงนี้" มีสภาพที่สวยงามหลังจากที่การกระทำจบสิ้นลง

3.3.2 การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{c} \text{กิจกรรมิยาแสดงการสร้างสรรค} \\ \text{แสดงการกระทำ} \end{array} \right\} + \text{บุพบทวลี}$$

ตัวอย่างประโยค

- (104) โองไบ่นี้ผลิตที่ราชบุรี
- (105) น้ำส้มคั้นแก้วนี้คั้นจากผลส้มสด
- (106) ภาพนี้วาดด้วยถ่าน
- (107) วัดนี้สร้างในสมัยอยุธยา
- (108) เพลงนี้แต่งขึ้นเพื่อสื่อถึงคนที่เขารัก
- (109) บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “โองไบน์” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (104) นามวลี “น้ำส้มคั้นแก้วนั้น” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “คั้น” ในตัวอย่างที่ (105) นามวลี “ภาพนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “วาด” ในตัวอย่างที่ (106) นามวลี “วัดนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (107) นามวลี “เพลงนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (108) นามวลี “บ้านหลังนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (109)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (104) กริยา “วาด” ในตัวอย่างที่ (105) กริยา “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (107) และ (109) กริยา กริยา “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (108) หรือกรรมกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs) เช่น กริยา “คั้น” ในตัวอย่างที่ (106)

ส่วนขยายที่ปรากฏในโครงสร้างเป็นบุพบทวลีที่แสดงคุณสมบัติเฉพาะตัวของประธานผู้รับการกระทำในแง่ใดแง่หนึ่ง บุพบทวลีในที่นี้สามารถแสดงความหมายในแง่ของสถานที่ เช่น “ที่ราชบุรี” ในตัวอย่างที่ (104) ในแง่ของวัตถุติด เช่น “จากผลส้มสด” ในตัวอย่างที่ (105) ในแง่เครื่องมือ เช่น “ด้วยถ่าน” ในตัวอย่างที่ (106) ในแง่เวลา เช่น “ในสมัยสุโขทัย” ในตัวอย่างที่ (107) ในแง่จุดประสงค์ “เพื่อสื่อถึงคนที่เขารัก” ในตัวอย่างที่ (108) และในแง่ผู้กระทำกริยา (agent) เช่น “โดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น” ในตัวอย่างที่ (109)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ คุณสมบัติประจำตัวของประธานผู้รับการกระทำที่ได้มาจากการผ่านการกระทำกริยาการสร้างสรรค์หรือการกระทำทั่วไปมาในมิติใดมิติหนึ่ง ในเหตุการณ์ของประโยคโครงสร้างนี้ หลังจากที่ประธานผู้รับการกระทำผ่านการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลักแล้ว ประธานผู้รับการกระทำจะมีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงเกิดขึ้น โดยคุณสมบัติดังกล่าวทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติแตกต่างจากสิ่งใดใดในจำพวกเดียวกัน นอกจากนี้อาจอนุมานจากประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกควบคู่กันไป ว่าประธานผู้รับการกระทำนั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากนามวลีโดยทั่วไปอย่างไร ยกตัวอย่างเช่นประโยค (107) วัดนี้สร้างในสมัยอยุธยา ประโยคนี้แสดงคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงของประธานผู้รับการกระทำ “วัดนี้” ซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการ “สร้าง” และการกระทำดังกล่าวเกิดขึ้น “ในสมัยอยุธยา” คุณสมบัติเฉพาะตัวของนามวลี “วัดนี้” ต้องอาศัยการอนุมานจากประสบการณ์และความรู้ทางโลกว่าการสร้างวัดในสมัยอยุธยาเป็นลักษณะพิเศษที่ทำให้ประธานผู้รับการกระทำที่อ้างอิงในประโยคแตกต่างจาก “วัด” ในทั่วไปอย่างไร

โกลด์เบิร์ก และแอกเคอร์แมน (Goldberg and Ackerman, 2001: 10-11) กล่าวถึงประเด็นเรื่อง Discourse-conditioned obligatory adjuncts ว่า วลีส่วนเสริมเป็นรูปแบบหนึ่งใน

เชิงวัจนปฏิบัติศาสตร์ของบทสนทนาที่ทำให้ถ้อยคำ (utterance) มีลักษณะให้ข้อมูล (informative) ตามหลักของ Gricean Maxims ยกตัวอย่างเช่น ในบริบททั่วไป ถ้าหากเราพูดว่า **The house was built.* “*บ้านหลังนี้ถูกสร้าง” ประโยคนี้เป็นประโยคที่ฟังดูแปลกสำหรับผู้พูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากว่า ถ้าไม่ได้พูดในบริบทพิเศษแล้ว ถ้อยคำดังกล่าวมีลักษณะที่ให้ข้อมูลไม่ครบตามหลักของ Gricean Maxim นั่นคือ การแสดงประธานที่มีความชี้เฉพาะเจาะจงในประโยคสามารถสันนิษฐานถึงสิ่งที่อ้างอิงต่อประธานนั้นว่า การมีอยู่ของประธาน *the house* “บ้านหลังนั้น” แต่ประโยคนี้อาจต้องอาศัยการอนุมานว่าบ้านที่ถูกอ้างอิงนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้น ณ จุดใดจุดหนึ่งในอดีต เนื่องจากประโยคดังกล่าวไม่ได้แสดงข้อมูลที่นอกเหนือจากความหมายของคำว่า *house* และ *build* ในประโยค ดังนั้น ถ้อยคำที่แสดงเหตุการณ์ว่าบ้านถูกสร้างจึงไม่ได้แสดงลักษณะการให้ข้อมูลเนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้ร่วมเหตุการณ์รู้อยู่แล้ว ในทางตรงกันข้าม ประโยค *“The house was built last year.”* เป็นประโยคที่สามารถไม่ได้ฟังดูแปลกโดยผู้พูดภาษาอังกฤษ เนื่องจากว่าประโยคดังกล่าวมีการแสดงข้อมูลของเหตุการณ์ด้วยวลีส่วนเสริม “last year” ประโยคดังกล่าวแสดงเหตุการณ์ที่บ้านที่ถูกอ้างอิงถึงถูกสร้าง ณ จุดเวลาที่แน่นอนในอดีต ดังนั้น กล่าวได้ว่าวลีส่วนขยายในบางกรณีเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องปรากฏในประโยคเพื่อแสดงข้อมูลที่จำเป็นต่อบริบทการพูด

ในกรณีของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยที่แสดงการปรากฏของบุพบทวลีชนิดส่วนเติมเต็มในตำแหน่งท้ายประโยค ผู้วิจัยพบว่าประโยคโครงสร้างมีความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องดังกล่าวของโกลด์เบิร์ก เนื่องจากบุพบทวลีที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยทำหน้าที่แสดงข้อมูลที่จำเป็นต่อบริบทการพูดเช่นกัน กล่าวคือ บุพบทวลีในตำแหน่งท้ายประโยคของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนที่แสดงเนื้อหาที่เป็นคุณสมบัติในแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก และบุพบทวลีเหล่านี้ไม่สามารถละออกไปจากประโยคได้ โดยพบว่าคุณสมบัติของนามวลีผู้รับการกระทำในโครงสร้างนี้สามารถแสดงด้วยบุพบทวลีที่แสดงความหมายแตกต่างกันทั้งหมด 6 ชนิด อันประกอบด้วย บุพบทวลีแสดงความหมายในแง่ของสถานที่ (place) วัสดุ (material) เครื่องมือ (instrument) เวลา (time) วัตถุประสงค์ (purpose) และผู้กระทำกริยา (agent) ซึ่งจะอภิปรายดังต่อไปนี้

3.3.2.1 คุณสมบัติเฉพาะในแง่สถานที่ (location)

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในแง่สถานที่สามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีแสดงสถานที่

ตัวอย่างประโยค

- (110) รถคันนี้ประกอบในประเทศไทย
- (111) สินค้านี้นำเข้าจากไต้หวัน
- (112) คอนเสิร์ตนี้จัดแสดงที่เมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย
- (113) ละครฉากนี้ถ่ายทำในประเทศเกาหลี
- (114) ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ผลิตที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี "รถคันนี้" แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ "ประกอบ" ในตัวอย่างที่ (110) นามวลี "สินค้านี้" แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ "นำเข้า" ในตัวอย่างที่ (111) นามวลี "คอนเสิร์ตนี้" แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ "จัดแสดง" ในตัวอย่างที่ (112) นามวลี "ละครฉากนี้" แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ "ถ่ายทำ" ในตัวอย่างที่ (113) นามวลี "ผลิตภัณฑ์เหล่านี้" แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ "ผลิต" ในตัวอย่างที่ (114)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดสกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา "ประกอบ" ในตัวอย่างที่ (110) กริยา "นำเข้า" ในตัวอย่างที่ (111) กริยา "จัดแสดง" ในตัวอย่างที่ (112) กริยา "ถ่ายทำ" ในตัวอย่างที่ (113) กริยา "ผลิต" ในตัวอย่างที่ (114)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีแสดงสถานที่ คำบุพบทที่มักปรากฏในโครงสร้างนี้ได้แก่คำว่า "ใน" "จาก" และ "ที่" ตัวอย่างบุพบทวลีแสดงสถานที่ที่บ่งด้วยบุพบท "ใน" เช่น "ในประเทศไทย" ในตัวอย่างที่ (110) "ในประเทศเกาหลี" ในตัวอย่างที่ (113) บ่งด้วยบุพบท "จาก" เช่น "จากไต้หวัน" ในตัวอย่างที่ (111) และบ่งด้วยบุพบท "ที่" เช่น "ที่เมลเบิร์น ประเทศออสเตรเลีย" ในตัวอย่างที่ (112) และ "ที่ศูนย์ศิลปาชีพบางไทร" ในตัวอย่างที่ (114)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำที่ได้จากการผ่านการกระทำการสร้างสรรค์ ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่ง โดยที่การสร้างสรรค์ ณ สถานที่ดังกล่าวที่แสดงโดยบุพบทวลีทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงบางประการที่ทำให้มีความแตกต่างจากการสร้างสรรค์ ณ สถานที่อื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น ประโยค (113) ละคร

ฉากนี้ถ่ายทำในประเทศเกาหลี แสดงคุณสมบัติเฉพาะตัวของประธานผู้รับการกระทำ “ละครฉากนี้” หลังจากที่ได้ผ่านการ “ถ่ายทำ” ซึ่งเกิดขึ้นใน “ประเทศเกาหลี” คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในประโยคในเชิงสถานที่ที่แสดงด้วยบุพบทวลี “ในประเทศเกาหลี” ทำให้การ “ถ่ายทำ” ประธานผู้รับการกระทำที่อ้างอิงในประโยคมีความแตกต่างจากการ “ถ่ายทำ” ณ สถานที่อื่นๆ

3.3.2.2 คุณสมบัติเฉพาะในแง่วัสดุ (material)

หน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในแง่วัตถุสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีในแง่วัตถุ

ตัวอย่างประโยค

- (115) เครื่องลำอังกี่หอนี้ผลิตจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ
- (116) ขนมพวกนี้ทำจากแป้งข้าวโพด
- (117) ชุดแข่งขันของภราดรทำจากผ้านาโน
- (118) เสื้อนี้สานด้วยกก
- (119) เสื้อหนาวตัวนี้ถักด้วยไหมพรม
- (120) อาหารที่นำมาให้ทานในวันนี้ล้วนทำมาจากวัตถุดิบชั้นดี

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลัก เช่น นามวลี “เครื่องลำอังกี่หอนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (115) นามวลี “ขนมพวกนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (116) นามวลี “ชุดแข่งขันของภราดร” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (117) นามวลี “เสื้อนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สาน” ในตัวอย่างที่ (118) นามวลี “เสื้อหนาวตัวนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ถัก” ในตัวอย่างที่ (119) นามวลี “อาหารที่นำมาให้ทานในวันนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (120)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยาการ “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (115) กริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (116) (117) และ (120) กริยา “สาน” ในตัวอย่างที่ (118) กริยา “ถัก” ในตัวอย่างที่ (119)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีที่แสดงความหมายเกี่ยวกับวัสดุ คำบุพบทที่มักปรากฏในโครงสร้างนี้ได้แก่ คำว่า “จาก” หรือ “ด้วย” ตัวอย่างของบุพบทวลีที่ปรากฏที่บ่งด้วยบุพบท “จาก” เช่น “จากวัตถุดิบจากธรรมชาติ” ในตัวอย่างที่ (115) “จากแป้งข้าวโพด” ในตัวอย่างที่ (116) “จากผ้านาโน” ในตัวอย่างที่ (117) และ “จากวัตถุดิบชั้นดี” ในตัวอย่างที่ (120) และบ่งด้วยบุพบท “ด้วย” เช่น “ด้วยกก” ในตัวอย่างที่ (118) “ด้วยไหมพรม” ในตัวอย่างที่ (119)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำที่ได้จากการผ่านการกระทำการสร้างสรรค์จากวัสดุชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยที่การสร้างสรรค์จากวัสดุดังกล่าวที่แสดงโดยบุพบทวลีทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติเฉพาะเจาะจงบางประการที่ทำให้มีความแตกต่างจากการสร้างสรรค์จากวัสดุชนิดอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น ประโยค (117) ชุดแข่งขันของภรรรถ้าจากผ้านาโน แสดงคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวของนามวลีผู้รับการกระทำ “ชุดแข่งขันของภรรรถ้า” ที่ได้จากการผ่านการ “ทำ” จากวัสดุนั้นคือ “ผ้านาโน” คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในประโยคในเชิงวัสดุที่แสดงด้วยบุพบทวลี “จากผ้านาโน” ทำให้การ “ทำ” ประธานผู้รับการกระทำที่อ้างอิงในประโยคมีความแตกต่างจากการ “ทำ” จากวัสดุชนิดอื่นๆ

3.3.2.3 คุณสมบัติเฉพาะในแง่เครื่องมือ (instrument)

หน่วยสร้างประธานผู้รับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในแง่เครื่องมือสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

นามวลี + กรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีในแง่เครื่องมือ

ตัวอย่างประโยค

(121) ลินค้าดังกล่าวผลิตด้วยเครื่องจักรอัตโนมัติ

(122) ไข่ไก่เหล่านั้นฟักด้วยไฟฟ้า

(123) ไก่จ่านนี้ทอดด้วยกระทะสแตนเลสอย่างดี

(124) เพลงนี้ร้องด้วยหัวใจ

ประธานนามวลีของประโยคเป็นนามวลีที่มีบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “สินค้านี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (121) นามวลี “ไซโกเหล่านี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “พัก” ในตัวอย่างที่ (122) นามวลี “ไก่จันนี่” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทอด” ในตัวอย่างที่ (123) นามวลี “เพลงนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ร้อง” ในตัวอย่างที่ (124)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “ผลิต” ในตัวอย่างที่ (121) กริยา “พัก” ในตัวอย่างที่ (122) กริยา “ร้อง” ในกริยา “ทอด” ในตัวอย่างที่ (123) ตัวอย่างที่ (124)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีที่แสดงความหมายเกี่ยวกับเครื่องมือที่ใช้ในการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก คำบุพบทที่มักปรากฏในโครงสร้างนี้คือ คำว่า “ด้วย” เช่น “ด้วยเครื่องมืออันทันสมัย” ในตัวอย่างที่ (121) “ด้วยไฟฟ้า” ในตัวอย่างที่ (122) “ด้วยกระทะสแตนเลสอย่างดี” ในตัวอย่างที่ (123) “ด้วยหัวใจ” ในตัวอย่างที่ (124)

ความหมายของโครงสร้างนี้คือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำที่บ่งชี้ได้จากการผ่านการกระทำการสร้างสรรค์ด้วยการใช้เครื่องมือชนิดใดชนิดหนึ่ง โดยที่การสร้างสรรค์ด้วยการใช้เครื่องมือซึ่งแสดงโดยบุพบทวลีในประโยคจะทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากการสร้างสรรค์ด้วยเครื่องมือชนิดอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น (106) ภาพนี้วาดด้วยถ่าน แสดงคุณสมบัติพิเศษเฉพาะตัวของประธานผู้รับการกระทำ “ภาพนี้” ที่ได้จากการผ่านการ “วาด” ด้วยการใช้เครื่องมือ นั่นคือ “ถ่าน” เป็นส่วนหนึ่งของอุปกรณ์การวาดรูป คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำนี้ได้มาจากการอนุมานร่วมกับประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกของผู้ฟังเกี่ยวกับเครื่องมือ นั่นคือ “ถ่าน” ว่าเป็นวัสดุที่ให้สีดำที่ใช้ในการก่อไฟ มิใช่สำหรับการวาดรูปโดยตรง และเป็นวัสดุที่ให้สีดำ ดังนั้นคุณสมบัติเฉพาะของการวาดรูปด้วยถ่านจึงเกิดจากการใช้เครื่องมือที่ไม่ใช่อุปกรณ์สำหรับการวาดรูปโดยตรง และด้วยคุณสมบัติของถ่าน ภาพที่ได้จึงมีสีเดียวเท่านั้น นั่นคือสีดำ และย่อมแตกต่างจากการวาดด้วยอุปกรณ์ชนิดอื่นๆ

นอกจากนี้ พบว่าประโยคโครงสร้างนี้มีการใช้ลักษณะอุปลักษณ์ (metaphor) ในการตีความหมายในเชิงเครื่องมือ ในตัวอย่างที่ (124) เพลงนี้ร้องด้วยหัวใจ สังเกตได้ว่าในประโยค

ดังกล่าวกริยาการ “ร้อง” ไม่ได้อาศัย “หัวใจ” เป็นเครื่องมือในการร้อง แต่ “ด้วยหัวใจ” ต้องอาศัย การตีความแบบอุปลักษณ์ กล่าวคือ “หัวใจ” ในลักษณะนี้เปรียบเสมือนเครื่องมือประเภทหนึ่งที่ใช้ ในการสร้างสรรค์บางสิ่งบางอย่าง ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าเราสามารถวิเคราะห์ให้บุพบทลีแสดง เครื่องมือว่าหมายถึงเครื่องมือที่ใช้ร่วมกับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก แต่ถ้าบุพบทลี ดังกล่าวไม่ใช่เครื่องมือที่ใช้ร่วมกับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยา ดังตัวอย่างที่ (91) เราอาจ วิเคราะห์ให้บุพบทลีในลักษณะนี้เป็นเพียงส่วนขยายตัวหนึ่งของคำกริยาหลักเท่านั้น

3.3.2.4 คุณสมบัติเฉพาะในแง่เวลา (time)

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของ ประธานผู้รับการกระทำในแง่เวลาสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ ดังนี้

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทลีในแง่เวลา

ตัวอย่างประโยค

(125) ธนาคารแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วห้าสิบปี

(126) อนุสาวรีย์นี้สร้างตั้งแต่ปี 1974

(127) สะพานแห่งนี้สร้างมาแล้วหลายปี

(128) วัดแห่งนี้สร้างในสมัยอยุธยา

(129) ถนนเส้นนี้สร้างเสร็จช้ากว่ากำหนด

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดย คำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “ธนาคารแห่งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ก่อตั้ง” ในตัวอย่างที่ (125) นามวลี “อนุสาวรีย์แห่งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (126) นามวลี “สะพานแห่งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ

“สร้าง” ในตัวอย่างที่ (127) นามวลี “วัดแห่งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (128) นามวลี “ถนนเส้นนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (129)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “ก่อตั้ง” ในตัวอย่างที่ (125) และคำว่า “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (126) – (129)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีที่แสดงความหมายเกี่ยวกับเวลา ที่แสดงด้วยคำบอกเวลา จำนวนระยะเวลา หรือ จุดเริ่มต้นของเวลา เช่น จำนวนเวลา “ห้าสิบปี” ในตัวอย่างที่ (125) และ (127) จุดเริ่มต้นของเวลา “ตั้งแต่ปี 1974” ในตัวอย่างที่ (126) จุดเริ่มต้นของเวลา “ในสมัยอยุธยา” ในตัวอย่างที่ (128)

ความหมายของโครงสร้างนี้คือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำที่บ่งชี้ได้จากการผ่านการสร้างสรรค์มาในแง่ของเวลาในอดีตที่มีการสร้างสรรค์เกิดขึ้น ยกตัวอย่างเช่น (125) ธนาคารแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วห้าสิบปี คุณสมบัติเฉพาะตัวของประธานผู้รับการกระทำนี้ได้มาจากการผ่านการสร้างสรรค์ในอดีต ซึ่งต้องอาศัยการอนุมานร่วมกับประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกของผู้ฟังว่าระยะเวลา “ห้าสิบปี” ที่ธนาคารก่อตั้งมา ทำให้ธนาคารมีความเก่าแก่และมีความมั่นคงในมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน เป็นต้น

3.3.2.5 คุณสมบัติเฉพาะในแง่วัตถุประสงค์ (purpose)

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในแง่วัตถุประสงค์สามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

นามวลี + กรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีบอกวัตถุประสงค์

ตัวอย่างประโยค

(130) โอเปร่าห์เข้าส์สร้างขึ้นเพื่อให้ความบันเทิงต่อประชาชนชั้นสูง

(131) อนุสาวรีย์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับ

(132) เพลงนี้แต่งขึ้นเพื่อสื่อถึงคนที่เขารัก

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “โอเปร่าห์เฮ้าส์” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (130) นามวลี “อนุสาวรีย์แห่งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (131) นามวลี “เพลงนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (132)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (130) และ (131) กริยา “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (132)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีที่แสดงความหมายว่าเป็นวัตถุประสงค์ของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก คำบุพบทที่มักปรากฏในโครงสร้างนี้ได้แก่ คำว่า “เพื่อ” เช่น บุพบทวลี “เพื่อให้ความบันเทิงต่อประชาชนชั้นสูง” ในตัวอย่างที่ (130) “เพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับ” ในตัวอย่างที่ (131) “เพื่อสื่อถึงคนที่เขารัก” ในตัวอย่างที่ (132)

ความหมายของโครงสร้างคือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ ที่บ่งชี้ได้จากการผ่านการสร้างสรรค์ด้วยวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง โดยที่การสร้างสรรค์ด้วยจุดมุ่งหมายดังกล่าวทำให้ประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติที่พิเศษและแตกต่างจากการสร้างสรรค์อื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น (130) โอเปร่าห์เฮ้าส์สร้างขึ้นเพื่อให้ความบันเทิงต่อประชาชนชั้นสูง คุณสมบัติของนามวลีผู้รับการกระทำ “โอเปร่าห์เฮ้าส์” ได้มาจากการสร้างสรรค์ที่มีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อเป็นสถานที่ให้ความบันเทิงต่อประชาชนชั้นสูง จึงมีความแตกต่างจากสิ่งที่ได้รับการสร้างสรรค์อื่นๆ

3.3.2.6 คุณสมบัติในแง่ของผู้กระทำกริยา (agent)

หน่วยสร้างประธานรับกรกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำในแง่ผู้กระทำกริยาสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

นามวลี + กรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีแสดงผู้กระทำ

ตัวอย่างประโยค

(133) ก้านกล้วยแอนิเมชันสร้างโดยคนไทย

(134) สร้อยทองนี้ทำโดยช่างจากสุโขทัย

(135) บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น

(136) ชุดนี้แสดงแบบโดยเนาวรัตน์

(137) รายการนี้สนับสนุนโดยนมตราหมี

(138) เพลงนี้แต่งโดยไดแอน วอร์เรน

ประธานในประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “ก้านกล้วยแอนิเมชัน” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (133) นามวลี “สร้อยทองนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (134) นามวลี “บ้านหลังนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (135) นามวลี “ชุดนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แสดงแบบ” ในตัวอย่างที่ (136) นามวลี “รายการนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “สนับสนุน” ในตัวอย่างที่ (137) นามวลี “เพลงนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (138)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “สร้าง” ในตัวอย่างที่ (133) และ (134) กริยา “ทำ” ในตัวอย่างที่ (135) กริยา “แสดงแบบ” ในตัวอย่างที่ (136) กริยา “สนับสนุน” ในตัวอย่างที่ (137) และกริยา “แต่ง” ในตัวอย่างที่ (138)

ส่วนขยายของประโยคเป็นบุพบทวลีที่แสดงความหมายเกี่ยวข้องกับผู้กระทำกริยาของประโยค คำบุพบทที่มักปรากฏในโครงสร้างนี้คือ คำว่า “โดย” ตามด้วยนามวลีผู้กระทำกริยา เช่น “โดยคนไทย” ในตัวอย่างที่ (133) “โดยช่างจากสุโขทัย” ในตัวอย่างที่ (134) “โดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น” ในตัวอย่างที่ (135) “โดยเนาวรัตน์” ในตัวอย่างที่ (136) “โดยนมตราหมี” ในตัวอย่างที่ (137) และ “โดยไดแอน วอร์เรน” ในตัวอย่างที่ (138)

ความหมายของโครงสร้างประเภทนี้คือ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำที่ได้มาจากการผ่านการสร้างสรรค์โดยผู้กระทำคนใดคนหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏในประโยค การสร้างสรรค์โดยผู้กระทำดังกล่าวที่แสดงโดยบุพบทสี่จะทำให้นามวลีผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติเฉพาะและแตกต่างจากการสร้างสรรค์โดยผู้กระทำคนอื่น ยกตัวอย่างเช่น (135) *บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น* คุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำ "บ้านหลังนี้" เป็นคุณสมบัติที่บ่งชี้ได้จากการผ่านการ "สร้าง" โดยผู้กระทำ "สถาปนิกชาวญี่ปุ่น" คุณสมบัติได้มาจากการอนุมานจากประสบการณ์และความรู้ทางโลกว่าการสร้างบ้านที่ใช้ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ อย่างเช่น "สถาปนิกชาวญี่ปุ่น" ย่อมทำให้การสร้างบ้านมีความพิเศษมากกว่าการสร้างบ้านโดยทั่วไป หรือใช้สถาปนิกทั่วไป เป็นต้น

3.3.3 การประเมินค่าอากัปกริยา

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงการประเมินค่าอากัปกริยาสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{l} \text{สกรรรมกริยาแสดงการกระทำ} \\ \text{แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ} \end{array} \right\} + \text{คำกริยาวิเศษณ์}$$

ตัวอย่างประโยค

(139) *เข็มกลัดนี้กลัดยาก*

(140) *เบอร์โทรศัพท์ของเธอจำง่าย*

(141) *ไมโลดีมีมอร่อย*

(142) *โรคนี้ป้องกันง่าย*

(143) *ขนมนี้จิ้มลำบาก*

(144) *ดินสอด้ามนี่เหล่ง่าย*

(145) *ผ้าชนิดนี้ซักง่าย*

(146) *กระเป๋แบบนี้ล้วงลำบาก*

- (147) รถแบบนี้ถอยยาก
 (148) เด็กพวกนี้อบรมยาก
 (149) เตี้ยงนี่นอนสบาย
 (150) ตะปูด่วนนี้ตอกยาก
 (151) หลุมแบบนี้ขุดยาก
 (152) กระดานแบบนี้เขียนยาก

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น นามวลี “เข็มกลัดนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “กลัด” ในตัวอย่างที่ (139) นามวลี “เบอร์โทรศัพท์ของเธอ” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “จำ” ในตัวอย่างที่ (140) นามวลี “ไมโล” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ดื่ม” ในตัวอย่างที่ (141) นามวลี “โรคนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ป้องกัน” ในตัวอย่างที่ (142) นามวลี “ขนมนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “จิ้ม” ในตัวอย่างที่ (143) นามวลี “ดินสอด้ามนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “เหลา” ในตัวอย่างที่ (144) นามวลี “ผ้าชนิดนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ซัก” ในตัวอย่างที่ (145) นามวลี “กระเป๋าแบบนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ล้าง” ในตัวอย่างที่ (146) นามวลี “รถแบบนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ถอย” ในตัวอย่างที่ (147) นามวลี “เด็กพวกนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “อบรม” ในตัวอย่างที่ (148) นอกจากนี้ประธานของประโยคสามารถเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นเป้าหมายของการกระทำ (target of an action) เช่น นามวลี “เตี้ยงนี้” แสดงบทบาทเป็นสถานที่เป้าหมายของกริยาการ “นอน” ในตัวอย่างที่ (149) นามวลี “ตะปูด่วนนี้” แสดงบทบาทเป็นเครื่องมือเป้าหมายของกริยาการ “ตอก” ในตัวอย่างที่ (150) นามวลี “หลุมแบบนี้” แสดงบทบาทเป็นเป้าหมายของกริยาการ “ขุด” ในตัวอย่างที่ (151) และ นามวลี “กระดานแบบนี้” แสดงบทบาทเป็นสถานที่เป้าหมายของกริยาการ “เขียน” ในตัวอย่างที่ (152)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดกรรมกริยาที่แสดงการกระทำทั่วไป (action verbs) เช่น กริยา “กลัด” ในตัวอย่างที่ (139) กริยา “จำ” ในตัวอย่างที่ (140) กริยา “ดื่ม” ในตัวอย่างที่ (141) กริยา “ป้องกัน” ในตัวอย่างที่ (142) กริยา “จิ้ม” ในตัวอย่างที่ (143) กริยา “ล้าง” ในตัวอย่างที่ (146) กริยา “ถอย” ในตัวอย่างที่ (147) กริยา “อบรม” ในตัวอย่างที่ (148) กริยา “นอน” ในตัวอย่างที่ (149) กริยา “ตอก” ในตัวอย่างที่ (150) กริยา “ขุด” ในตัวอย่างที่ (151) กริยา “เขียน” ในตัวอย่างที่ (152) หรือกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs of change-of-

state) เช่น กริยา “เหลา” ในตัวอย่างที่ (144) กริยา “ซัก” ในตัวอย่างที่ (145) คำกริยาเหล่านี้แสดง อากัปกริยาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่แสดงโดยผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยค

ส่วนขยายของประโยคเป็นคำกริยาวิเศษณ์ (adverbs) ที่ทำหน้าที่ขยายความหมายของ การกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลักของประโยค เช่น “ยาก” ในตัวอย่างที่ (139) (147) (150) (151) และ (152) “ง่าย” ในตัวอย่างที่ (140) (142) (144) และ (145) “อ่อย” ในตัวอย่างที่ (141) “ลำบาก” ในตัวอย่างที่ (143) และ (146) “สบาย” ในตัวอย่างที่ (149)

ความหมายของโครงสร้างนี้คือ การประเมินค่าอากัปกริยาของผู้กระทำที่ไม่ปรากฏใน ประโยคต่อประธานผู้รับการกระทำ การประเมินค่านี้เกิดขึ้นหลังจากผู้กระทำ (agent) แสดง อากัปกริยาต่อประธานผู้รับการกระทำ (patient) ที่เป็นสิ่งใดสิ่งหนึ่ง (individual entity) แล้ว ผู้กระทำค้นพบหรือรู้ว่าประธานผู้รับการกระทำนั้นมีคุณสมบัติอย่างไร ประโยคโครงสร้างนี้ สามารถตีความได้ 2 ลักษณะ แบบแรกคือการประเมินค่าเมื่อผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคได้ แสดงอากัปกริยาไปแล้ว ยกตัวอย่างเช่น ในประโยค (139) *เข็มกลัดนี้กลัดยาก* แสดงเหตุการณ์ เมื่อผู้กระทำทำการ “กลัด” เข็มกลัดไปที่ตัวเสื้อแล้วพบว่าเข็มกลัดอันนั้นมีความยากลำบากในการ “กลัด” ประโยคที่มีโครงสร้างนี้จะแสดงเนื้อหาของ การประเมินค่านี้ด้วยคำกริยาวิเศษณ์ใน ตำแหน่งท้ายของประโยค เนื้อหาการประเมินค่านี้สามารถเป็นการแสดงความพึงพอใจหรือความ ไม่พึงพอใจก็ได้ เช่น เราสามารถพูดว่า “เข็มกลัดนี้กลัดง่าย/ ยาก” “เบอร์วิทรศัพท์ของเธอจำง่าย/ ยาก” “ไมโลดีมอ่อย/ ไม่อ่อย” เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การตีความแบบที่สองคือ การประเมินค่าขณะที่ผู้กระทำที่ไม่ปรากฏใน ประโยคยังไม่ได้แสดงอากัปกริยาต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ การประเมินค่าลักษณะนี้ จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกที่มีมาก่อน จึงจะสามารถประเมินค่าอากัปกริยา นั้นได้ ยกตัวอย่างเช่น ในประโยคที่ผู้พูดใช้ส่วนขยายคำนาม เช่น “แบบนี้” “ชนิดนี้” “ประเภทนี้” “พวกนี้” เพื่อแสดงคุณสมบัติของประธานนามวลีที่อ้างถึงว่ามีความแตกต่างจากนามวลีอื่นๆ จาก ประสบการณ์ของตัวผู้พูดเองโดยที่การกระทำดังกล่าวยังไม่ได้เกิดขึ้น เช่น ในประโยคตัวอย่าง (146) *กระเป๋าแบบนี้ล้วงยาก* (147) *รถแบบนี้ถอยยาก* (148) *เด็กพวกนี้อบรมยาก* ประโยค เหล่านี้ตีความได้ว่าผู้พูดใช้ประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับสิ่งที่อ้างถึงในเหตุการณ์ว่าหมวดหมู่ ของสิ่งที่อ้างถึงนั้นมีคุณสมบัติแตกต่างจากคุณสมบัติของสิ่งต่างๆ ทั่วไปอย่างไร เช่น กระเป๋าแบบนี้มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่ทำการล้วงได้ยากไม่เหมือนกระเป๋าแบบอื่นๆ รถยนต์แบบนี้มีลักษณะ หรือคุณสมบัติการถอยที่ยากไม่เหมือนรถแบบอื่นๆ เด็กพวกนี้มีลักษณะหรือคุณสมบัติที่อบรมได้ ยากไม่เหมือนเด็กกลุ่มอื่นๆ เป็นต้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าลักษณะพิเศษของหน่วยสร้างประธานรับ การกระทำประเภทนี้คือการประเมินค่าเมื่อการแสดงอากัปกริยานั้นจบสิ้นลงแล้วหรือขณะที่ยังไม่ เกิดขึ้นก็ได้

อนึ่ง หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทนี้มีลักษณะใกล้เคียงกับ หน่วยสร้างวางกกลาง (Middle Constructions) ในภาษาอังกฤษที่มีประธานของประโยคแสดง บทบาทเป็นผู้รับการกระทำและไม่แสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นผู้กระทำกริยาในประโยค⁸ ซึ่งมี ลักษณะที่ไม่ชี้เฉพาะว่าเป็นผู้คนที่ไปหรือผู้ใดก็ตามที่กระทำกริยา ตัวอย่างประโยควางกกลาง เช่น “The book reads easily.” “The rice cooks well.” และ “The song sings easily.” ประโยคเหล่านี้เป็นเหตุการณ์ที่แสดงคุณลักษณะ (quality) ภายในตัวของประธานผู้รับการกระทำ ที่ไม่ชี้เฉพาะว่าเมื่อมีผู้กระทำที่เป็นผู้ใดก็ตามมากระทำกริยาต่อตัวผู้รับการกระทำในประโยคแล้ว ผู้รับการกระทำจะมีคุณลักษณะที่แสดงด้วยคำกริยาวิเศษณ์ดังกล่าวออกมา จากตัวอย่างประโยค วางกกลางในภาษาอังกฤษ แสดงคุณสมบัติของตัวหนังสือที่เมื่อมีผู้กระทำที่เป็นผู้ใดก็ตามมาทำ การ “อ่าน” จะพบว่าหนังสือนั้นมีความ “ง่าย” ในการอ่าน คุณสมบัติของตัวข้าวที่เมื่อมีผู้กระทำที่ เป็นผู้ใดก็ตามมาทำการ “หุง” จะพบว่าข้าวมีคุณภาพ “ดี” ในการหุง ขณะที่ประโยคแสดง คุณสมบัติของบทเพลงที่เมื่อมีผู้กระทำที่เป็นผู้ใดก็ตามมาทำการ “ร้อง” จะพบว่าเพลงนี้มี ความ “ง่าย” ในการร้อง

อย่างไรก็ตาม ประโยควางกกลางในภาษาอังกฤษมีความแตกต่างจากหน่วยสร้าง ประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงการประเมินอากัปกริยา สังเกตว่าประโยควางก กลางในภาษาอังกฤษแสดงรูปประโยคด้วยการใช้กาลปัจจุบันทางไวยากรณ์ (present simple tense) นั้นทำให้เห็นว่าประโยควางกกลางในภาษาอังกฤษไม่เอื้อให้พูดหลังจากที่การกระทำจบ ลินไปแล้ว นั่นคือประโยควางกกลางในภาษาอังกฤษแสดงการค้นพบคุณลักษณะของประธาน ผู้รับการกระทำขณะที่เกิดกระทำกริยาอยู่ในปัจจุบัน ขณะที่หน่วยสร้างประธานรับการกระทำใน ภาษาไทยที่แสดงการประเมินนี้สามารถพูดได้หลังจากที่การกระทำสิ้นสุดไปแล้วหรือก่อนที่การ กระทำยังไม่เกิดขึ้นก็ได้

3.3.4 การแสดงคุณสมบัติเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงคุณสมบัติเชิงศักยภาพของ ประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) ได้ดังนี้

⁸ โกลด์เบิร์ก (Goldberg, 1995: 183-185) อธิบายว่าหน่วยสร้างวางกกลาง (middle construction) เป็นประโยคที่มี ประธานที่มีบทบาทผู้รับการกระทำ (patient) และต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์ผู้กระทำกริยา (agent) ที่ไม่แสดงในประโยค ตาม สมมติฐานเบื้องต้นของทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง (Construction Grammar : CG) (Goldberg, 1995)

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการกระทำ
แสดงการสร้างสรรค์ } + “ได้”

ตัวอย่างประโยค

- (153) อาหารบนโต๊ะทานได้
 (154) รองเท้าคู่นี้ใส่ได้
 (155) เสื้อชุดนี้ใส่ออกไปนอกร้านได้
 (156) แป้งนี้ทำขนมได้
 (157) ฝานี้ส่งไปชิงโชคได้
 (158) เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้
 (159) กล้องตัวนี้ถ่ายได้น้ำได้
 (160) บริเวณนี้สูบบุหรี่ได้

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลัก เช่น นามวลี “อาหารบนโต๊ะ” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยา “ทาน” ในตัวอย่างที่ (153) นามวลี “รองเท้าคู่นี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ใส่” ในตัวอย่างที่ (154) นามวลี “เสื้อชุดนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ใส่” ในตัวอย่างที่ (155) นามวลี “แป้งนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ทำ” ในตัวอย่างที่ (156) นามวลี “ฝานี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ส่ง” ในตัวอย่างที่ (157) นอกจากนี้ประธานของประโยคยังสามารถเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นเป้าหมายของการกระทำ (target of an action) เช่น นามวลี “เก้าอี้ตัวนี้” แสดงบทบาทสถานที่เป้าหมายของกริยาการ “นั่ง” ในตัวอย่างที่ (158) นามวลี “กล้องตัวนี้” แสดงบทบาทเป็นเครื่องมือเป้าหมายของกริยาการ “ถ่าย” ในตัวอย่างที่ (159) นามวลี “บริเวณนี้” แสดงบทบาทเป็นสถานที่เป้าหมายของกริยาการ “สูบบุหรี่” ในตัวอย่างที่ (160)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดสกรรมกริยาแสดงการกระทำ (action verbs) เช่น กริยา “ทาน” ในตัวอย่างที่ (153) กริยา “ใส่” ในตัวอย่างที่ (154) และ (155) กริยา “ส่ง” ในตัวอย่างที่ (157) กริยา “นั่ง” ในตัวอย่างที่ (158) กริยา “สูบบุหรี่” ในตัวอย่างที่ (160) หรือ

กรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) เช่น กริยา “ทำ” ในตัวอย่างที่ (156) และ กริยา “ถ่าย” ในตัวอย่างที่ (159)

ส่วนขยายของประโยคที่ตามหลังคำกริยาหลักเป็นคำแสดงทัศนภาวะ (modality) นั่นคือ คำว่า “ได้” เสมอ

ความหมายของโครงสร้างนี้คือ การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำที่เอื้อให้ผู้กระทำสามารถกระทำกริยาบางอย่างที่แสดงโดยคำกริยาหลัก โดยคุณสมบัติในเชิงศักยภาพนี้บังได้จากความหมายของคำว่า “ได้” ในตำแหน่งหลังคำกริยาหลักของประโยค อนึ่ง ประโยคโครงสร้างนี้เป็นประโยคที่เอื้อให้เกิดการตีความตามบริบทได้ 2 แบบ⁹ แบบแรกคือการตีความจากบริบทว่าเป็นคุณสมบัติประจำตัวของประธานผู้รับการกระทำที่สามารถกระทำกริยาบางอย่างได้โดยผู้กระทำคนใดคนหนึ่ง (ability) และแบบที่สองคือการแสดงคุณสมบัติที่ได้มาจากการอนุญาต (permission) หรือการเอื้ออำนวยให้กระทำเหตุการณ์โดยสถานการณ์หรือโอกาส ให้ผู้กระทำสามารถกระทำกริยาต่อตัวประธานได้ ยกตัวอย่างเช่น ในประโยค (153) *อาหารบนโต๊ะทานได้* สามารถตีความได้ 2 แบบ นั่นคือ แบบแรกที่หมายความว่าอาหารบนโต๊ะมีคุณสมบัติที่สามารถทานได้ มีความปลอดภัยหรือมีสภาพไม่บูด ขณะเดียวกันประโยคดังกล่าวสามารถตีความได้อีกแบบว่าอาหารบนโต๊ะเป็นสิ่งที่ได้รับการอนุญาตให้สามารถทานได้

อนึ่ง สิ่งที่เอื้อให้ประโยคโครงสร้างนี้เกิดการตีความเกี่ยวกับความสามารถของการกระทำที่มีต่อประธานผู้รับการกระทำได้มากกว่าหนึ่งแบบนี้เกิดมาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างนามวลีผู้รับการกระทำที่ทำหน้าที่เป็นประธานของประโยคกับคำกริยาหลักของประโยค กล่าวคือ ความสามารถในประโยคโครงสร้างชนิดนี้เป็นความหมายทางวจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic meaning) ที่ต้องอาศัยบริบทในการวิเคราะห์ว่าผู้ใดเป็นผู้พูดประโยคสถานการณ์นี้ ถ้าผู้กระทำกริยาที่แสดงโดยคำกริยาหลักคือผู้พูดประโยคนั้น นั่นหมายความว่าคุณสมบัติในเชิงศักยภาพนี้เป็น

⁹ การตีความได้สองแบบของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยนี้ ตรงกับลักษณะการตีความได้ 2 แบบของคำว่า “ได้” ในภาษาลาว ตามคำอธิบายของ นิก เจ. เอนฟิลด์ (Nick J. Enfield, 2004) ที่ศึกษาคำว่า “ได้” ในภาษาลาว ซึ่งเป็นคำที่มีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย พบว่า คำว่า “ได้” ที่ปรากฏหลังคำกริยาหลักในประโยค สามารถแสดงความหมายที่ตีความได้สองแบบคือ ความสามารถ (ability) และ การอนุญาต (permission) ซึ่งทั้งการตีความทั้งสองแบบนี้เทียบเท่าได้กับคำว่า “can” ในภาษาอังกฤษ

ความสามารถของประธานผู้รับการกระทำที่มีคุณสมบัติบางประการเชื้อให้ผู้กระทำแสดงการกระทำในเหตุการณ์ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในประโยค (155) เสื้อชุดนี้ใส่ออกไปนอกบ้านได้ คุณสมบัติที่เป็นความสามารถของประธานผู้รับการกระทำ “เสื้อตัวนี้” คือความสุภาพ ความสวยงามของเสื้อผ้าที่เชื้อให้ผู้กระทำกร “ใส่” สามารถสวมใส่ “เสื้อตัวนี้” เพื่อออกไปนอกบ้านได้ ในทางตรงกันข้าม ถ้าผู้พูดประโยคนี้ไม่ใช่ผู้กระทำกริยาที่แสดงโดยคำกริยาหลัก หรือเป็นผู้กระทำกริยาแต่ยังไม่ได้กระทำกริยา นั้นหมายความว่าคุณสมบัติในเชิงศักยภาพที่เชื้อให้ผู้กระทำกริยาสามารถแสดงการกระทำในเหตุการณ์นั้นได้มาจากการได้รับการอนุญาตหรือสถานการณ์หรือโอกาสที่เชื้ออำนวยความสะดวกให้ผู้กระทำสามารถแสดงการกระทำดังกล่าวได้ พิจารณาจากประโยคเดียวกัน (155) เสื้อชุดนี้ใส่ออกไปนอกบ้านได้ ถ้าหากผู้พูดไม่ใช่ผู้ที่กระทำกริยากร “ใส่” ด้วยตัวเอง หรือยังไม่ได้กระทำกริยาดังกล่าว นั้นหมายความว่าสิ่งที่เชื้อการกระทำต่อประธานผู้รับการกระทำเป็นความสามารถที่ได้มาจากการอนุญาตหรือสถานการณ์ที่เชื้ออำนวยความสะดวก เช่น “เสื้อชุดนี้ใส่ออกนอกบ้านได้ เมื่ออนุญาตแล้ว” ผู้พูดประโยคนี้ย่อมต้องไม่ใช่ผู้ที่กระทำกริยากร “ใส่” หรือเป็นผู้กระทำกริยาดังกล่าวแต่การกระทำยังไม่เกิดขึ้น

นอกจากนี้ยังพบว่า มีหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยโครงสร้างนี้มีโครงสร้างย่อยอีก 1 ประเภท ได้แก่ โครงสร้างประเภทนี้ที่มีนามวลีปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยค

3.3.4.1 ศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประเภทแสดงศักยภาพปริมาณของประธานผู้รับการกระทำสามารถแสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง (schematic structure) และแสดงลักษณะเหตุการณ์ดังนี้

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการกระทำ + “ได้” + นามวลีบอกปริมาณ

ตัวอย่างประโยค

(161) ส้มกอนี้คั้นน้ำส้มได้ซัก 100 แก้ว

(162) อาหารพวกนี้เลี้ยงเด็กได้ทั้งโรงเรียน

- (163) แก้อึดตัวนี้ นั่งได้สามคน
- (164) หนังสือพิมพ์กองนี้ ชั่งได้หนึ่งกิโล
- (165) หนังสือเล่มนี้ ยืมได้หนึ่งสัปดาห์
- (166) ข้าวหม้อนี้ กินได้ห้าคน
- (167) ชิงช้านี้ นั่งได้สี่คน
- (168) ห้องนี้ นอนได้หลายคน

ประธานของประโยคเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ (patient) ที่แสดงโดยคำกริยาหลัก เช่น นามวลี “ส้มกองนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “คั้น” ในตัวอย่างที่ (161) นามวลี “อาหารพวกนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “เลี้ยง” ในตัวอย่างที่ (162) นามวลี “หนังสือพิมพ์กองนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ชั่ง” ในตัวอย่างที่ (164) นามวลี “หนังสือเล่มนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “ยืม” ในตัวอย่างที่ (165) นามวลี “ข้าวหม้อนี้” แสดงบทบาทผู้รับการกระทำของกริยาการ “กิน” ในตัวอย่างที่ (166) นอกจากนี้ประธานของประโยคสามารถเป็นนามวลีที่แสดงบทบาทเป็นเป้าหมายของการกระทำ (target of an action) เช่น นามวลี “แก้อึดตัวนี้” “ชิงช้านี้” และ “ห้องนี้” แสดงบทบาทสถานที่เป้าหมายของกริยาการ “นั่ง” ในตัวอย่างที่ (163) (167) และ (168)

คำกริยาหลักของประโยคเป็นคำกริยาชนิดสรรกรมกริยาที่แสดงการกระทำโดยทั่วไป (action verbs) เช่น กริยา “คั้น” ในตัวอย่างที่ (161) กริยา “เลี้ยง” ในตัวอย่างที่ (162) กริยา “นั่ง” ในตัวอย่างที่ (163) (167) และ (168) กริยา “ชั่ง” ในตัวอย่างที่ (164) กริยา “ยืม” ในตัวอย่างที่ (165) กริยา “กิน” ในตัวอย่างที่ (166)

ส่วนขยายของประโยคคือคำแสดงทัศนภาวะ (modality) “ได้” และตามด้วยนามวลีแสดงปริมาณเสมอ นามวลีแสดงปริมาณนี้เป็นนามวลีที่ปรากฏร่วมกับคำบอกจำนวนและลักษณะนาม เช่น “100 แก้ว” ในตัวอย่างที่ (161) “ทั้งโรงเรียน” ในตัวอย่างที่ (162) “สามคน” ในตัวอย่างที่ (163) “หนึ่งกิโล” ในตัวอย่างที่ (164) “หนึ่งสัปดาห์” ในตัวอย่างที่ (165) “ห้าคน” ในตัวอย่างที่ (166)

ความหมายประจำโครงสร้างนี้คือ ศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ ศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำนี้เป็นคุณสมบัติประจำตัวของนามวลีผู้รับการกระทำที่แสดงออกในเชิงปริมาณเมื่อได้รับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก

ประโยคโครงสร้างนี้สามารถแสดงความหมายตามบริบทได้ 2 ลักษณะ แบบแรกคือการแสดงคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคได้กระทำรยาต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ แล้วประธานผู้รับการกระทำดังกล่าวแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ และแบบที่สองคือการแสดงคุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำขณะที่การกระทำไม่เกิดขึ้นโดยอาศัยการอนุมานคุณสมบัติในเชิงปริมาณของประธานผู้รับการกระทำด้วยประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกว่าเมื่อกระทำรยาต่อประธานผู้รับการกระทำแล้ว ประธานผู้รับการกระทำจะแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ ยกตัวอย่างเช่น (164) *เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้สามคน* สามารถแสดงความหมายได้สองแบบ ได้แก่ แบบแรกมีผู้กระทำการ “นั่ง” ต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ “เก้าอี้ตัวนี้” แล้วพบว่าเก้าอี้มีคุณสมบัติคือ “ความสามารถในการนั่งได้สามคน” และแบบที่สองคือผู้พูดอาศัยประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกในการประเมินคุณสมบัติเชิงปริมาณของประธานผู้รับการกระทำ “เก้าอี้ตัวนี้” และโดยที่กริยาการ “นั่ง” ยังไม่เกิดขึ้นกับประธานผู้รับการกระทำ

3.4 สรุป

หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังนี้ ในด้านวากยสัมพันธ์ หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประกอบด้วยนามวลีและภาคแสดง นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคต้องแสดงบทบาทเป็นผู้รับการกระทำ นั่นคือเป็นผู้รับของการกระทำหรือสิ่งที่ได้รับผลกระทบโดยตรงที่แสดงโดยคำกริยาหลัก หรือแสดงบทบาทเป็นเป้าหมายของการกระทำ นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งนี้ต้องแสดงความชี้เฉพาะในรูปของคำนามเฉพาะหรือคำนามทั่วไปที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งความชี้เฉพาะ หรือเป็นคำนามทั่วไปที่ไม่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งความชี้เฉพาะเจาะจงแต่แสดงความชี้เฉพาะด้วยบริบทการพูด

ภาคแสดงของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำประกอบด้วยคำกริยาหลักและส่วนขยาย คำกริยาหลักในหน่วยสร้างนี้เป็นคำสรรกรมกริยาที่ต้องการผู้ร่วมเหตุการณ์สองหน่วย อันประกอบด้วย “ผู้กระทำ” และ “ผู้รับการกระทำ” แต่เมื่อปรากฏในหน่วยสร้างนี้จะแสดงลักษณะคล้ายหน่วยสร้างอกรรมกริยาที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์เพียงหน่วยเดียว นอกจากนี้หน่วยสร้างนี้ยังแสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ของคำกริยาเพียงหน่วยเดียวคือ “ผู้รับการกระทำ” หรือ “เป้าหมายของการกระทำ” ขณะที่ไม่แสดงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็น “ผู้กระทำ” เนื่องมาจากถือว่าผู้กระทำกริยาเป็นองค์ประกอบของสภาวะภูมิหลังจึงไม่ได้ปรากฏในประโยค นอกจากนี้พบว่าคำกริยาที่ปรากฏในหน่วยสร้าง

ประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถเป็นคำกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verb-change-of-state) คำกริยาแสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) และคำกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs)

ส่วนขยายในตำแหน่งหลังคำกริยาหลักที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นส่วนขยายชนิดส่วนเติมเต็ม ซึ่งสามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ บุพบทวลี หรือคำแสดงทัศนภาวะ ส่วนขยายเหล่านี้ทำหน้าที่แสดงคุณสมบัติหรือสภาพอย่างใดอย่างหนึ่งของประธานผู้รับการกระทำ โดยพบว่าคุณสมบัติหรือสภาพดังกล่าวประกอบด้วย สภาพผลใหม่ ของประธานผู้รับการกระทำ คุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ การประเมินค่า อากัปกริยา และคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ อย่างไรก็ตาม ส่วนขยายที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีเงื่อนไขข้อจำกัด (constraint) เฉพาะตัวในการเกิด นั่นคือ ส่วนขยายเหล่านี้ต้องมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่สอดคล้องกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของคำกริยาหลัก

ในด้านคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยแสดงเหตุการณ์ลักษณะทรงสภาพ (static situation) เป็นเหตุการณ์ที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงภายในใดๆ ของผู้ร่วมเหตุการณ์ และแสดงความนิ่งของคุณสมบัติหรือสภาพของผู้รับการกระทำที่เกิดขึ้นหลังจากที่มีผู้กระทำแสดงการกระทำโดยตรงต่อผู้รับการกระทำ เหตุการณ์ที่แสดงการกระทำโดยผู้กระทำกริยานี้เป็นสภาวะภูมิหลัง (background) ของสภาพหรือคุณสมบัติที่เกิดขึ้น เมื่อนำแนวคิดเรื่องจุดเน้น (profile) - ฐาน (base) ของแลงแอกเคอร์ (Langacker, 1987 อ้างถึงใน (Croft and Cruse, 2004)) มาประกอบการวิเคราะห์ พบว่า หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยแสดงจุดเน้นของเหตุการณ์ที่บอกคุณสมบัติหรือสภาพที่เกิดขึ้น ขณะที่เหตุการณ์แสดงการกระทำที่ก่อให้เกิดคุณสมบัติหรือสภาพนั้นเป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณ์ทั้งหมด

จากการจัดประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย พบว่า หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภทใหญ่ได้แก่ (1) การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 3 เหตุการณ์ ได้แก่ (1.1) การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่ ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้ว (1.2) การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำ และ (1.3) สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำ (1.4) สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ (2) การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ (3) การประเมินค่าอากัปกริยา และ (4) การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 1 เหตุการณ์ ได้แก่ (4.1) ศักยภาพปริมาณของประธานนามวลีผู้รับการกระทำ

ประเภทเหตุการณ์แรก การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ เช่น *ผ้าห่มผืนนี้ซักสะอาด ปลาป่นละเอียด และ เสื้อตัวนี้รีดเรียบ* ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่เป็นสภาพสุดท้าย (final state) ที่เป็นผลของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 3 เหตุการณ์ ได้แก่ (1.1) การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้ว เช่น *ไข่ต้มสุกแล้ว มีดนี้ลับคมแล้ว และ ข้าวหุงสุกแล้ว* ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่ความสมบูรณ์ของทั้งเหตุการณ์ (1.2) การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำ เช่น *ผมของเธอยอมเป็นสีแดง ยานี้ป็นเป็นผง และ จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ* ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่จุดเปลี่ยนไปสู่สภาพผลใหม่ในลักษณะรูปแบบต่างๆ (1.3) สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำ เช่น *ภาพนั้นแขวนอยู่ที่ผนัง หนังสือพิมพ์พับอยู่บนโต๊ะ และ ป้ายติดอยู่นำร้าน* ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นสภาพสุดท้าย (final state) ที่เป็นตำแหน่งทางกายภาพ และ (1.4) สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ เช่น *ผ้าในตู้แขวนได้เป็นระเบียบ ห้องนี้กวาดได้สะอาด และ คำถามนี้ตอบได้ง่าย* ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองลักษณะ แบบแรกคือ สภาพผลใหม่ที่เกิดจากความสามารถในการกระทำกริยาของผู้กระทำกริยาที่ไม่ปรากฏในประโยค และแบบที่สองคือ คุณสมบัติของตัวประธานผู้รับการกระทำที่เอื้อให้ผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคสามารถแสดงการกระทำต่อตัวผู้รับการกระทำ

ประเภทเหตุการณ์ที่สอง การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ เป็นการแสดงข้อมูลที่เป็นคุณสมบัติในแง่ใดแง่หนึ่งซึ่งประธานผู้รับการกระทำได้ผ่านการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก คุณสมบัติเหล่านี้ประกอบด้วย (1) ในแง่สถานที่ เช่น *โถงนี้ผลิตที่ราชบุรี รถคันนี้ประกอบในประเทศไทย และ สินค้านี้นำเข้าจากไต้หวัน* (2) ในแง่วัสดุ เช่น *ขนมพวกนี้ทำจากแป้งข้าวโพด ชุดแข่งขันของภราดรทำจากผ้านาโน และ เสื้อนี้สานด้วยกก* (3) ในแง่เครื่องมือ เช่น *สินค้านี้ผลิตด้วยเครื่องจักรอันทันสมัย ไข่ไก่เหล่านี้ฟักด้วยไฟฟ้า และ ภาพนี้วาดด้วยถ่าน* (4) ในแง่เวลา เช่น *ธนาคารแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วห้าสิบปี อนุสาวรีย์นี้สร้างตั้งแต่ปี 1974 และ วัดนี้สร้างในสมัยอยุธยา* (5) ในแง่วัตถุประสงค์ เช่น *เพลงนี้แต่งขึ้นเพื่อคนที่เขารัก และ* (6) ในแง่ผู้กระทำกริยา เช่น *สร้อยทองนี้ทำโดยช่างจากสุโขทัย บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น และ เพลงนี้แต่งโดยไดแอน วอร์เรน*

ประเภทเหตุการณ์ที่สาม การประเมินค่าอากัปกริยา เช่น *ไมโลดีมอร้อย ขมมันจี๋มยาก และ ผ้าชนิดนี้ซักง่าย* ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือ การประเมินค่าหลังจากที่ผู้กระทำได้แสดงกริยาต่อตัวผู้รับการกระทำ แล้วพบว่าประธานผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติเป็นอย่างไร แบบที่สองคือ การประเมินค่าคุณสมบัติขณะที่ยังไม่

เกิดขึ้น โดยที่การประเมินค่านี้กระทำโดยอาศัยการอนุมานจากประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกของผู้พูด

ประเภทเหตุการณ์ที่สี่ การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ เช่น *อาหารบนโต๊ะทานได้ ฝานี้ส่งไปชิงโชคได้ และ เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้* ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือ คุณสมบัติประจำตัวประธานผู้รับการกระทำที่สามารถกระทำการบางอย่างได้โดยผู้กระทำคนใดคนหนึ่ง และแบบที่สองคือการตีความคุณสมบัติที่ได้มาจากการอนุญาต หรือจากความเอื้ออำนวยในสถานการณ์หรือโอกาส ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 1 เหตุการณ์ ได้แก่ (4.1) ศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ เช่น *อาหารพวกนี้เลี้ยงเด็กได้ทั้งโรงเรียน เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้สามคน และ หนังสือเล่มนี้ยืมได้หนึ่งสัปดาห์* ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือการแสดงคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำที่ปรากฏในประโยคได้กระทำกริยาต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ แล้วนามวิผู้รับการกระทำดังกล่าวแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ และแบบที่สองคือ คุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำขณะที่การกระทำยังไม่เกิดขึ้นโดยอาศัยการอนุมานคุณสมบัติในเชิงปริมาณของประธานผู้รับการกระทำด้วยประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกว่าเมื่อกระทำกริยาต่อประธานผู้รับการกระทำแล้ว ประธานผู้รับการกระทำจะแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาหน่วยสร้างที่เรียกว่า “หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ที่ปรากฏในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย (2) วิเคราะห์และจำแนกประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีสมมติฐานดังต่อไปนี้ (1) หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังนี้ (1.1) หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยประกอบด้วยนามวลี คำกริยาหลัก และส่วนขยาย (1.2) บทบาทความหมายของนามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยนี้สามารถเป็นผู้รับการกระทำ ผลที่เกิดจากการกระทำ สถานที่ หรือเครื่องมือ (1.3) คำกริยาหลักในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยเป็นสกรรมกริยาที่แสดงประเภทของเหตุการณ์ดังนี้ การกระทำ (activity) การณ์ก่อผล (accomplishment) และ สัมฤทธิ์ผล (achievement) (1.4) ส่วนขยายในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยนั้นสามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ หรือบุพบวลี ซึ่งมีทางความหมายแสดงอากัปกริยา ลักษณะทางกายภาพ ผลของเหตุการณ์ สถานที่ วัตถุประสงค์ เครื่องมือ ผู้กระทำกริยา โอกาส การณ์ลักษณะแบบไม่สมบูรณ์ และทัศนภาวะ (2) หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถจำแนกประเภทของเหตุการณ์ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ซึ่งได้แก่ การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงการประเมินค่าอากัปกริยา และการแสดงคุณสมบัติทางศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากบทสนทนาในชีวิตประจำวัน และเก็บข้อมูลจากผู้ออกภาษาไทย วรรณกรรมที่คัดเลือกมาเป็นแหล่งข้อมูลในการวิจัยนี้ได้แก่ วิทยานิพนธ์ บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย

และหนังสือประเภทต่างๆ หลังจากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ต่อจากนั้นจึงวิเคราะห์ประเภทของเหตุการณ์

ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย และการจัดประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้างมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในข้อ (1) กล่าวคือ ในสมมติฐานข้อที่ (1.1) หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย ประกอบด้วยนามวลี คำกริยาหลัก และส่วนขยาย และสอดคล้องกับสมมติฐานในข้อที่ (2.2) การวิเคราะห์บทบาททางความหมายของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยพบว่า นามวลีที่ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคแสดงบทบาทความหมายผู้รับการกระทำในฐานะที่เป็นผู้รับของการกระทำหรือได้รับผลกระทบของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก หรือแสดงบทบาททางความหมายเป็นเป้าหมายของการกระทำในแง่ของสถานที่ เครื่องมือ หรือวัสดุ

นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทย พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานในข้อ (1.3) เนื่องจากว่าการศึกษานี้วิเคราะห์คำกริยาหลักของหน่วยสร้างที่เป็นกรรมกริยาที่แสดงลักษณะการกระทำ 4 แบบ ได้แก่ คำกรรมกริยาที่แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ (verbs change-of-state) คำกรรมกริยาที่แสดงการสร้างสรรค์ (verbs of creation) คำกรรมกริยาที่แสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (caused-motion verbs) และคำกริยาที่แสดงการกระทำ (action verbs)

สำหรับสมมติฐานในข้อ (1.4) พบว่าส่วนขยายในหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถเป็นคำกริยารอง คำกริยาวิเศษณ์ บุพบทวลีที่แสดงลักษณะความหมายที่เป็นสถานที่ วัตถุติด เครื่องมือ เวลา วัตถุประสงค์ หรือผู้กระทำกริยา และคำแสดงทัศนภาวะ

ผลการวิเคราะห์ประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสอดคล้องกับสมมติฐานที่วางเอาไว้ในข้อที่ (2) กล่าวคือ หน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยสามารถจำแนกประเภทของเหตุการณ์ได้ออกเป็นกลุ่มต่างๆ ได้แก่ การแสดง

สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ การแสดงการประเมินค่าอากัปกริยา และการแสดงคุณสมบัติทางศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ ซึ่งแต่ละประเภทของเหตุการณ์สามารถสรุปโดยรวมได้ดังนี้

(1) การแสดงสภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำ ตัวอย่างประโยค เช่น “ผ้าห่มผืนนี้ ซักสะอาด” ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่เป็นสภาพสุดท้าย (final state) ที่เป็นผลของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก อย่างไรก็ตาม สภาพผลที่แสดงด้วยคำกริยาแสดงสภาพในตำแหน่งท้ายประโยคต้องแสดงสภาพโดยนัยที่สอดคล้องทางความหมายกับการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลักภายในประโยค สภาพผลที่เกิดขึ้นในประเภทเหตุการณ์นี้สอดคล้องกับสิ่งที่เรียกว่า สภาพการณ์ก่อนผลโดยนัย (Implied-result) ตามแนวคิดของ กิ่งกาญจนา เทพกาญจนา และ ซาโตชิ อุเอฮาระ (Thepkanjana and Uehara, 2009) ประเภทเหตุการณ์นี้ยังสามารถแบ่งได้อีก 3 ประเภทย่อย ได้แก่

(1.1) การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้ว ตัวอย่างประโยค เช่น “โซ่ตัมสุกแล้ว” โดยที่ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่ความสมบูรณ์ของทั้งเหตุการณ์

(1.2) การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำ ตัวอย่างประโยค เช่น “ผมของเธอยิ้มเป็นสีแดง” โดยที่ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นที่กระบวนการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดสภาพผลในลักษณะรูปแบบต่างๆ

(1.3) สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำ ตัวอย่างประโยค เช่น “ภาพนั้นแขวนอยู่ที่ผนัง” โดยที่ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงจุดเน้นสภาพสุดท้าย (final state) ที่เป็นตำแหน่งทางกายภาพ

(1.4) สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ เช่น “ผ้าในตู้แขวนได้เป็นระเบียบ” ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองลักษณะ แบบแรกคือ สภาพที่เกิดจากความสามารถในการกระทำกริยาของผู้กระทำกริยาที่ไม่ปรากฏในประโยค และแบบที่สองคือ คุณสมบัติของตัวประธานผู้รับการกระทำที่เอื้อให้ผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยคสามารถแสดงการกระทำต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ

(2) การแสดงคุณสมบัติเฉพาะของประธานผู้รับการกระทำ ประเภทเหตุการณ์นี้แสดงข้อมูลที่เป็นคุณสมบัติในแง่ใดแง่หนึ่งที่ประธานผู้รับการกระทำได้ผ่านการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาหลัก คุณสมบัติเหล่านี้ได้แก่

- (2.1) คุณสมบัติในแง่สถานที่
- (2.2) คุณสมบัติในแง่วัตถุประสงค์
- (2.3) คุณสมบัติในแง่เครื่องมือ
- (2.4) คุณสมบัติในแง่เวลา
- (2.5) คุณสมบัติในแง่วัตถุประสงค์
- (2.6) คุณสมบัติในแง่ผู้กระทำการ

(3) การแสดงการประเมินค่าอากัปกิริยา ตัวอย่างประโยคเช่น “ไม่โลดี้มอรัย” ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือ การประเมินค่าหลังจากที่ผู้กระทำได้แสดงกริยาต่อตัวผู้รับการกระทำ แล้วพบว่าผู้รับการกระทำมีคุณสมบัติเป็นอย่างไร แบบที่สองคือ การประเมินค่าขณะที่การกระทำยังไม่เกิดขึ้น โดยที่การประเมินค่านี้กระทำโดยอาศัยการอนุมานจากประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกของผู้พูด

(4) การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ ตัวอย่างประโยคเช่น “อาหารบนโต๊ะทานได้” ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือ การแสดงคุณสมบัติประจำตัวประธานผู้รับการกระทำที่สามารถกระทำกริยาบางอย่างได้โดยผู้กระทำคนใดคนหนึ่ง และแบบที่สองคือการตีความคุณสมบัติที่ได้มาจากการอนุญาต หรือจากความเอื้ออำนวยในสถานการณ์หรือโอกาส ประเภทเหตุการณ์ชนิดนี้สามารถแบ่งเป็นประเภทย่อยได้อีก 1 เหตุการณ์ คือ

- (4.1) ศักยภาพปริมาณของประธานผู้รับการกระทำ เช่น “อาหารพวกนี้เลี้ยงเด็กได้ทั้งโรงเรียน” ประเภทเหตุการณ์นี้สามารถตีความได้สองแบบ แบบแรกคือ การแสดงคุณสมบัติที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้กระทำที่ปรากฏในประโยคได้กระทำกริยาต่อตัวประธานผู้รับการกระทำ แล้วประธานผู้รับการกระทำดังกล่าวแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ และแบบที่สองคือ การแสดงคุณสมบัติของประธานผู้รับการกระทำขณะที่การกระทำยังไม่เกิดขึ้นโดยอาศัยการอนุมานคุณสมบัติในเชิงปริมาณของประธานผู้รับการกระทำด้วยประสบการณ์หรือความรู้ทางโลกว่าเมื่อกระทำกริยาต่อประธานผู้รับการกระทำแล้ว ประธานผู้รับการกระทำจะแสดงคุณสมบัติออกมาในเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ และประเภทของเหตุการณ์ที่แสดงโดยหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ ในครั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของทฤษฎีภาษาศาสตร์ปริชานและทฤษฎีไวยากรณ์หน่วยสร้าง โดยพบว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ

ในภาษาไทยเป็นหน่วยสร้างที่มีรูปโครงสร้างและมีความหมายประจำหน่วยสร้างเป็นของตัวเอง รูปโครงสร้างของหน่วยสร้างประธานรับการกระทำคือ “นามวลีผู้รับการกระทำ + สกรรมกริยาชนิด ต้นแบบ + ส่วนขยาย” และมีความหมายประจำหน่วยสร้าง นั่นคือ สภาพหรือคุณสมบัติของ ประธานนามวลีที่ได้รับจากการกระทำสกรรมกริยาที่กระทำโดยผู้กระทำที่ไม่ปรากฏในประโยค

4.2 ข้อเสนอแนะ

ในท้ายที่สุดนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางการศึกษาในอนาคตสำหรับผู้สนใจหน่วยสร้าง ประธานรับการกระทำในภาษาไทย ดังนี้

1. จากในการทบทวนวรรณกรรมและการศึกษาหน่วยสร้างประธานรับการกระทำ ผู้วิจัยพบว่าหน่วยสร้างประธานรับการกระทำในภาษาไทยและจีนมีลักษณะโครงสร้างที่ใกล้เคียงกัน และยังคงแสดงเหตุการณ์ที่สื่อถึงสภาพหรือคุณสมบัติที่เกิดขึ้นของประธานที่เป็นผู้รับการกระทำใน เหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างชนิดนี้ในภาษาอื่นๆ ทั้งด้านวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ และเปรียบเทียบกับภาษาไทยเพื่อให้เห็นลักษณะร่วมหรือ ลักษณะที่แตกต่างระหว่างภาษา

2. จากการปรึกษาส่วนตัวเกี่ยวกับข้อมูลการวิจัยกับ ศาสตราจารย์ ดร. ขาโตชิ อุเอฮาระ ได้แนะนำให้เรียกหน่วยสร้างชนิดนี้ว่า “หน่วยสร้างแสดงคุณสมบัติของประธาน” (Property-Subject Construction) เนื่องจากว่าหน่วยสร้างชนิดนี้ไม่ใช่หน่วยสร้างที่ผู้พูดภาษาเลือกเพื่อ สื่อถึงเหตุการณ์ แต่กลับสื่อถึงสภาพหรือคุณสมบัติของประธานที่เป็นผู้รับการกระทำ ดังนั้นผู้วิจัย จึงขอเสนอแนะให้เรียกหน่วยสร้างชนิดนี้สามารถเรียกได้อีกชื่อหนึ่งว่า “หน่วยสร้างแสดง คุณสมบัติของประธาน”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- คเชนทร์ ตัญศิริ. 2548. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณ์ลักษณะทางไวยากรณ์กับการณ์ลักษณะประจำ
คำ: กรณีศึกษาโครงสร้างอกรรมแบบสลบในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- จินดา งามสุทธิ. 2522. ภาษาศาสตร์ภาษาไทย. กอสินธุ์ : จินตทัศน์การพิมพ์
- พรพิลาส เรื่องโชติวิทย์. 2524. ประโยครับในภาษาไทย. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
ภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2514. หลักภาษาไทย. พระนคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, ยุพาพรรณ นุ่นจำลอง และสร้อยญา เสวตมาลย์. 2544. ทฤษฎีไวยากรณ์.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, บรรณานิการ. 2549. หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Croft, William and Cruse, D. Alan. 2004. Cognitive Linguistics. Cambridge: Cambridge
University Press.
- Enfield, Nick J. 2004. Areal Grammaticalization of Postverbal 'Acquire' in Mainland
Southeast Asia. In Somsong Burusphat (ed.), Papers from the Eleventh Annual
Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society, pp. 275-296, Tempe,
Arizona: Arizona State University, Program for Southeast Asian Studies.
- Diller, A. 1997, Does Thai Permit Detransitivity?, In A.S. Abramson (ed.) Southeast Asian
Linguistics Studies In Honor of Vichin Panupong. pp. 57-78. Bangkok:
Chulalongkorn University Press.
- Goldberg, Adele E. 1995. A Construction Grammar Approach to Argument Structure.
Chicago: The University of Chicago press.

- Goldberg, Adele E. and Ackerman, Farrell. 2001. The Pragmatics of Obligatory Adjuncts. Language Vol. 77, 4. pp. 798-814.
- Goldberg, Adele E. 2004. Pragmatics and Argument Structure. In Larry Horn and Gregory Ward (eds.). Handbook of Pragmatics. pp. 427-441. Malden, MA: Blackwell.
- Guella, Hakima, Viviane Déprez, and Petra Sleeman. 2008. Article Choice Parameters in L2. In Roumyana Slabakova et al. (ed.), Proceedings of the 9th Generative Approaches to Second Language Acquisition Conference (GASLA 2007). pp. 57-69. Somerville, MA: Cascadilla Proceeds Projects.
- He, Xiaoling. 2005. On Patient-Subject Construction in Chinese. Doctoral dissertation, Department of Linguistics, Faculty of Arts. University of Hong Kong.
- Kullavanijaya, Pranee. 1974. Transitive Verbs in Thai. Doctoral dissertation, Department of Linguistics, University of Hawaii.
- Prasithratsint, Amara. 1985. Change in The Passive Constructions in Written Thai During The Bangkok Period. Doctoral dissertation, Department of Linguistics, University of Hawaii.
- Postal, Paul M. 1986. Studies of passive clause. New York : State University of New York Press.
- Savetamalaya, Saranya. Patient-Subject Constructions in Thai. Pan-asiatic Linguistics Proceedings of the Third International Symposium on Language and Linguistics, pp. 244-260. 8-10 January 1992. Chulalongkorn University. Bangkok, Thailand.
- Shibatani, Masayoshi. 1985. Passive and Related Constructions: A Prototype Analysis. Language 61 (4), 821-915.
- Siewierska, Anna. 1984. The Passive : A Comparative Linguistic Analysis. Australia: Croom Helm.
- Sindhavananda, Kanchana. 1969. The Verb in modern Thai. Doctoral dissertation, Department of Linguistics, Georgetown University.
- Starosta, Stanley. 1988. The Case of Lexicase. London: Pinter.

Thepkanjana, Kingkarn. 2000. Lexical Causatives in Thai., In Ad Foolen and Frederike van der Leek, ed. Constructions in Cognitive Linguistics, pp. 259-281. Amsterdam: John Benjamin.

Thepkanjana, Kingkarn and Satoshi Uehara. 2009. Resultative Constructions with 'Implied-result' and 'Entailed-result' Verbs in Thai and English: A contrastive study. Linguistics 47: 589-618.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(1.1) การเปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพผลใหม่ของประธานผู้รับการกระทำที่สมบูรณ์แล้ว แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ } + คำกริยาแสดงสภาพ + แล้ว
แสดงการกระทำ

- (16) ไข่ต้มสุกแล้ว
- (17) ห้องนี้กวาดสะอาดแล้ว
- (18) ข้าวหุงสุกแล้ว
- (19) มีดนี้ลับคมแล้ว
- (20) รองเท้าของพ่อขัดมันแล้ว
- (21) จานกอนี้ล้างสะอาดแล้ว
- (22) ปลานี้ป่นละเอียดแล้ว
- (23) กองหนังสือมัดเรียบร้อยแล้ว
- (24) เชือกผูกกรองเท้ามัดแน่นหนาแล้ว

(1.2) การกลายสภาพของประธานผู้รับการกระทำ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ } + “เป็น” + นามวลี
แสดงการสร้างสรรค์

- (25) บานประตูสลักเป็นลายเทพพนม
- (26) จดหมายนี้พิมพ์เป็นภาษาอังกฤษ
- (27) ยานี้ป่นเป็นผง
- (28) หนังสือคู่มือจัดเป็นระเบียบ
- (29) ผมของเธอยอมเป็นสีแดง
- (30) มะเขือเทศหันเป็นชิ้นเล็กๆ
- (31) น้ำแข็งก้อนนี้ป่นเป็นเกล็ด
- (32) จดหมายนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษ
- (33) หนังสือในคู่มือจัดเป็นระเบียบ

- (34) ดึกหลังนี้ทำเป็นสีขาว
- (35) ห้องนี้แบ่งเป็นสองส่วน
- (36) ภาพยนตร์เกาหลีเรื่องนี้ฉายเป็นตอนๆ
- (37) ต้นไม้ในสวนปลูกเป็นแถวๆ
- (38) หนังสือเรื่องนี้แปลเป็นภาษาไทย
- (39) หนังสือเรื่อง Harry Potter ถ่ายทำเป็นภาคๆ
- (40) รถจอดเป็นแถวๆ
- (41) กลัวยุเครื่อนี้แบ่งเป็นหีๆ

(1.3) สภาพตำแหน่งทางกายภาพของประธานผู้รับการกระทำ แสดงด้วยผังภูมิ
โครงสร้าง

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการกระทำที่ก่อให้เกิดการเคลื่อนที่ + "อยู่" + $\left. \begin{array}{l} \text{นามวลี} \\ \text{บุพบทวลี} \end{array} \right\}$

- (42) รถของเขาจอดอยู่ที่ใต้ต้นไม้
- (43) วิทยุตะแคงอยู่ข้างเตียง
- (44) โต๊ะสามตัวตั้งอยู่ในห้อง
- (45) ปากกาเหน็บอยู่ที่กระเป๋าเสื้อเขาอยู่แล้ว
- (46) ศพเธอฝังอยู่ที่นี้
- (47) ภาพนั้นแขวนอยู่ที่ผนัง
- (48) หนังสือพิมพ์เล่มนั้นพับอยู่บนโต๊ะ
- (49) ป้ายติดอยู่หน้าร้าน
- (50) พวงมาลัยคล้องอยู่หน้ารถ
- (51) หนังสือกองอยู่ที่นี้เอง
- (52) รถของเขาจอดอยู่ที่โน้น
- (53) เงินซ่อนอยู่ใต้หมอนนี้เอง
- (54) จดหมายสอดอยู่ในหนังสือนี้เอง
- (55) กระจ่างใบนั้นแขวนอยู่ใต้ต้นไม้

- (56) ปากกาเห็นบ่อยที่กระเป๋าสีเขาสวยแล้ว
- (57) กระจ่างต้นไม้ห้อยอยู่หลังบ้าน
- (58) เข็มกลัดกลัดอยู่ที่ปกเสื้อ
- (59) หนังสือกองอยู่ที่นี่เอง
- (60) พจนานุกรมตั้งอยู่บนชั้นหลังห้อง

(1.4) สภาพผลใหม่ประธานผู้รับกรกระทำที่เกิดจากความสามารถของผู้กระทำ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ } + “ได้” + คำกริยาแสดงสภาพ
 { แสดงการสร้างสรรค์
 แสดงการกระทำ }

- (61) เพลงนี้แต่งได้ไพเราะ
- (62) ผมของเธอทำสีได้ไม่เรียบร้อย
- (63) ข้าวหม้อนี้หุงได้แฉะ
- (64) รูปนี้วาดได้เหมือนจริง
- (65) แกงจืดต้มได้อร่อย
- (66) รองเท้าคู่นี้ขัดได้เงางาม
- (67) กระจังตัวนี้ตัดได้เข้ารูป
- (68) ผมทรงนี้ตัดได้สวย
- (69) บ้านหลังนี้ทาสีได้สดใสมาก
- (70) ผ้าในตู้แขวนได้เป็นระเบียบ
- (71) ห้องนี้กวาดได้สะอาด
- (72) กระจ่างดอกไม้ตกแต่งได้น่ารัก
- (73) หมูสำหรับทำกับข้าวสับได้ละเอียดมาก
- (74) กีตาร์ตัวนี้ตั้งสายได้แม่นยำ
- (75) เสื้อตัวนี้ซักได้สะอาด

- (89) ขนมนี้ทำจากแป้งข้าวโพด
- (90) ประตูประดับด้วยมุกทุกบาน
- (91) เครื่องสำอางยี่ห้อนี้ผลิตจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ
- (92) เสื้อนี้สานด้วยกก
- (93) แป้งนี้ผลิตจากข้าวโพด
- (94) อาหารที่นำมาให้ทานในวันนี้ล้วนทำมาจากวัตถุดิบชั้นดี
- (95) ขนมปังแสนอร่อยนี้ทำจากแป้งสาลีชนิดพิเศษ

(2.3) คุณสมบัติในแง่เครื่องมือ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์
แสดงการกระทำ } + บุพพทวลีในแง่เครื่องมือ

- (96) สินค้าดังกล่าวผลิตด้วยเครื่องจักรอันทันสมัย
- (97) ไขไก่เหล่านั้นพิกด้วยไฟฟ้า
- (98) ปลาชนิดนี้เลี้ยงด้วยเนื้อสัตว์
- (99) ภาพนี้วาดด้วยถ่าน
- (100) เพลงนี้ร้องด้วยหัวใจ
- (101) เด็กกลุ่มนี้สอนมาด้วยใจ
- (102) งานชิ้นนี้เขียนด้วยใจ

(2.4) คุณสมบัติในแง่เวลา แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพพทวลีในแง่เวลา

- (103) มหาวิทยาลัยรามคำแหงก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1971
- (104) อนุสาวรีย์นี้สร้างตั้งแต่ปี 1974
- (105) สะพานแห่งนี้สร้างมาแล้วหลายปี
- (106) ถนนเส้นนี้สร้างเสร็จช้ากว่ากำหนด
- (107) ธนาคารแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วหลายสิบปี
- (108) วัดนี้สร้างในสมัยอยุธยา

(109) ธนาคารแห่งนี้ก่อตั้งมาแล้วห้าสิบปี

(2.5) คุณสมบัติในแง่วัตถุประสงค์ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทลึบออกวัตถุประสงค์

(110) โอเปร่าห์เข้าสัสร้างขึ้นเพื่อความบันเทิงต่อประชาชนชั้นสูง

(112) อนุสาวรีย์แห่งนี้สร้างขึ้นเพื่อรำลึกถึงคุณงามความดีของผู้ที่ล่วงลับ

(113) เพลงนี้แต่งขึ้นเพื่อสื่อถึงคนที่เขารัก

(114) ตึกนี้ออกแบบมาเป็นอย่างดีเพื่อให้ประหยัดพลังงาน

(2.6) คุณสมบัติในแง่ผู้กระทำกริยา แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการสร้างสรรค์ + บุพบทวลีแสดงผู้กระทำ

(115) ก้านกล้วยแอนิเมชันสร้างโดยคนไทย

(116) สร้อยทองนี้ทำโดยช่างจากสุโขทัย

(117) บ้านหลังนี้สร้างโดยสถาปนิกชาวญี่ปุ่น

(118) ชุดนี้แสดงแบบโดยเนาวรัตน์

(119) รายการนี้สนับสนุนโดยนมตราหมี

(120) เพลงนี้แต่งโดยไดแอน วอร์เรน

(121) หนังสือเล่มนี้แปลโดย "นิตา"

(122) หนังสือนี้กำกับโดยคุณวันดี

(3) การประเมินค่าคุณสมบัตินี้ของประธานผู้รับการกระทำ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + { สกรรมกริยาแสดงการกระทำ
แสดงการเปลี่ยนแปลงสภาพ } + คำกริยาวิเศษณ์

(123) เข้มกัลดนี้กัลดยาก

(124) ปัญหานี้คี่คลายยาก

- (125) ตึกตาแบบนี้ตั้งลำบาก
 (126) สติ๊กเกอร์นี้แปะกระจกลำบาก
 (127) รถแบบนี้ถอยยาก
 (128) หมวกแบบนี้สวมสบาย
 (129) ชนมนี่กวนง่าย
 (130) ปัญหานี้แก้ลำบาก
 (131) รถแบบนี้ขับง่าย
 (132) หลุมแบบนี้ขุดยาก
 (133) เรื่องนี้เข้าใจยาก
 (134) เบอร์โทรศัพท์ของเธอจำยาก
 (135) นาฬิกาแบบนี้จําหน่ายยาก
 (136) ชนมนี่จุ่มลำบาก
 (137) ผ้าชนิดนี้ซักง่าย
 (138) ไมโลตีมอรรอย
 (139) เบาะโดยสารของรถคันนี้นั่งสบาย
 (140) เกียร์รถยนต์นี้หอนุ้ย่ายาก
 (141) เด็กห้องนี้สอนง่าย
 (142) ตะปูด่วนนี้ตอกยาก
 (143) วิชาดนตรีเรียนสนุก
 (144) วิชาวากยสัมพันธ์สอนยาก
 (145) เรื่องนี้ชี้แจงลำบาก
 (146) เตี้ยงนั้นนอนสบาย
 (147) กระดานแบบนี้เขียนยาก
 (148) ยากลบก่อนนี้ลบสะอาด

(4) การแสดงคุณสมบัติในเชิงศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ แสดงด้วยผัง
 ภูมิโครงสร้าง

$$\text{นามวลี} + \left\{ \begin{array}{c} \text{กิจกรรมการแสดงการกระทำ} \\ \text{แสดงการสร้างสรรค์} \end{array} \right\} + \text{"ได้"}$$

- (148) อาหารบนโต๊ะทานได้
- (149) รองเท้าคู่นี้ใส่ได้
- (150) เสื้อชุดนี้ใส่ออกไปนอกบ้านได้
- (151) สีนี้อ่านได้
- (152) กล้องนี้ถ่ายได้น้ำได้
- (153) ปากกาด้ามนี้เขียนได้
- (154) ฝานี้ส่งไปชิงโชคได้
- (155) เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้
- (156) ฝานี้ละลายได้
- (157) หนังสือเล่มนี้หุ้มเบาะได้
- (158) บริเวณนี้สูบบุหรี่ได้

(4.1) ศักยภาพของประธานผู้รับการกระทำ แสดงด้วยผังภูมิโครงสร้าง

นามวลี + สกรรมกริยาแสดงการกระทำ + “ได้” + นามวลีบอกปริมาณ

- (159) ส้มกอนี้คั้นน้ำส้มได้ซัก แก้ว
- (160) อาหารพวกนี้เลี้ยงเด็กได้ทั้งโรงเรียน
- (161) เก้าอี้ตัวนี้นั่งได้สามคน
- (162) หนังสือพิมพ์ขังได้หนึ่งกิโล
- (163) หนังสือเล่มนี้ยืมได้หนึ่งสัปดาห์
- (164) ข้าวหนึ่งถังขังได้สิบห้ากิโลกรัม
- (165) ขิงข้านี้ขังได้สี่คน
- (166) ข้าวหมอนี้กินได้ห้าคน
- (167) กระเบื้อง 1 กล่องปูได้เพียง 1 ตร.ม.เท่านั้น
- (168) เบียร์ 1 ขวดรินได้สองแก้ว
- (169) ไฟ 1 สำหรับแจกได้สี่ก่อง
- (170) ผักคะน้ากานี้ขังได้ครึ่งกิโล
- (172) คอนเทคนิสนี้ใส่ได้เพียงหนึ่งเดือนเท่านั้น
- (173) ข้าวหมอนี้ต้กได้ห้าจาน

(174) ปลาตัวนี้ซั้งได้สองกิโล

(175) ห้องนี้นอนได้หลายคน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายรัฐพล ทองแดง เกิดเมื่อวันที่ 3 เดือน พฤศจิกายน ปี พ.ศ. 2526 ที่อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต วิชาเอกภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อ พ.ศ. 2548 เข้าศึกษาในระดับปริญญาโท สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ที่ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2549

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย